

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ

«Βιώνοντας τον χώρο και τον χρόνο μέσα από τον χορό»

Όνομα: Αντριάνα Ιωαννίδου

Εξάμηνο: 8^ο

A.M.: 0209164

Επιβλέποντες καθηγητές

Μαρία Τσουβαλά

Κώστας Μάγος

Βόλος, 17. 7. 2013

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 11685/1
Ημερ. Εισ.: 05-02-2014
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΠΠΕ
2013
ΙΩΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες

A / ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1: Σώμα και Χορός

Κεφάλαιο 2: Χορός και Εκπαίδευση

Κεφάλαιο 3: Αυτοσχεδιασμός και Χορός

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία της Έρευνας

B / ΒΙΩΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Κεφάλαιο 1: Περιγραφή του Ερευνητικού Προγράμματος

Κεφάλαιο 2: Αποτελέσματα της Έρευνας

Κεφάλαιο 3: Συμπεράσματα της Έρευνας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Περιλαμβάνει αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων και των επισκέψεων στους χώρους της πόλης, ενδεικτικά κείμενα που έγραψαν οι φοιτήτριες κατά τη διάρκεια της έρευνας, καθώς και φωτογραφικό υλικό από όλες τις φάσεις της ερευνητικής διαδικασίας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μετά την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνησή της και ταυτόχρονα στήριξαν τη συγγραφή της.

Αρχικά, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην κ. Μαρία Τσουβαλά, η οποία ήταν δίπλα μου κάθε φορά που χρειαζόμουν τη συμβολή και τη γνώμη της. Με καθοδήγησε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, με ενθάρρυνε, μου μετέδωσε με υπομονή τις γνώσεις της και ήταν παρούσα σε κάθε ανησυχία μου σχετικά με την έρευνα. Με ενθάρρυνε για να πειραματιστώ και να δημιουργήσω με μοναδικό μέσον την κίνηση του σώματός μου.

Εξ ίσου, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Κώστα Μάγο, ο οποίος ήταν επίσης παρόν σε κάθε πρόβλημα που αντιμετώπιζα για θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Η συμβολή του ήταν πολύτιμη στην υλοποίηση των διαπολιτισμικών επισκέψεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας, ενώ οι απόψεις του κατά τη διάρκεια των συζητήσεων βοήθησαν ιδιαίτερα να κατανοήσω την διαφορετικότητα.

Επίσης, ευχαριστώ όλες τις φοιτήτριες που συμμετείχαν στο ερευνητικό πρόγραμμα, διότι μέσα από τις δικές τους πράξεις έμαθα να λειτουργώ ως άτομο που ανήκει σε μια ομάδα με κοινούς στόχους, γεγονός που θεωρώ ανεκτίμητο. Ακόμα, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στις συμφοιτήτριες και φίλες μου που μοιράστηκαν μαζί μου την εμπειρία ως προς τη «διαδρομή» και τα «αποτελέσματα». Χωρίς τη δική τους στήριξη, η πτυχιακή μου εργασία δεν θα είχε αυτήν τη μορφή.

Τέλος, ευχαριστώ τα μέλη της οικογένειάς μου, τα οποία μου έδωσαν κατάλληλα ερεθίσματα, ώστε να αποκτήσω μια ιδιαίτερα ευαίσθητη σχέση με τις τέχνες. Μου διεύρυναν τους ορίζοντες, δείχνοντάς μου κάθε φορά έναν διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης των ζητημάτων που με απασχολούσαν, με υποστήριξαν και με εμπιστεύτηκαν σε κάθε επιλογή μου με ιδιαίτερη σημασία. Για όλους τους παραπάνω λόγους αφιερώνω την εργασία στην οικογένειά μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πρόλογος

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία βασίζεται σε ένα ερευνητικό και εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο «Χορός και Εκπαίδευση» το οποίο πραγματοποιήθηκε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Υπεύθυνη για την οργάνωση του προγράμματος και τη διδασκαλία του χορού ήταν η Λέκτορας Μαρία Τσουβαλά. Υπό αυτήν την έννοια, η πτυχιακή μου εργασία εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο διεξαγωγής μιας ποιοτικής, εκπαιδευτικής και καλλιτεχνικής έρευνας στην οποία συμμετείχα ως ενεργό μέλος της ομάδας και ως ερευνήτρια.

Αποφάσισα να συμμετάσχω στο ερευνητικό πρόγραμμα λόγω του ιδιαίτερου ενδιαφέροντός μου για την κίνηση, τον χορό, τη μουσική και τις τέχνες γενικότερα. Μετά από συζήτηση με την υπεύθυνη, αποφασίστηκε ότι θα συμμετάσχω στις ερευνητικές και καλλιτεχνικές δράσεις της ομάδας, ενώ παράλληλα θα κατέγραφα όλες τις φάσεις της ερευνητικής διαδικασίας, με βάση τις αρχές της συμμετοχικής παρατήρησης.

Όταν δρούσα ως εξωτερική παρατηρήτρια, συγκέντρωνα την προσοχή μου στο περιεχόμενο του μαθήματος, καθώς και σε κάθε φοιτήτρια ξεχωριστά ως προς τη σχέση με το σώμα της, τη δημιουργική της ικανότητα και την αλληλεπίδρασή της με τα μέλη της ομάδας. Όταν συμμετείχα ενεργά, στόχος ήταν να παρατηρήσω τον εαυτό μου ως προς την ανάπτυξη της κινητικής μου ταυτότητας, αλλά και να βιώσω τη δυναμική και τη συλλογικότητα, να αναπτύξω, δηλαδή, τη σχέση μου με την ομάδα.

Ο διττός αυτός ρόλος, αν και με απασχόλησε ιδιαίτερα, ωστόσο, δεν επηρέασε τελικά τις συνεργατικές σχέσεις που δημιουργήθηκαν ανάμεσα σε εμένα και τις άλλες φοιτήτριες, και επομένως τη συλλογή των πληροφοριών και των στοιχείων, τα οποία είναι απαραίτητα για τη συγγραφή της πτυχιακής μου εργασίας.

Το πλαίσιο της έρευνας

Σύμφωνα με την υπεύθυνη του ερευνητικού προγράμματος, σκοπός ήταν ο εμπλουτισμός των γνώσεων των φοιτητριών (και των φοιτητών) του Τμήματος στο χορό με άξονα τη διερεύνηση της έννοιας του χώρου μέσα από μαθήματα χορού και επισκέψεις συνδυασμένες με βιωματικές δράσεις στο φυσικό και αστικό περιβάλλον της πόλης του Βόλου.

Οι στόχοι του προγράμματος ήταν: (1) να εξερευνήσουν οι φοιτήτριες την έννοια του χώρου βιωματικά, ενσώματα και πολυ-αισθητηριακά, (2) να εφοδιαστούν με ένα σύνολο από ικανότητες, προκειμένου να αναπτύξουν μελλοντικά τις δικές τους δημιουργικές δράσεις, και (3) να ευαισθητοποιηθούν για τον ιστορικό και τον κοινωνικο-πολιτισμικό ρόλο, που διαδραματίζει η έννοια του χώρου στη μάθηση, στην τέχνη και στη ζωή.

Οι παραπάνω στόχοι υλοποιήθηκαν σε ένα βιωματικό εργαστήριο το οποίο βασίστηκε σε εβδομαδιαία τρίαωρα μαθήματα χορού. Τα μαθήματα χορού έδωσαν τη δυνατότητα στις φοιτήτριες που συμμετείχαμε στο ερευνητικό πρόγραμμα, να ασχοληθούμε με τη συγκεκριμένη τέχνη μέσα από μια περισσότερο αναλυτική προσέγγιση σε σύγκριση με τα μαθήματα που παρέχει το πρόγραμμα Σπουδών.

Τα μαθήματα χορού εναλλάσσονταν με βιωματικές δράσεις σε ορισμένα σημεία και κτήρια της πόλης του Βόλου, με κριτήριο την ιστορική, κοινωνική, πολιτισμική, και πολιτική τους σημασία. Σε αυτά περιλαμβάνονται η Αγορά, τα Δικαστήρια, η παραλία Αναύρου, το Αθανασάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο, το πάρκο του Αγίου Κωνσταντίνου, το Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας Τσαλαπάτα, το Εργοστάσιο της Βαμβακουργιάς, η Κίτρινη Αποθήκη, το παλιό Νεκροταφείο, η Καπνοβιομηχανία Ματσάγγου, ο Κινηματογράφος Λίντο και ο οικισμός Ρομά στη Νεάπολη Βόλου.

Είναι επίσης σημαντικό ότι κατά τη διάρκεια της έρευνας, οι φοιτήτριες πρότειναν και συζητούσαν τις δημιουργικές τους ιδέες, ενώ παράλληλα σημείωναν τις εμπειρίες τους, μετά το μάθημα ή την ολοκλήρωση μιας επίσκεψης στους χώρους της πόλης. Η συγκεκριμένη μεθοδολογική προσέγγιση έδωσε τη δυνατότητα να συνδέσουμε το λόγο με την κίνηση, όπως και την πράξη με τη θεωρητική κατανόηση του χορού.

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας

Σύμφωνα με το πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος, η εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας είχε σκοπό να καλλιεργήσω τις γνώσεις μου στο χορό, στη δημιουργική διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης, καθώς και στον τομέα της έρευνας.

Ερευνητικά ερωτήματα

Τα αρχικά ερευνητικά ερωτήματα ήταν να εξετάσω: (1) τον τρόπο με τον οποίο η τέχνη του χορού μπορεί να γίνει μέσον έκφρασης ιδεών και συναισθημάτων, και (2) μέσον αισθητικής, καλλιτεχνικής και πολιτισμικής εκπαίδευσης.

Στην πορεία της ερευνητικής διαδικασίας, τα ερωτήματα αναδιαμορφώθηκαν ως εξής: (1) ποιος είναι ο ρόλος της κίνησης του σώματος στη μάθηση, (2) την επαφή με τους άλλους (3) την κατανόηση της έννοιας του χώρου και (4) την έκφραση ιδεών-συναισθημάτων;

Συμμετέχοντες

Στην έρευνα συμμετείχαν είκοσι έξι φοιτήτριες του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Επίσης, συμμετείχαν η Νατάσα Καρακατσάνη και ο Γιάννης Στρατουδάκης, οι οποίοι φωτογράφιζαν και βιντεοσκοπούσαν αντίστοιχα τις δράσεις της ομάδας, καθώς και ο Επίκουρος καθηγητής Κώστας Μάγος, διότι τον ενδιέφερε το ερευνητικό ζήτημα.

Χρονική διάρκεια της έρευνας

Η ερευνητική διαδικασία ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2012 και ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 2012 με μια ημερίδα με τίτλο «Σώμα-Μνήμη-Πόλη» η οποία πραγματοποιήθηκε στις κτηριακές εγκαταστάσεις του Παραλιακού συγκροτήματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στον Βόλο. Η ημερίδα περιλάμβανε μια παράσταση, η οποία συνοψίζει τα αποτελέσματα της μάθησης μέσα από το χορό, την ανάγνωση αναστοχαστικών κειμένων που έγραψαν οι φοιτήτριες στη διάρκεια της έρευνας και την προβολή του φωτογραφικού και βιντεοσκοπημένου υλικού με τη μορφή ντοκιμαντέρ.

Κεφάλαιο 1^ο : Σώμα και Χορός

Στην πρώτη ενότητα παρατίθενται ορισμένες θεωρητικές απόψεις, οι οποίες είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση της εργασίας, καθώς η κίνηση του σώματος αποτελεί το μέσον έκφρασης του χορού.

Ειδικότερα, ο χορός ορίζεται, συνήθως, ως μια μορφή τέχνης, η οποία δημιουργείται από την δυναμική ανάπτυξη της κίνησης του σώματος στον χώρο και στον χρόνο. Όταν το ανθρώπινο σώμα παύει να κινείται ο χορός παραμένει, ενδεχομένως, στη μνήμη των θεατών, ένας λόγος για τον οποίο ο χορός χαρακτηρίζεται ως εφήμερη μορφή τέχνης.

Η δημιουργία του χορού από την δυναμική ανάπτυξη της κίνησης του ανθρώπινου σώματος στον χώρο και στον χρόνο είναι μια διαχρονική και διαπολιτισμική δράση, η οποία αναδεικνύει αφενός την εκφραστική δύναμη του σώματος, αλλά και τα όριά του. Η χορογραφία, ως αλληλουχία κινήσεων που βασίζεται σε ποικίλους και διαφορετικούς σχηματισμούς και σχέσεις, συγκροτείται από την ανάγκη του σώματος για κίνηση, ενσωματώνει χωρικές και χρονικές διαστάσεις και μετατρέπεται σε έργο τέχνης.

Σύμφωνα δε με την ανθρωπολόγο του χορού Hanna Peterson Royce, ([1980] 2005), η κίνηση του σώματος είναι βασικό μέσον έκφρασης και επικοινωνίας του ανθρώπου, πριν ακόμα από τη δημιουργία της γλώσσας, αλλά και από τη διαμόρφωση των οργανωμένων κοινωνιών.

Από την συνοπτική ανασκόπηση που παρατίθεται σε αυτήν την ενότητα, στόχος είναι να γίνει αντιληπτό ότι το ανθρώπινο σώμα βρίσκεται- όχι μόνο στο επίκεντρο του χορού- αλλά και του αναστοχασμού που συνδέει το σώμα με την προσωπική και την κοινωνική αλλαγή. Σε πολλές σύγχρονες έρευνες σε διάφορα επιστημονικά πεδία το σώμα δεν θεωρείται κάτι στατικό και δεδομένο, αλλά αντίθετα γίνεται αντιληπτό ως μια διαρκώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα.

Εξετάζοντας ορισμένα καίρια σημεία από την εισαγωγή της Δήμητρας Μακρυνιώτη στο βιβλίο της με τίτλο «Τα όρια του σώματος. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις» (2004), φαίνεται ότι η ιστορία του σώματος στη Δύση μοιάζει να είναι

μια ιστορία αντιπαραθέσεων, καθώς οι αντιλήψεις για το ανθρώπινο σώμα ποικίλουν, ενώ συχνά είναι αντιφατικές μεταξύ τους. Επίσης, διαπιστώνεται ότι η αλλαγή των αντιλήψεων για το σώμα βρίσκεται πάντα σε συνάρτηση με ποικίλα και διαφορετικά ιστορικά, κοινωνικο-πολιτισμικά και πολιτικά πλαίσια.

«Το σώμα βρίσκεται στο επίκεντρο ποικίλων διαφορετικών και αντιφατικών μεταξύ τους σκέψεων και θεωρήσεων: είναι γνώριμο αλλά ταυτόχρονα ξένο· είναι «φυσικά δοσμένο» και ταυτόχρονα προσλαμβάνεται μόνο σε συνάρτηση με πολιτισμικά και κοινωνικά δεδομένα· είναι άρρηκτα δεμένο με το νου, αλλά ταυτόχρονα η υλικότητά του συχνά αντιπαράκειται με τις πνευματικές δραστηριότητες· νομίζουμε ότι μας ανήκει, αλλά ξέρουμε ότι ελέγχεται και ρυθμίζεται από μια πληθώρα επιστημονικών λόγων, ειδικοτήτων, πρακτικών και τεχνολογικών εφαρμογών· το νιώθουμε ως ολότητα, αλλά βλέπουμε την ολότητά του να θρυμματίζεται σε διακριτά μέρη και μεμονωμένες λειτουργίες [...]», (Μακρυνιώτη, 2004:11-12).

Οι παραπάνω απόψεις μπορεί να γίνουν περισσότερο κατανοητές αν ληφθεί υπόψη ότι οι φιλοσοφικές θεωρήσεις που διατύπωσε ο Ρενέ Ντεκάρτ (René Descartes, 1596-1650), για τη διάκριση σώματος-νου, μία από τις γνωστότερες θέσεις του φιλοσόφου, καθόρισαν τη δυτική σκέψη μέχρι και την μετα-νεωτερικότητα. Η άποψη αυτή υπάρχει διατυπωμένη με διάφορες μορφές στους πρώτους φιλοσόφους. Είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα του Πλατωνισμού και, αν και σε διαφορετική μορφή, ενώ είναι κοινή στους περισσότερους από τους πρώτους χριστιανούς φιλοσόφους. Στην χριστιανική θρησκεία το ανθρώπινο σώμα θεωρήθηκε ατελές και έκπτωτο δημιούργημα, ενώ η σαρκική-υλική του υπόσταση αποτελεί σταθερό εμπόδιο προς την πνευματική ανύψωση και την ολοκλήρωση. Οι θέσεις του Καρτέσιου συνέβαλαν στην παγίωση του διπολικού τρόπου σκέψης αναφορικά με τη σχέση σώματος- νου (Μακρυνιώτη, 2004:13).

Στις δυϊστικές αντιλήψεις για το σώμα άσκησαν κριτική ορισμένοι σημαντικοί φιλόσοφοι όπως ο Husserl και ο Heidegger και ειδικότερα ο Maurice Merleau-Ponty (1908-1961). Ο Merleau-Ponty μέσα από το φιλοσοφικό του έργο αποδυνάμωσε ισχύουσες θεωρίες σχετικά με το ανθρώπινο σώμα ως αντικείμενου και επομένως ως μέσου χειραγώγησης. Για τον Merleau-Ponty έχει ιδιαίτερη σημασία η αισθητηριακή

αντίληψη, η οποία εδρεύει στο σώμα, για τον τρόπο με τον οποίο προσλαμβάνει κανείς τον εαυτό, τον άλλον και τον κόσμο.

Όπως γράφει η Μακρυνιώτη: «Η αντίληψη είναι αφετηρία για μια ιστορική, φιλοσοφική και πολιτισμική ανάλυση του τρόπου με τον οποίο είμαστε στον κόσμο [...]. Το σώμα δεν είναι αντικείμενο αλλά συνθήκη και πλαίσιο μέσω του οποίου βιώνουμε, συλλέγουμε εμπειρίες και γνώσεις, αντιλαμβανόμαστε και δεχόμαστε πληροφορίες από τον έξω κόσμο και τους προσδίδουμε σημασίες· μέσω του σώματος τοποθετούμαστε στον κόσμο. Ο πολιτισμός δεν εδρεύει μόνο σε αντικείμενα και αναπαραστάσεις αλλά και σε σωματικές διαδικασίες αντίληψης μέσω των οποίων αυτές οι αναπαραστάσεις υπάρχουν, ισχύουν. Με άλλα λόγια, η αντίληψη είναι η βασική σωματική εμπειρία στο πλαίσιο της οποίας το σώμα δεν είναι αντικείμενο αλλά υποκείμενο» (Merleau-Ponty στο Μακρυνιώτη, 2004:18).

Αν λοιπόν το σώμα είναι το μέσον της ύπαρξής μας στον κόσμο, και αν αποκτούμε συνείδηση του κόσμου με τη μεσολάβηση του σώματος τότε το σώμα δεν είναι αντικείμενο της γνώσης, αλλά το υποκείμενό της (Μακρυνιώτη, 2004:19-20). «Το σώμα αναδεικνύεται σε βασικό συστατικό της ταυτότητας και της αίσθησης του εαυτού. Στις συνθήκες της ύστερης νεωτερικότητας, ζητήματα σχετικά με την ταυτότητα αποκτούν ξεχωριστό ενδιαφέρον για το λόγο ότι, σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό περίγυρο, τα περιβάλλοντα την ταυτότητα σχήματα αποσταθεροποιούνται δημιουργώντας συνθήκες ανασφάλειας και αμηχανίας αλλά και πρόκλησης λόγω της διαρκούς αναπροσαρμογής και αναδιαμόρφωσης. [...] Η νεωτερική ταυτότητα διερευνάται και οικοδομείται ως μέρος μιας αναστοχαστικής διαδικασίας η οποία συνδέει την προσωπική με την κοινωνική αλλαγή [...]», (Μακρυνιώτη 2004: 27).

Όπως επισημαίνει ο Marcel Mauss ιδιαίτερα σημαντικός ανθρωπολόγος και κοινωνιολόγος : «Το σώμα είναι το πρώτο και το πιο φυσικό εργαλείο του ανθρώπου. Ή ακριβέστερα, για να μη μιλήσουμε για εργαλείο: το πρώτο και το φυσικότερο τεχνικό αντικείμενο και συνάμα τεχνικό μέσο του ανθρώπου είναι το σώμα του» (Mauss στο Μακρυνιώτη, 2004: 81).

Η διαρκώς αναπτυσσόμενη επιστημονική γνώση γύρω από το σώμα έχει άμεση επίδραση στην αλλαγή των απόψεων, αλλά και στον τρόπο απεικόνισης του ανθρώπινου σώματος σε όλες τις μορφές τέχνης και ειδικότερα του χορού.

Βέβαια, η σχέση την οποία διαμορφώνει κανείς με το σώμα του επηρεάζεται από κοινωνικούς παράγοντες, όπως είναι η ταξική θέση, το φύλο, η φυλή και εθνότητα. Αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά το είδος της σχέσης που θα αναπτύξει το υποκείμενο με το σώμα του, ενώ η αλλαγή τους εξαρτάται από τις δυνατότητες ή και τις επιλογές που του προσφέρονται για να εμπλακεί σε μια διαδικασία ανασχηματισμού ή τροποποίησης (Μακρυγιώτη, 2004: 47).

Μέσα από τον χορό, την τέχνη της κίνησης του σώματος, το άτομο μπορεί να κατανοήσει τον εαυτό του, αφού το σώμα παύει να είναι αντικείμενο, καθώς μεταμορφώνεται σε μέσον έκφρασης και προβολής της εσωτερικής ενέργειας. Ο χορός είναι μια μοναδική μορφή τέχνης, αφού ο ίδιος ο καλλιτέχνης γίνεται έργο τέχνης.

Κεφάλαιο 2: Χορός και Εκπαίδευση

Σε πολλές θεωρητικές προσεγγίσεις και έρευνες του χορού υποστηρίζεται ότι η ένταξη του χορού στο εκπαιδευτικό σύστημα είναι απαραίτητος συστατικός πυρήνας του προγράμματος σπουδών σε όλα τα επίπεδα. Η φύση του χορού, από τη διδασκαλία της δημιουργικής κίνησης στην προσχολική ηλικία και μέχρι τις ακαδημαϊκές σπουδές σε όλα τα είδη χορού (Μπαλέτο, Μοντέρνο ή Σύγχρονο χορό, Jazz, Κοινωνικοί χοροί, Παραδοσιακοί χοροί, κλπ.), είναι εγγενώς αισθητική και επιτυγχάνει τη σωματική, κοινωνική, γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου, γεγονός το οποίο καθιστά τον χορό μοναδικό ανάμεσα στις άλλες τέχνες.

Επίσης, η διδασκαλία του χορού προσφέρει τη δυνατότητα ανάπτυξης της δημιουργικότητας (Smith-Autard, 2002), τη δημιουργία σχέσεων με τους άλλους (Laban, 1948, Preston-Dunlop, [1963] 1980), την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης- σε όλα τα στάδια της αναπτυξιακής διαδικασίας- και κυρίως την ενθάρρυνση της θετικής αυτο-εικόνας η οποία επιτυγχάνεται μέσω της ενσώματης μάθησης.

Η ένταξη της τέχνης του χορού στην εκπαίδευση έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί προωθεί την απόκτηση βιωματικής γνώσης μέσα από ένα σύνολο διαδικασιών, που γνωρίζουν και εφαρμόζουν στην θεωρία και πράξη καλλιτέχνες του χορού, παιδαγωγοί-εκπαιδευτικοί και επιστήμονες.

Συγκεκριμένα, η φύση του χορού στηρίζεται στη διδασκαλία και μάθηση μέσα από μια ολιστική σκοπιά, όπως και στην καλλιτεχνική δημιουργία και σκηνική παρουσίαση του χορού, όπου αυτή κατά τις τελευταίες δεκαετίες συνδέεται και με τη διεξαγωγή καλλιτεχνικής έρευνας.

Αν και ο χορός είναι μια πανάρχαια μορφή τέχνης, μια κοινωνική και πολιτισμική εκδήλωση του ανθρώπου και ένα διαχρονικά ζωτικό στοιχείο της έκφρασης ιδεών και συναισθημάτων, ωστόσο η ένταξή του στο εκπαιδευτικό σύστημα ξεκινά μόλις κατά τη δεκαετία του 1920 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Η διαδικασία αυτή συνεχίζεται και μεταφέρεται στην Ευρώπη, ενώ μετά την δεκαετία του 1970 επεκτείνεται σε όλα τα επίπεδα σπουδών (Μπαρμπούση, 2007:7).

Η Κάτια Σαβράμη (2011:1-2) γράφει σχετικά με το παραπάνω ζήτημα: «Ένας από τους σημαντικότερους προβληματισμούς στα τέλη του 20^{ου} αιώνα [...] ήταν η θέση του γνωστικού αντικείμενου της τέχνης του χορού στον γενικότερο χώρο της εκπαίδευσης. Αυτό είναι εύλογο, αφού μόλις από τη δεκαετία του 1970 ο χορός άρχισε να αποτελεί αυτοτελές αντικείμενο σπουδών και να καταλαμβάνει αξιολογη θέση στον ακαδημαϊκό χώρο στην Ευρώπη και στην Αμερική [...]».

Αν και ο χορός δημιουργείται από την κίνηση του ανθρώπινου σώματος, ωστόσο η χορευτική κίνηση- σε αντίθεση με άλλες μορφές κίνησης, όπως τη γυμναστική- έχει αισθητική, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί μέσον έκφρασης και επικοινωνίας, είναι δηλαδή μια μορφή «λόγου» που διαμορφώνεται από τις σωματικές, συναισθηματικές και νοητικές πτυχές της ανθρώπινης υπόστασης.

Η Σαβράμη επεξηγεί στη συνέχεια του άρθρου της: «Ο χορός δεν είναι μια απλή μορφή κίνησης, αλλά μια (λιγότερο ή περισσότερο) δεξιοτεχνική κίνηση με καλλιτεχνική αξία, δηλαδή μια μορφή τέχνης, που ως τέτοια έχει τους δικούς της κανόνες και συνακόλουθα αποτελεί αυτοτελές γνωστικό αντικείμενο. Η διαδικασία της δημιουργίας, της εκτέλεσης της παράστασης και της αξιολόγησης αποτελούν τα ουσιώδη εκείνα στοιχεία, που καθορίζουν την διδακτέα ύλη και την αμφίδρομη σχέση διδασκαλίας και εκμάθησης και που οδηγούν στην καλλιτεχνική, αισθητική και πολιτιστική εκπαίδευση, ανάλογα και με τις τάσεις της εκάστοτε εποχής».

Διαπιστώνεται λοιπόν ότι ο χορός έχει τα δικά του μέσα δημιουργίας τα οποία απορρέουν από ειδικές γνώσεις. Στη μετάδοση των γνώσεων του χορού έχει ιδιαίτερη σημασία ο δάσκαλος ο οποίος μέσα από τη δική του ιδιοσυγκρασία παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν το συγκεκριμένο αντικείμενο. «Προκειμένου να προαγάγει επιτυχώς την εκμάθηση, ο δάσκαλος θα πρέπει να προσπαθήσει να ενθαρρύνει και να ενισχύσει τις ανοικτές δεξιότητες του μαθητή αλλά και να αποκτήσει την αίσθηση της αξιολόγησης και των αξιών, μια κριτική δηλαδή σκέψη αλληλένδετη με την ικανότητα του ανθρώπου να επιλύει προβλήματα και συνεπώς να αντιμετωπίζει καλύτερα τη ζωή» (Σαβράμη, 2008:24).

Σε μια τάξη χορού, στόχος του δασκάλου δεν είναι μόνο να μεταδώσει πληροφορίες στον μαθητή αλλά και να αναπτύξει την προσωπικότητά του και να τον προκαλέσει να κάνει το καλύτερο δυνατό. Αυτό προϋποθέτει την κινητική μάθηση, στη συνέχεια τη φαντασιακή αντίδραση και, τελικά, τον διερευνητικό τρόπο διδασκαλίας και εκμάθησης του χορού. Προσφέροντας στον μαθητή διαφορετικούς τρόπους και δυνατότητες εκμάθησης, ο δάσκαλος αυξάνει τις πιθανότητες για την καλύτερη κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου του χορού. Παράλληλα, τον ενθαρρύνει να γίνει ενεργός, να αποκτήσει δηλαδή την ικανότητα να κάνει επιλογές και συνεπώς να αναπτύξει ανεξάρτητη κριτική σκέψη (Σαβράμη, 2008:25).

Με άλλα λόγια, σκοπός του δασκάλου είναι να εμπνεύσει τον μαθητή να συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης. «Η επιτυχής εκμάθηση δεν προκύπτει όταν ο μαθητής μιμείται τον δάσκαλο ως παθητικός δέκτης εντυπώσεων ή ερεθισμάτων. Προκύπτει μόνον όταν αυτός έχει την ικανότητα «να κατευθύνει την αντίληψή του με τρόπο που να τον καθιστά ενεργό». Όπου ενεργός μαθητής θεωρείται αυτός που «[...] μπορεί να αποθηκεύει τις πληροφορίες στη μακροπρόθεσμη κιναισθητική του μνήμη (long term memory), να τις επεξεργάζεται και να τις ανακαλεί. Ρόλος του δασκάλου είναι να ωθήσει τον μαθητή να συνειδητοποιήσει και να εφαρμόσει τις δικές του στρατηγικές εκμάθησης, γεγονός που θα του επιτρέψει να θέσει τις βάσεις για τη «δια βίου μάθηση» (Σαβράμη, 2008:20).

Στη διεθνή βιβλιογραφία αναφέρονται τρία μοντέλα διδασκαλίας του χορού: το «εκπαιδευτικό», το «επαγγελματικό» και ο συνδυασμός των δύο, δηλαδή το οριζόμενο ως «ενδιάμεσο» μοντέλο. Γενικότερα, τα μοντέλα διδασκαλίας για το

χορό, πρέπει να βρίσκονται πάντα σε δυναμική σχέση μεταξύ τους, αφήνοντας το περιθώριο και την δυνατότητα συνεχούς αλλαγής και προσαρμογής στις σύγχρονες ανάγκες (Smith-Autard, 1994).

Στο ίδιο πλαίσιο, η Μαρία Τσουβαλά (2008:1) επισημαίνει ότι «η ανάλυση του «ενδιάμεσου μοντέλου» διδασκαλίας του χορού, το οποίο επανακαθορίζει τους σκοπούς, το περιεχόμενο, τις διδακτικές μεθοδολογίες και τα κριτήρια αξιολόγησης του χορού, μειώνει την απόσταση θεωρίας-πράξης στον χορό, επεξηγεί τις διαδικασίες σύνθεσης, παράστασης και αξιολόγησης και αναλύει τον τρόπο με τον οποίο η τέχνη του χορού αναπτύσσει την αισθητική, καλλιτεχνική και πολιτισμική εκπαίδευση. Έτσι, αναδεικνύονται αλλαγές που ενσωματώθηκαν στον χορό, τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ού} αιώνα, ως αποτέλεσμα της εξέλιξης της θεωρίας του χορού και της ένταξης σύγχρονων αρχών της δημιουργικότητας στην εκπαιδευτική πράξη».

Η διαδικασία μετάδοσης της γνώσης σε ένα δημιουργικό μάθημα χορού προϋποθέτει ότι ο δάσκαλος χρειάζεται να δημιουργήσει ένα κατάλληλο περιβάλλον, να εφοδιάσει δηλαδή τον μαθητή με τις απαραίτητες γνώσεις και παράλληλα να μπορεί να αναπτύξει την ικανότητα του μαθητή, ώστε να μπορεί να πειραματιστεί κινητικά και να εξερευνήσει πολλαπλές λύσεις για κάθε πρόβλημα έτσι ώστε τελικά να μπορεί να επιλέξει μέσα από τη διαδικασία κρίσης και απόφασης. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας, είναι η ανάδειξη της προσωπικής του έκφρασης. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, έμφαση δίνεται στη φυσική, συναισθηματική και κοινωνική διάσταση της προσωπικότητας του ατόμου.

Βασική μέθοδος για την απόκτηση τεχνικής στον χορό είναι η επανάληψη. Η εκμάθηση μπορεί να οριστεί ως η διαδικασία κατά την οποία «ο μαθητής» περνά μέσα από στερεότυπες κινήσεις τις οποίες οικειοποιείται και ελέγχει με την καθαρή επανάληψη. Με άλλα λόγια, εκτελώντας επανειλημμένα την ίδια αλληλουχία κινήσεων, στοχεύει στην απόκτηση δεξιοτήτων οι οποίες θα του δώσουν την ικανότητα να εκτελέσει την κινητική φράση ή τον συνδυασμό κινήσεων αυτόνομα. (Σαβράμη, 2008: 17).

Σε αντίθετη περίπτωση ο δάσκαλος συνήθως τις διαμορφώνει σύμφωνα με τις βασικές αρχές της κίνησης, τη χρήση του σώματος, την ποιότητά της, τον ρυθμό και τον χώρο. Στη δημιουργική μάλιστα διδασκαλία, επιλέγει ως ασκήσεις συγκεκριμένα

θέματα, εικόνες, καταστάσεις τόσο από το ίδιο το αντικείμενο του χορού όσο και από την καθημερινή ζωή, όπως σχήματα με το σώμα, αυξομείωση της έκτασης της κίνησης στις τρεις διαστάσεις του χώρου, σχέσεις, συναισθηματικές καταστάσεις, κ.ά.

Στην πρακτική του χορού, ο μαθητής δεν αρκεί να κατακτήσει μόνο τις τεχνικές δεξιότητες. «Η κίνηση δεν αποτελεί παρά τον τρόπο με τον οποίο υλοποιείται ο χορός το μέσον για την υλοποίηση του είναι το ανθρώπινο σώμα. [...] αυτό που καλείται να εκφραστεί, ενσωματώνοντας τις βιωματικές του εμπειρίες. Σύμφωνα με τον L. A. Reid, οι βιωματικές εμπειρίες περιλαμβάνουν πάντα τα συναισθήματα, τα οποία ωστόσο δεν θεωρεί ότι είναι αμιγώς αισθητηριακά: «τα συναισθήματα είναι η άμεση εσωτερική συνειδητοποίηση της ανθρώπινης εμπειρίας [...] και, ως τέτοια, είναι γνωστικά» (Reid, 1986, στο Σαβράμη 2008: 17).

«Στον χώρο της τέχνης η θεωρητική γνώση, η γνώση τού πώς να σκέφτεται και να λειτουργεί κάποιος στον κόσμο (αντικειμενική γνώση), προϋποθέτει και το τι αισθάνεται, δηλαδή τις συναισθηματικές του εικόνες και εμπειρίες, τις ελπίδες του και τους φόβους του (υποκειμενική γνώση). Αυτό είναι που κάνει τη διδακτική πράξη στον χορό να καθοδηγεί τον μαθητή στην κατανόηση μέσω της εμπειρικής γνώσης, μέσω δηλαδή του γνωστικού συναισθήματος (cognitive felling). Η εμπειρική γνώση προϋποθέτει την αισθητική, δηλαδή τις ποιότητες της κίνησης, την εκφραστικότητα της κίνησης. Επομένως, η αισθητική γνώση αποτελεί μόνο μια πτυχή της εμπειρικής: όταν μαθαίνουμε, λειτουργούμε ολιστικά, βασιζόμενοι άλλοτε στην εμπειρική-βιωματική γνώση και άλλοτε στη νόηση» (Σαβράμη, 2008: 18).

Σήμερα, οι μέθοδοι διδασκαλίας του χορού επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να αναπτύξουν πρωτοβουλία και να εμπλουτίσουν την τεχνική τους μέσα από την προσωπική αυτοσχεδιαστική εμπλοκή. Στο πλαίσιο αυτό, ευθύνη του δασκάλου είναι να μυήσει τον μαθητή σε έναν τρόπο σκέψης σύμφωνα με τον οποίο η μάθηση είναι περισσότερο σημαντική από την απλή εκτέλεση μιας πράξης: «Το να ‘κάνεις’ κάτι δεν σημαίνει ότι το μαθαίνεις, εάν αυτή η πράξη δεν περιλαμβάνει και ‘την εκμάθησή της’, δηλ. το να μαθαίνεις ότι κάνοντας ‘αυτό και αυτό’ έχει αυτή και αυτή τη συνέπεια» (Σαβράμη, 2008: 19).

Κεφάλαιο 3ο : Αυτοσχεδιασμός και Χορός

Στην τρίτη ενότητα εξετάζονται ορισμένες βασικές αρχές του αυτοσχεδιασμού και του αυτοσχεδιασμού με επαφή, καθώς σε αυτήν την εργασία ήταν σημαντική η διερεύνηση της κίνησης, όπως και η παρουσίαση της καλλιτεχνικής δουλειάς της ομάδας μέσω των συγκεκριμένων μεθόδων και πρακτικών, που αποτελούν μια δημιουργική προσέγγιση στο πλαίσιο του σύγχρονου χορού.

Οι χορευτές ασχολούνται με τον αυτοσχεδιασμό για να δημιουργήσουν τις δικές τους κινήσεις, αλλά και να αλληλεπιδράσουν με διάφορα ερεθίσματα, τα οποία μπορεί να προέρχονται από τον εσωτερικό ή και τον εξωτερικό κόσμο, εικόνες, συναισθήματα, ιδέες, μουσική, χώρος, θεατές. Μέσα από αυτού του είδους τη δημιουργική διαδικασία, οι χορευτές οργανώνουν αυτοσχεδιαστικές παραστάσεις, χρησιμοποιώντας διάφορα εκφραστικά μέσα.

Η ευρεία χρήση του αυτοσχεδιασμού ξεκίνησε από τους πρωτοπόρους του Μοντέρνου χορού στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και καθιερώθηκε από τους καλλιτέχνες του Μεταμοντέρνου χορού τη δεκαετία του 1960, ως μέσον απόρριψης των μοντέλων διδασκαλίας, αλλά και της καλλιτεχνικής πρακτικής που ίσχυαν μέχρι αυτήν την περίοδο (Μπαρμπούση, 2004:11).

Ο αυτοσχεδιασμός μπορεί να οδηγήσει στην ανακάλυψη νέων μορφών κίνησης και συνδέεται συνήθως με τη σκηνική παρουσίαση του χορού, χωρίς, ωστόσο να αποτελεί είδος αποκλειστικά για αυτήν την τάση. Μάλιστα, σε αντίθεση με την ευρέως διαδεδομένη άποψη ότι ο αυτοσχεδιασμός αποτελεί μέσον δημιουργίας νέων μορφών κίνησης, οι καλλιτέχνες του μεταμοντέρνου χορού υποστηρίζουν ότι απελευθερώνει το σώμα από χρόνιες μυϊκές εντάσεις, καθώς και από προηγούμενες κινητικές ή και άλλες νοητικές συνήθειες.

Η διερεύνηση της κίνησης στον αυτοσχεδιασμό μπορεί να προσεγγιστεί μέσα από ποικίλες δημιουργικές πρακτικές, όπως Body Mapping (χαρτογράφηση του σώματος), αυτοσχεδιασμός και αυτοσχεδιασμός με επαφή (Contact Improvisation), Ανάλυση της κίνησης σύμφωνα με τις αρχές του Rudolf von Laban (Laban Movement Analysis), μια μέθοδος που περιλαμβάνει την ανάπτυξη της κίνησης στον χώρο σε διαφορετικά επίπεδα, σε διαφορετικές κατευθύνσεις, τα σχήματα ανάπτυξης

της κίνησης, τη δυναμική, τις αισθητηριακές εμπειρίες, την ανάπτυξη των σχέσεων ανάμεσα στα μέλη της ομάδας, κ.ά. (Σαβράμη, 1990).

Αναφέρεται συνοπτικά ότι ο Rudolf von Laban, ένας σημαντικός θεωρητικός του χορού, και χορογράφος, σπούδασε ανατομία, τέχνη και αρχιτεκτονική στην Écoles des Beaux Arts στο Παρίσι, όπου άρχισε σταδιακά να παρατηρεί την κίνηση και την αρμονία του ανθρώπινου σώματος σε σχέση με τον χώρο. Ο Laban, το 1928, παρουσίασε για πρώτη φορά ένα σύστημα σημειολογικές καταγραφής του χορού και ανάλυσης όλων των πιθανοτήτων ανάπτυξης της κίνησης του ανθρώπινου σώματος στον χώρο και στον χρόνο (Preston-Dunlop, [1963] 1980).

Ορισμένοι καλλιτέχνες και θεωρητικοί, οι οποίοι έχουν ασχοληθεί με τον αυτοσχεδιασμό και τον αυτοσχεδιασμό με επαφή, όπως ο Steve Paxton και η Simone Forti, έχουν αναδείξει θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις που συνδέονται με την ανθρώπινη αλληλεπίδραση και ιδιαίτερα με την θεωρία της ενσωμάτωσης (embodiment).

Η επικοινωνία ιδεών και συναισθημάτων είναι μια από τις πιο χαρακτηριστικές προθέσεις του αυτοσχεδιασμού με επαφή. Την ιδέα του αυτοσχεδιασμού με επαφή συνέλαβε ο Steve Paxton σε συνεργασία με μια ομάδα καλλιτεχνών του χορού, το 1972. Σήμερα, αν και ο αυτοσχεδιασμός με επαφή έχει εξελιχθεί σημαντικά, ωστόσο η αρχική ιδέα της επαφής των σωμάτων εξακολουθεί να παραμένει η βάση της τεχνικής.

Ο αυτοσχεδιασμός με επαφή έχει χρησιμοποιηθεί από καλλιτέχνες της performance art, καθώς και σε εκπαιδευτικά προγράμματα ευαισθητοποίησης των συμμετεχόντων (sensitive trainings), αλλά και στην χοροθεραπεία. Επιπλέον, ο αυτοσχεδιασμός αποτελεί αντικείμενο στις Σπουδές Χορού σε Προπτυχιακό και Μεταπτυχιακό επίπεδο, ενώ υπάρχουν πολλά βιβλία, τα οποία εμβαθύνουν και αναλύουν την τεχνική.

Οι χορευτές που ασχολούνται με αυτό το είδος χορού, έχουν στόχο να αναπτύξουν την κίνηση μέσα από την φυσική επαφή των σωμάτων. Ανακαλύπτουν διάφορους τρόπους κίνησης κατά την πτώση, το τρέξιμο, τα ακροβατικά, τη στήριξη, τη μεταφορά βάρους και την ακινησία, εστιάζοντας στη διερεύνηση των δυνατοτήτων της κίνησης του σώματος μεταξύ δύο ανθρώπων σε επαφή.

Ο αυτοσχεδιασμός με επαφή απαιτεί επίγνωση των λειτουργιών του σώματος, συνεργασία με τον άλλο (τον παρτενέρ), δύναμη, ευελιξία και εγρήγορση. Κατά τον αυτοσχεδιαστικό χορό, δεν μπορεί κανείς να γνωρίζει εκ των προτέρων την μορφή που θα πάρει η χορογραφία. Υπάρχει ένας κεντρικός πυρήνας, μια αρχή που αφορά την σωματική επαφή, την ανταλλαγή του βάρους, την από κοινού ισορροπία, την εξωτερίκευση της δύναμης και ορμής. Ακόμα, το σημείο επαφής εκτός από το ανθρώπινο σώμα, μπορεί να είναι ένα αντικείμενο του χώρου, το πάτωμα, το φως, οι τοίχοι, μια καρέκλα. Ο αυτοσχεδιασμός είναι μια σύνθετη, αν και «ανοιχτή» μορφή χορού, που περιλαμβάνει άπειρες δυνατότητες και πραγματοποιείται από τους χορευτές στην αμεσότητα της εμπειρίας. Η αυθόρμητη δημιουργία της κίνησης είναι βασικό στοιχείο του αυτοσχεδιασμού και του αυτοσχεδιασμού με επαφή, και όπως και κάθε άλλη μορφή χορού, απαιτεί εξάσκηση.

Στον αυτοσχεδιασμό υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις τις οποίες οφείλει να τηρεί ο χορευτής. Αρχικά, χρειάζεται να ζει τη στιγμή, να μην προσπαθεί να αποφύγει τον παρόντα χρόνο- σχεδιάζοντας το μέλλον, και αν τύχει κάτι απρόβλεπτο να είναι ήρεμος, να το αποδεχτεί, να επιτρέψει δηλαδή να τον οδηγήσουν τα δεδομένα. Η επίγνωση του τι συμβαίνει στον χώρο είναι εξίσου σημαντική και αν υπάρχουν πράγματα που προκαλούν τον χορευτή να τα διερευνήσει μέσω της κίνησης, αυτό είναι θεμιτό στο πλαίσιο του αυτοσχεδιασμού. Η αμηχανία, το χαμόγελο, η διάσπαση της προσοχής γενικότερα είναι παράγοντες που αποτρέπουν το χορευτή να αποκτήσει επαγγελματική στάση απέναντι στον αυτοσχεδιαστικό χορό, όπως φυσικά και κριτική στάση απέναντι στον εαυτό του.

Η Georgette Schmeer (1994:3) αναφέρεται διεξοδικά στις δεξιότητες του ατόμου που ασχολείται με τον αυτοσχεδιασμό και επισημαίνει ότι είτε είναι προετοιμασμένος ή και αυθόρμητος ο αυτοσχεδιασμός, ο χορευτής χρειάζεται να δημιουργεί από την παρόρμηση της στιγμής, αλλά και να μπορεί να απαγγέλλει, να τραγουδά, να εκφράζεται μέσα από τον λόγο, να συνθέτει ή να εκτελεί οτιδήποτε άλλο με αυτοσχεδιαστικό τρόπο. Ο αυτοσχεδιασμός έχει την έννοια μιας από κοινού δημιουργίας ως απάντηση σε μια άμεση ανάγκη.

Η αυτοσχεδιαστική κίνηση είναι αυθόρμητη, παρορμητική, απρογραμματίστη. Είναι μια μορφή σωματικής δραστηριότητας που δεν απαιτεί προηγούμενη εκπαίδευση, επειδή όλοι μπορούμε να αναγνωρίσουμε το νόημα της εμπειρίας της

κίνησης. Είτε οι άνθρωποι σκέφτονται τις άμεσες φυσικές αντιδράσεις τους ως δεξιότητες, είτε όχι, μια αναθεώρηση θα τους έκανε να συνειδητοποιήσουν ότι πολλές από τις χειρονομίες και τις κινήσεις τους έχουν χρησιμοποιηθεί ως μη λεκτικές αναφορές στη ζωή. Οι άνθρωποι γίνονται όλο και καλύτεροι στην επικοινωνία δεχόμενοι ότι οι άλλοι κατανοούν τα μη λεκτικά συνθήματά τους (Schneer, 1994:3)

Στη μελέτη της αυτοσχεδιαστικής κίνησης παρατηρεί κανείς τις άμεσες σωματικές αντιδράσεις σε ένα ερέθισμα, το οποίο μπορεί να είναι μια προφορική πρόταση, μια εσωτερική παρόρμηση, η μουσική, ή η συμπεριφορά ενός μέλους της ομάδας. Η αυτοσχεδιαστική κίνηση ενδέχεται να είναι τυχαία, αντανακλαστική, αφηρημένη ή σκόπιμη. Μπορεί να χρησιμοποιηθούν καθημερινές κινήσεις, περπάτημα και τρέξιμο, φυσικές κινήσεις, στροφή και κάμψη, και συναισθηματικές αντιδράσεις όπως το τρέμουλο, το χαμόγελο και η χαλάρωση (Schneer, 1994:3-4).

Στον αυτοσχεδιασμό είναι σημαντικό να είναι κανείς ο εαυτός του, να ανακαλύψει την αυθεντική και προσωπική του κίνηση. Σε αυτήν την περίπτωση, υπάρχει βέβαια ο κίνδυνος του ακριβώς αντίθετου αποτελέσματος, δηλαδή της επιτηδευμένης κίνησης σε καταστάσεις που προϋποθέτουν την αυθόρμητη προσέγγιση. Επιπλέον, στον αυτοσχεδιασμό είναι αποδεκτό να μιμείται ένας χορευτής την κίνηση του παρτενέρ του. Η μίμηση δεν είναι απαραίτητο να είναι ακριβής, αλλά να προσαρμόζεται στις ανάγκες και τις επιθυμίες κάθε ατόμου. Η επαφή με τα μάτια είναι εξίσου σημαντική. Ο χορευτής είναι πάντα ανοιχτός σε κάθε ευκαιρία που παρουσιάζεται, για να συνδέσει την πορεία του με καινούργια δεδομένα.

Στον αυτοσχεδιασμό κάθε χορευτής αποτελεί μια ξεχωριστή οντότητα και μια υποκειμενικότητα μέσα στο πλαίσιο της ομάδας. Η σύγκριση ενός χορευτή με έναν άλλον δεν είναι σκόπιμη, γιατί οι άνθρωποι λειτουργούν καλύτερα όταν είναι ασφαλείς και ελεύθεροι να διερευνήσουν μια κατάσταση. Τέλος, διαμορφώνουν θετική στάση απέναντι στον εαυτό τους, όταν οι άλλοι τους αποδέχονται όπως ακριβώς είναι.

Ο χορός και ειδικά ο αυτοσχεδιαστικός χορός αντανάκλα ιδέες, σκέψεις και συναισθήματα, την άποψή μας για την κίνηση, την αίσθησή μας για τον χώρο-χρόνο, την σχέση του σώματος-νου, τις ιδέες για τα δύο φύλλα, την απόψή μας για τον ίδιο τον άνθρωπο.

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία της Έρευνας

Οι ερευνητές στις μελέτες τους χρησιμοποιούν διαφορετικές τεχνικές, παραδόσεις ή προσεγγίσεις για τη συλλογή των δεδομένων, οι οποίες ορίζονται ως ποιοτικές ή ποσοτικές μέθοδοι. Οι ερευνητές που υιοθετούν μια ποιοτική προσέγγιση ενδιαφέρονται να κατανοήσουν τις προσωπικές αντιλήψεις των υποκειμένων για τον κόσμο, και αναζητούν περισσότερο μια σε βάθος παρά μια στατιστική ανάλυση. Αμφιβάλλουν αν υπάρχουν κοινωνικά «δεδομένα», ενώ διερωτώνται πως και ποια «επιστημονική» προσέγγιση μπορεί να χρησιμοποιείται όταν έχουμε να αντιμετωπίσουμε άτομα και όχι αριθμούς (Bell, 1997:27).

Η μεθοδολογία της έρευνας που ακολούθησα στην εκπόνηση της εργασίας μου, βασίζεται στις αρχές της ποιοτικής μεθόδου, μια επιλογή, η οποία ταυτίζεται με την εκπαιδευτική και παιδαγωγική φύση του ερευνητικού ζητήματος, όπως και με την οντολογική φύση του χορού. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με συμμετοχική παρατήρηση, καταγραφή των παρατηρήσεων σε ημερολόγιο, καθώς και ανοιχτού τύπου συνεντεύξεις-συζητήσεις με τις φοιτήτριες που συμμετείχαν στην έρευνα, μια εβδομάδα μετά την ολοκλήρωση της έρευνας.

Οι σημειώσεις που κατέγραφα με μορφή ημερολογίου, αναφέρονται με χρονολογική σειρά στην πορεία του προγράμματος, στα μαθήματα χορού, στις επισκέψεις και τις δράσεις στους χώρους της πόλης, στις σχέσεις που αναπτύχθηκαν ανάμεσα στις φοιτήτριες και στις εμπειρίες τους από την συμμετοχή στην έρευνα. Δηλαδή δεν απουσιάζει το συναίσθημα και το βίωμα-του χώρου και της κίνησης-όπως απαιτεί η συγγραφή ενός ημερολογίου.

Ακόμα, τα δεδομένα της έρευνας εμπερικλείουν στοιχεία από τις συζητήσεις μετά την ολοκλήρωση ενός μαθήματος χορού, πρόβας ή και των εξωτερικών δράσεων. Πολλές φορές στη διάρκεια της έρευνας πραγματοποιούνταν συζητήσεις σχετικά με τους προβληματισμούς και τις απόψεις των φοιτητριών, βάσει των οποίων καθοριζόταν η εξέλιξη των δράσεων. Τέλος, τα μέλη της ομάδας συχνά έπαιρναν το λόγο στις συζητήσεις, θέτοντας δικές τους ερωτήσεις και βγάζοντας προσωπικά συμπεράσματα. Οι συζητήσεις καθοδηγούσαν την πορεία της έρευνας, ενώ ταυτόχρονα αποτελούσαν μια μορφή αξιολόγησης (Κυριαζή, 2005:262).

Βασικές αρχές της ποιοτικής έρευνας

Η Judith Bell (1997:170) υποστηρίζει ότι οι περισσότερες ποιοτικές έρευνες είναι σε μεγάλο βαθμό μη δομημένες. Οι ερευνητές, δηλαδή, δεν ξεκινούν με ήδη διαμορφωμένες ιδέες σχετικά με αυτό που θέλουν να κάνουν. Παρατηρούν γεγονότα, συμπεριφορές, καταστάσεις και σημειώνουν άμεσα τις παρατηρήσεις τους, δεν χρησιμοποιούν συγκεκριμένα διαγράμματα και δεν οριοθετούν απόλυτα το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθούν.

Συμμετοχική Παρατήρηση

Στην ποιοτική έρευνα υπάρχουν δύο βασικοί τύποι παρατήρησης: η συμμετοχική και η μη συμμετοχική. Σύμφωνα με τους Bogdan & Taylor (1976), ο παρατηρητής που συμμετέχει στην ομάδα γνωστοποιεί τις ερευνητικές του προθέσεις και αποκαλύπτει την ιδιότητά του, αλλά παράλληλα προσπαθεί να επιτύχει την όσο το δυνατό μεγαλύτερη συμμετοχή του στις δράσεις της ομάδας. Αυτό δείχνει ότι δομεί σχέσεις με τα μέλη της ομάδας, μπορεί να τους στηρίζει σε δύσκολες στιγμές, να μοιραστεί μαζί τους προβληματισμούς και καθημερινές στιγμές. Τα παραπάνω προϋποθέτουν ότι δεν καταγράφει τις παρατηρήσεις του τη στιγμή που συμβαίνουν οι δράσεις, ώστε να μην επιδεικνύει τον εαυτό του ως ερευνητή, αλλά ως μέλος της ομάδας. Αυτό δεν θέτει σε κίνδυνο τις φιλικές και διαπροσωπικές σχέσεις που μπορεί να δημιουργηθούν ανάμεσα στα μέλη της ομάδας (Κυριαζή, 2005:254).

Ημερολόγιο

Σε μια ποιοτική έρευνα είναι σημαντική η καταγραφή των παρατηρήσεων με μορφή ημερολογίου, καθώς οι πληροφορίες αυτές, που συνήθως αφορούν έναν όγκο δεδομένων, βοηθούν τον ερευνητή να κατανοήσει το νόημα της εμπειρίας ενός ή περισσότερων ατόμων σε συγκεκριμένο περιβάλλον, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο τα επιμέρους στοιχεία αλληλεπιδρούν για να σχηματίσουν το όλον (Bell, 1997:159).

Ανοικτού τύπου συνεντεύξεις

Η τεχνική της ατομικής συνέντευξης μπορεί να βασιστεί στη χρήση μη δομημένου ερωτηματολογίου με στόχο την διερεύνηση σε βάθος των αντιλήψεων, των κινήτρων και των συναισθημάτων του ερωτώμενου.

«Οι ανοιχτές ερωτήσεις δεν προβάλλουν κανέναν περιορισμό στο περιεχόμενο και στον τρόπο της απόκρισης εκτός από αυτόν της θεματολογίας [...]. Τα πλεονεκτήματα των ανοιχτών ερωτήσεων είναι ότι είναι ευέλικτες, σας επιτρέπουν να ξεκαθαρίσετε παρανοήσεις, σας δίνουν τη δυνατότητα να ελέγξετε τα όρια της γνώσης του αποκρινόμενου, ενθαρρύνουν τη συνεργασία και τη σχέση μεταξύ συνεντευκτή και αποκρινόμενου, σας επιτρέπουν να κάνετε μια πιο αληθινή αξιολόγηση αυτού που πιστεύει πραγματικά ο αποκρινόμενος και μπορεί να παράγουν απρόσμενες ή απροσδόκητες αποκρίσεις. Τα μειονεκτήματα των ανοιχτών ερωτήσεων αναφέρονται στις πιθανότητες να χαθεί ο έλεγχος από το συνεντευκτή και, ιδιαίτερα, στη μεγαλύτερη δυσκολία τους να αναλυθούν σε σχέση με τις κλειστές ερωτήσεις» (Robson, 2010:327).

...

B/ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1^ο : Περιγραφή του Ερευνητικού Προγράμματος

Τα μαθήματα χορού

Τα μαθήματα χορού διαρθρώθηκαν γύρω από τους άξονες: προθέρμανση, δημιουργική διερεύνηση της κίνησης μέσω αυτοσχεδιασμού, παρουσίαση των θεματικών του μαθήματος, συζήτηση. Η προθέρμανση άρχιζε πάντα με συγκέντρωση στο σώμα, ώστε να συνδεθούν οι συναισθηματικές και φυσικές πλευρές της έκφρασης. Ειδικότερα, οι κινήσεις στο πάτωμα ήταν προσανατολισμένες στην ανάπτυξη της ροής και της δυναμικής της κίνησης. Οι κινήσεις στον χώρο ενθάρρυναν τα μέλη της ομάδας να διερευνήσουν την ισορροπία και την κίνηση εκτός ισορροπίας, να συνδέσουν τη μουσική με την κίνηση, αλλά και να αμφισβητήσουν τα συνήθη μοτίβα και στυλ του χορού. Στην ολοκλήρωση κάθε μαθήματος, κάθε φοιτήτρια έθετε αυτά τα στοιχεία σε ένα πεδίο διερεύνησης μέσω προσωπικών αυτοσχεδιαστικών επιλογών.

Οι βιωματικές δράσεις στην πόλη

Οι βιωματικές δράσεις στο φυσικό και αστικό περιβάλλον της πόλης είχαν στόχο την ενεργοποίηση όλων των αισθήσεων, όπως και την αυτοσχεδιαστική προσέγγιση της έννοιας του χώρου. Η συγκεκριμένη προσέγγιση είναι σημαντική, διότι, συνήθως αντιλαμβανόμαστε την έννοια του χώρου μέσα από τα οπτικά του χαρακτηριστικά, με επακόλουθο να μην δίνουμε σημασία στο γεγονός ότι η εμπειρία του χώρου είναι πολυ-αισθητηριακή.

Ιδιότητες του χώρου, όπως η αίσθηση του φωτός, η ζεστασιά ή η ψυχρότητα, η υφή των επιφανειών, οι ήχοι, η ηχώ, οι μυρωδιές, η απομόνωση σε έναν μεγάλο ή μικρό χώρο, είναι εμπειρίες, οι οποίες έχουν θεμελιώδη σημασία για τον τρόπο με τον οποίο αισθανόμαστε τον χώρο και αναπτύσσουμε την σχέση μας με αυτόν. Οι ιδιότητες αυτές προϋποθέτουν την φυσική επαφή με το αντικείμενο της αντίληψης και την αμεσότητα της παρουσίας.

Αποσπάσματα από το Ημερολόγιο

6.3.2012

Σήμερα, γνωρίσαμε αρχές της Capoeira (Καποείρα), μια μορφή πολεμικής τέχνης που μας δίδαξε ο Αλέξανδρος, φοιτητής στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του ΙΑΚΑ. Τα συγκεκριμένα μαθήματα είχαν στόχο την ένταξη φοιτητών του Τμήματος ή και φοιτητών του Πανεπιστημίου γενικότερα στο πρόγραμμα. Η Capoeira θα μπορούσε να αποτελέσει μέσον προσέλκυσης του ενδιαφέροντός τους, καθώς ο χορός για πολλούς εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει μια δραστηριότητα με την οποία ασχολούνται κυρίως γυναίκες.

Η Capoeira είναι Βραζιλιάνικη πολεμική τέχνη, η οποία συνδυάζει τον χορό και τη μουσική. Αναπτύχθηκε από Αφρικανούς σκλάβους στη Βραζιλία, κατά την αποικιοκρατική περίοδο. Οι συμμετέχοντες σε έναν κύκλο (roda) εναλλάσσονται παίζοντας όργανα, τραγουδώντας και χωρίζονται σε ζευγάρια στο κέντρο του κύκλου. Το παιχνίδι χαρακτηρίζεται από συνεχή ακροβατικά, προσποιήσεις, προφάσεις, εκτεταμένη χρήση του εδάφους, καθώς και έντονες κινήσεις των ποδιών και του κεφαλιού.

Ο Αλέξανδρος ανέλυσε ορισμένες ιστορικές καταβολές και βασικές αρχές αυτής της πολεμικής τέχνης. Στο μάθημα συμμετείχαν και φοιτητές από άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, οι οποίοι είτε είχαν ενδιαφέρον να διδαχθούν ή έχουν, ήδη, ασχοληθεί με την Capoeira. Ειδικότερα, πέντε φοιτητές είχαν προηγούμενη εμπειρία και ως εκ τούτου έπαιρναν τον ρόλο του οδηγού. Οι άλλοι, είχαν, μάλλον, δυσκολία να αφήσουν ελεύθερο το σώμα τους στις αρχικές ασκήσεις ισορροπίας ή και στις ασκήσεις επαφής.

Μετά τις πρώτες ασκήσεις, συγκεντρωθήκαμε σε έναν κύκλο, όπου στόχος ήταν να κινηθούμε με συνοδεία μουσικής, πράγμα το οποίο διδάσκεται με την τέχνη της Capoeira. Η μουσική είναι ζωντανή στην διάρκεια των αγώνων, ενώ τα λόγια των τραγουδιών είναι στην Πορτογαλική γλώσσα και τα τραγουδούν οι θεατές. Κάθε αγώνας μεταξύ των ζευγαριών ξεκινάει με έναν χαιρετισμό και καταλήγει σε υπόκλιση, σαν ευχαριστώ. Στον τελευταίο χαιρετισμό, υπήρχε αμηχανία, γιατί καθώς οι αγωνιζόμενοι αγκαλιάζονται, αρκετοί δεν είχαν το θάρρος να αγγίξουν τον άλλο.

Η επαφή ανάμεσα στα μέλη της ομάδας δεν ήταν εύκολη, πράγμα το οποίο μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι τα περισσότερα άτομα ήταν άγνωστα μεταξύ τους. Παρόλα αυτά, σε σύγκριση με την αρχή του μαθήματος, υπήρχε κάποια εξοικείωση και οι συμμετέχοντες προς το τέλος του μαθήματος άρχισαν να αποκτούν μεγαλύτερη άνεση στην επαφή και τη συνεργασία.

Μετά την εισαγωγή στις βασικές αρχές της Caroeira, που διήρκεσε περίπου μιάμιση ώρα, ακολούθησε μάθημα χορού από την υπεύθυνη του προγράμματος. Η βασική δράση ήταν να γράψουμε το όνομά μας στον χώρο, χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέρη του σώματος. Η δραστηριότητα μεταφέρθηκε στο πάτωμα, όπου χρησιμοποιούσαμε όλο και μικρότερα μέρη του σώματος [...]. Τελικά, η εξάσκηση συνεχίστηκε σε ζευγάρια με τον έναν να ακολουθεί τον άλλον, σαν σκιά.

Παρατηρήσεις: Κάποιες φοιτήτριες, ίσως, λόγω σωματότυπου, δεν μπορούσαν να εκτελέσουν ορισμένες κινήσεις, όπως ο τροχός. Αντίθετα, οι φοιτήτριες που έχουν παρακολουθήσει μαθήματα χορού, μπορούσαν να συγχρονιστούν με της κινήσεις του δασκάλου και των παρτενέρ της. Αισθάνθηκα, ότι το σώμα μου ήταν αρκετά σφιγμένο, ίσως, επειδή είχα αρκετό καιρό να χορέψω. Επίσης, δυσκολευόμουν να αναπτύξω επαφή με κάποιον άλλον, ειδικά όταν ήταν άντρας, διότι όση γυμναστική και χορό και αν έχω κάνει ήταν πάντα με κοπέλες. Τέλος, αν και δεν μπορώ να υποστηρίξω ότι έχω αντιληφθεί την φιλοσοφία της τέχνης της Caroeira από το πρώτο μάθημα, ωστόσο, όσα έκανα ήταν αρκετά καλά.

13.3.2012

Στο μάθημα συμμετείχαν είκοσι φοιτήτριες και επτά φοιτητές, ενώ τρεις φοιτήτριες ακόμα ζήτησαν να παρακολουθήσουν τις δράσεις. Οι πρώτες ασκήσεις έμοιαζε ότι είχαν επιρροή από την yoga. Αρχίσαμε ξαπλωμένες και ξαπλωμένοι σε ατομικά στρώματα με τα χέρια σταυρωμένα στο διάφραγμα. Λέγαμε δυνατά και σε συγχρονισμό φωνήεντα, με κάθε άτομο να παίρνει πρωτοβουλία για τη συνέχιση της άσκησης. [...].

Αργότερα, σηκωθήκαμε και αρχίσαμε να καθοδηγούμε ο ένας τον άλλον στον χώρο με τα χέρια. Στη δεύτερη φάση προσθέσαμε και άλλα μέλη του σώματος [...]. Στη συνέχεια της άσκησης, ακουμπούσαμε κάποιο άτομο και εκείνο έπεφτε στο πάτωμα πολύ αργά, σαν να πέθαινε. Παρέμενε στο πάτωμα για λίγα δευτερόλεπτα και μετά κινιόταν ξαφνικά για να αγγίξει κάποιον άλλον και έτσι έμπαινε ξανά στις δράσεις. Η κίνηση με την οποία ακουμπούσαμε τον άλλον ήταν ελεύθερη. Συχνά, κάποιοι προσπαθούσαν να αποφύγουν το άγγιγμα, με αποτέλεσμα να τρέχουν για να αποφύγουν το ρόλο αυτού που έπρεπε να «πεθάνει».

Μετά, καθίσαμε στο πάτωμα, όπου κάποιος έπαιρνε πρωτοβουλία να πει αυθόρμητα μια λέξη ή και μια μικρή πρόταση, την οποία έπρεπε να επαναλάβουν οι άλλοι. Ακούστηκαν φράσεις, όπως: 'I will jump to the sky to catch the stars', «Το πόνυ, ο Λεωνίδα», «Η κατσίκια μασάει μαστίχα», «ελευθερία-ελευθερίου», κ.ά.

Η υπεύθυνη ζήτησε να σκεφτούμε πώς θα μπορούσε να εξελιχθεί η άσκηση ως μέρος του project. Ορισμένες φοιτήτριες πρότειναν να λέει κάποια μια πρόταση, χωρίς να την επαναλαμβάνουν οι άλλοι. Δική μου ιδέα ήταν να μιλάμε όλοι μαζί δημιουργώντας ένα χαοτικό περιβάλλον. Αυτή η άποψη άρεσε και έτσι έμειναν επτά άτομα στο κέντρο της αίθουσας, ενώ όσοι είμαστε εκτός λέγαμε δυνατά οτιδήποτε μας ερχόταν στο νου. Όσοι ήταν στον χώρο, επαναλάμβαναν ό,τι ήθελαν. Ακούστηκαν αριθμοί, γράμματα, λέξεις, προτάσεις, κ.ά.

Ήταν εντυπωσιακό ότι κάποια άτομα δεν έπαιρναν πρωτοβουλίες και επαναλάμβαναν μόνο ό,τι λέγαμε. Όταν ολοκληρώθηκε η ιδέα, αποχώρησαν από τον χώρο τα επτά άτομα και αντικαταστάθηκαν από πέντε φοιτητές.

Η οδηγία αυτή τη φορά ήταν να επαναλάβουν την προηγούμενη άσκηση-με το τρέξιμο, το άγγιγμα, το φαινομενικό θάνατο, (συνδυασμός χορού και θεάτρου). Η πρόταση κατέληξε σε μια μορφή πάλης. Τα αγόρια δεν έδειξαν φόβο ή δισταγμό στις κινήσεις τους.

Οι πέντε φοιτητές παρέμειναν στον χώρο, για να δουλέψουν με πέντε φοιτήτριες. Η οδηγία ήταν να ακουμπούν τα κεφάλια τους και ο ένας να οδηγεί τον άλλον, χωρίς να χαθεί η επαφή. Στόχος ήταν για να εξοικειωθούμε και να μειωθεί η αμηχανία. Σε αυτό σημείο, ήρθε ένας ακόμα φοιτητής από το Judo, που προσπάθησε να κάνει την άσκηση μαζί μου. Καθώς κινούμαστε, αισθάνθηκα ότι ήταν άνετος με

την επαφή, σε σχέση με τους υπόλοιπους. Ωστόσο, κατά τη γνώμη μου, η άσκηση δεν ήταν αρκετά ενδιαφέρουσα για να τον προτρέψει να έρθει στην ομάδα. Ήταν σχετικά δύσκολη, απαιτούσε επικοινωνία, ενώ εκείνος συμμετείχε στο μάθημα για πρώτη φορά. Το ντύσιμο του, φαρδιά φόρμα και φούτερ, άρεσε στην υπεύθυνη.

Προς το τέλος των δράσεων, συζητήσαμε συνοπτικά το περιεχόμενό τους. Έλεγε όποιος ήθελε τη γνώμη του, για το τι του άρεσε ή όχι. Αυτό που δεν άρεσε σε έναν φοιτητή ήταν η χαοτική κατάσταση, που δημιουργήθηκε όταν ήταν τα επτά άτομα στο κέντρο. Μετά από τη συζήτηση, η Σοφία έκανε ένα μικρό αυτοσχεδιαστικό σόλο, όπου η οδηγία ήταν να μετρά ταυτόχρονα με την κίνηση μέχρι το 300. Το ίδιο έκανε και ο Κώστας, με μόνη διαφορά ότι η υπεύθυνη τον καθοδήγησε να μην χρησιμοποιεί στοιχεία παντομίμας. Τη δεύτερη φορά που το επανέλαβε, η κίνησή του ήταν περισσότερο αφαιρετική. Μετά τον Κώστα, ακολούθησαν και οι άλλοι, οι οποίοι μπορούσαν να κάνουν οτιδήποτε ήθελαν, δηλαδή, να αυτοσχεδιάσουν, με βάση μια οδηγία από την προηγούμενη ημέρα, όπως η άσκηση με τα ονόματα στο χώρο, κτλ.

Παρατηρήσεις: Σε γενικές γραμμές, αρχίζουμε να εξοικειωνόμαστε με το σώμα μας και το σώμα των άλλων. Παρόλα αυτά, κατά την εκτέλεση των ασκήσεων, ορισμένες φοιτήτριες απέφυγαν να αγγίξουν πραγματικά το σώμα του άλλου, ακόμα και αν αυτό ήταν γυναικείο. Πιστεύω ότι το σώμα έχει μνήμη, και έτσι όταν πάω να αγγίξω κάποιον και εκείνος δεν ανταποκρίνεται ή έστω δεν με ακουμπάει καν, τότε και εγώ δεν θα στραφώ ξανά σε αυτόν και θα χαθεί η πιθανότητα επικοινωνίας.

Τέλος, αυτό που άρεσε σε ορισμένα μέλη της ομάδας ήταν η εικόνα με το χάος. Κατά την άποψή μου, η δημιουργία χαοτικού περιβάλλοντος ήταν ένας τρόπος εκτόνωσης. Λέω κάτι, χωρίς να μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό από τον διπλανό μου, αλλά παρόλα αυτά το λέω! Επίσης, μια φοιτήτρια, η οποία παρατηρούσε το μάθημα, πρότεινε ότι αν βάλουμε λόγο στην παράσταση θα πρέπει να είναι αυθόρμητος, γιατί, όπως ισχυρίστηκε «τα αυθόρμητα είναι τα καλά». Διαφώνησα μαζί της, πιστεύοντας ότι κάθε αυθόρμητη αντίδραση στην τέχνη προϋποθέτει ειδικές γνώσεις και προετοιμασία.

30.3.2012

Αυτή τη φορά, δίδαξε Capoeira ο Κωνσταντίνος, φοιτητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ξεκινήσαμε με τρέξιμο και διατάσεις. Ορισμένα άτομα είχαν πρόβλημα συγκέντρωσης. Επίσης, συχνά μιλούσαν μεταξύ τους. Αντίθετα, όσοι γνωρίζουν τη φιλοσοφία του χορού, ήταν πειθαρχημένοι, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους. Καθώς οι ασκήσεις της Capoeira εξελίσσονταν ατομικά ή και σε ζευγάρια, υπήρχαν κάποιοι που ξεχώριζαν. Διακρίνονταν τα άτομα που ήταν απόλυτα συγκεντρωμένα, που είχαν άνεση με το σώμα τους, ή αυτά που δεν είχαν ενδιαφέρον, που είχαν αμηχανία, που δεν ήθελαν να φανούν. Κάποια άτομα παραιτούνταν. Όσοι είχαν αυτοπειθαρχία συνεργάζονταν καλύτερα, συγκριτικά με τους υπόλοιπους.

Κατά τη διάρκεια των ασκήσεων, ο Κωνσταντίνος χρησιμοποιούσε ορολογία άγνωστη σε πολλούς. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην αντιλαμβανόμαστε ακριβώς τι έλεγε και ως εκ τούτου να λιγοστεύουν οι συμμετέχοντες ή και να μην μπορούν να συγχρονιστούν. Ακόμα, τα άτομα που δεν συμμετέχουν στο project, φορούσαν παπούτσια στην αίθουσα παρά τις παρατηρήσεις που τους έχουν γίνει.

Στο μάθημα, έγιναν όπως και την πρώτη φορά οι τροχοί με ορισμένα άτομα να ξεχωρίζουν. Καθώς γινόταν η άσκηση, οι φοιτήτριες και φοιτητές έμπαιναν αυθόρμητα στον χώρο, σε σειρά προτεραιότητας ανάλογα με την ικανότητά τους στον τροχό. Αφού έγιναν οι ασκήσεις, σταθήκαμε σε έναν κύκλο και ξεκίνησαν οι δύο πρώτοι, που γνώριζαν Capoeira. Μετά ένας-ένας έπαιρνε σειρά, αλλά αυτοί που σηκώνονταν ήταν συνεχώς οι ίδιοι, δηλαδή όσοι ήξεραν. Αυτοί που γνώριζαν λίγο δείλιαζαν, με αποτέλεσμα να μη σηκώνονται.

Μετά από κάποιο χρόνο μία φοιτήτρια σηκώθηκε και χόρεψε για λίγο. Στη συνέχεια ακολούθησαν πάλι οι ίδιοι. Καθώς ο κύκλος συνέχιζε, τα άλλα παιδιά έπλητταν. Η επίδειξη των δεξιοτήτων της Capoeira, ίσως ήταν ένας λόγος που απέτρεπε να συμμετέχουν όσοι είχαν λιγότερες γνώσεις. Στο τέλος, ο Κωνσταντίνος, ρώτησε τι μάς άρεσε από το μάθημα ή αν είχαμε απορίες, αλλά δεν πήρε συγκεκριμένη απάντηση. Αφού, λοιπόν, δεν υπήρχε κάποια ερώτηση, έγινε η χαλάρωση και αποχωρήσαμε.

Παρατηρήσεις: Στο μάθημα, όσοι μιλούν συνήθως, αυτή τη φορά ήταν ήσυχοι και κάποιες στιγμές περνούσαν απαρατήρητοι. Το μάθημα δεν έδωσε αφορμή για την ανάπτυξη του project. Υπό αυτήν την έννοια, είμαι περίεργη να δω αν θα χρησιμοποιήσουμε στοιχεία στο επόμενο μάθημα. Τέλος, στη θέση του Κωνσταντίνου θα μπορούσε να είναι οποιαδήποτε φοιτήτρια για να αντιληφθεί τη δυσκολία του ρόλου της υπεύθυνης να συντονίσει την ομάδα.

27.3.2012

Το μάθημα ξεκίνησε στις 6:20 μμ., γιατί περιμέναμε να έρθουν ορισμένα άτομα. Συμμετείχαν δεκανέα φοιτήτριες και τρία παιδιά Ρομά. Οι αρχικές ασκήσεις είχαν στόχο την χαλάρωση. Κάναμε μασάζ πιέζοντας τις μυϊκές ομάδες στο πέλμα, ενώ όπου συναντούσαμε ένταση πιέζαμε περισσότερο. Ανοίγαμε τα δάχτυλα του πέλματος και αφού φάναμε στο μικρό δάχτυλο συνεχίζαμε ασκώντας πίεση στην κνήμη. [...] Στη συνέχεια, γίναμε ζευγάρια. Ξάπλωσε ο ένας στο στρώμα και ο άλλος κρατώντας τα πέλματα δημιουργούσε ρυθμική και παλινδρομική κίνηση στο σώμα του. Στη συνέχεια, φέρναμε σε ορθή γωνία το μηρό και τον κινούσαμε κυκλικά στην ισχιακή άρθρωση-σαν ένα μικρό κουταλάκι, που ανακατεύει. Το ίδιο έγινε και με την άρθρωση του ώμου. [...]

Αργότερα, πήραμε το κεφάλι του ατόμου που ήταν ξαπλωμένο στα χέρια μας και το κουνούσαμε αριστερά-δεξιά και τραβούσαμε ελαφρά τον αυχένα προς τα πίσω και πάνω. Ασκήσαμε πίεση με τα δάχτυλα στο πίσω μέρος του κεφαλιού και τέλος, ασκήσαμε έλξη στα μαλλιά για να ενεργοποιηθεί το δέρμα του κεφαλιού. Αφού ολοκληρώσαμε την άσκηση, παρατηρούσαμε το άτομο που είχε δεχτεί τους χειρισμούς μέχρι να σηκωθεί από το πάτωμα και να αλλάξουν οι ρόλοι.

Μετά τις παραπάνω ασκήσεις, έγινε παρατήρηση του χώρου με περπάτημα σε ομάδες έξι ατόμων. Σταδιακά, πηγαίναμε προς το μέρος που κάθονταν υποθετικά θεατές και τους μιλούσαμε-λέγαμε ότι θέλαμε. Αφού αυτό επαναλήφτηκε αρκετές φορές, κάναμε κύκλους από 6 άτομα. Στον κύκλο υπήρχε κάποιος, που οι υπόλοιποι έπρεπε να μιμηθούν. Οι κινήσεις του έπρεπε να είναι σαφείς και ευδιάκριτες για να μπορούν οι άλλοι να τις ακολουθήσουν.

Αργότερα, κάναμε μια άσκηση επαφής, που ονομάσαμε *flying angels*. Χωριστήκαμε σε ζευγάρια, όπου ο ένας σήκωνε τον άλλον στον αέρα με στήριξη στις παλάμες και τα πέλματά του. Στο τέλος, συζητήσαμε την πιθανή τελική μορφή της παράστασης. Προτείναμε να μετακινηθούμε με το λεωφορείο του Πανεπιστημίου, να περιπλανηθούμε στους χώρους της πόλης, ή και να το χρησιμοποιήσουμε σαν μέσον παρουσίασης του project.

Παρατηρήσεις: Στο συγκεκριμένο μάθημα υπήρχε αυτοσυγκέντρωση. Καθώς, μάλιστα, δεν χρησιμοποιήσαμε μουσική, θα ήθελα να αναφέρω ότι προτιμώ τις ημέρες που έχουμε μουσική, γιατί πολλές φορές αποτελεί κίνητρο για συγκέντρωση και ρυθμό. Ωστόσο, το μάθημα ήταν αποτελεσματικό, ειδικά γιατί στις ασκήσεις ισορροπίας, φαινόταν ότι έχουμε κατακτήσει σε κάποιο βαθμό τον έλεγχο της κίνησης του σώματος.

24.4.2012

Αυτή ήταν η πρώτη συνάντηση μετά το Πάσχα και επομένως είχαμε αργή προσέλευση. Τα μάθημα ξεκίνησε στις 18:30 μμ. με τη συμμετοχή τεσσάρων κοριτσιών Ρομά. Συζητήσαμε ξανά για τα πιθανά μέρη που μπορεί να γίνει η τελική παράσταση και θέσαμε το ενδεχόμενο την επόμενη Τρίτη-που είναι πρωτομαγιά, να κάνουμε το μάθημα στο φυσικό περιβάλλον της πόλης.

Ξεκινήσαμε με ενεργοποίηση του πέλματος και σταδιακά ολόκληρου του ποδιού. [...] Στη συνέχεια, κάναμε κινήσεις με τα χέρια στον αέρα στρέφοντας το σώμα δεξιά και αριστερά, κίνηση που επαναλαμβάνουμε και εξελίσαμε σε κίνηση ισορροπίας, στηρίζοντας το σώμα στο ένα άκρο και τα υπόλοιπα στον αέρα. Η κίνηση γινόταν αμφίπλευρα και παρατηρούσαμε τι ήταν αυτό που έκανε κάποιον να χάνει την ισορροπία του. Πως ένα σώμα έπεφτε στο πάτωμα, τι έκανε για να ξανασηκωθεί και πως προσπαθούσε να κρατηθεί σε ένα σταθερό σημείο χωρίς να πέσει.

Όταν ολοκληρώθηκε η άσκηση, συνεχίσαμε με αυτοσχεδιασμό με επαφή. Γίναμε ζευγάρια και το ένα άτομο ξάπλωνε στο στρώμα, ενώ το άλλο στους μηρούς του σε σχήμα σταυρού [...].

Αργότερα, εκ νέου σε ζευγάρια στην όρθια θέση, σταθήκαμε ο ένας μπροστά και ο άλλος πίσω. Αυτός που ήταν πίσω, έβαζε την παλάμη του στον αυχένα του ατόμου που ήταν εμπρός και προσπαθούσε να τον οδηγήσει χαλαρά σε κάμψη. Τον επανέφερε αργά στην όρθια θέση, όπου ακολουθούσαν βαθιές εισπνοές και εκπνοές, στη θωρακική, οσφυϊκή και αυχενική περιοχή. Αφού έγιναν οι αναπνοές, κυλούσε ξανά ο ασκούμενος προς τα κάτω με την καθοδήγηση του ατόμου που έκανε τους χειρισμούς. [...]

Η επόμενη άσκηση είχε σχέση με τη χρήση μιας καρέκλας. Γίναμε τριάδες και ανάμεσά μας ήταν τοποθετημένη μια καρέκλα, στην οποία ανέβαινε κάθε φοιτήτρια για να πέσει. Όταν η μια ανέβαινε, οι άλλες δύο κρατούσαν τα χέρια της στο πλάι, ώστε η πτώση να είναι ελεγχόμενη. Η άσκηση δημιουργούσε την ψευδαίσθηση του κενού, όπως όταν κάποιος πέφτει από ψηλά, με το σώμα να περνά εκτός ισορροπίας. Στην αρχή, η άσκηση δεν είχε επιτυχία, γιατί κάθε φοιτήτρια φοβόταν να πέσει. Αφού αυτό επαναλήφθηκε και αποκτήσαμε σιγουριά, η άσκηση έγινε πιο πολύπλοκη, αφού πηγαίναμε μόνες μας σε διαφορετική κάθε φορά καρέκλα με τρέξιμο και αργή πτώση από την καρέκλα. Η άσκηση επαναλήφθηκε σε ομάδες.

Παρατηρήσεις: Όσο περισσότερο συμμετέχεις στο μάθημα τόσο νοιάζεσαι για το αποτέλεσμα. Σε αυτό το μάθημα, τρέχαμε και για αυτό το λόγο δεν μπορούσαμε να μιλήσουμε, άρα είμαστε συγκεντρωμένες στο ζητούμενο έστω και υποσυνείδητα. Το μάθημα ήταν κουραστικό, αλλά το ακολουθήσαμε. Δεν γνωρίζω αν αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ήμαστε λίγα άτομα.

Καθώς το μάθημα τελείωνε, έγινε νύξη για να ενώσουμε κομμάτια και να πάρει μορφή η παράσταση, αλλά δεν συνεχίστηκε. Η υπεύθυνη χρησιμοποίησε μουσική όταν κάναμε της πτώσεις από την καρέκλα, κομμάτια παραπλήσια στο ρυθμό των σωμάτων. Σημειωτέον, ότι, κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, δεν υπάρχει πάντα μουσική συνοδεία.

1.5.2012

Το μάθημα έγινε στον Άναυρο κοντά στην θάλασσα, στην άμμο και στα βράχια. Η συμμετοχή των φοιτητριών ήταν μικρή λόγω Πρωτομαγιάς. Συμμετείχαν η Κατιάνα, η Αναστασία, η Λάουρα, η Χαρά, η Βάγια, η Ιωάννα και η Μαίρη. Ωστόσο, η Νατάσσα φωτογράφησε κάποιες δράσεις και στην συνέχεια συζήτησαν για την πορεία του προγράμματος.

8.5.2012

Πριν το μάθημα, ήρθε η μητέρα μιας φοιτήτριας για να συνεργαστούμε στην κατασκευή των κοστούμιών. Η υπεύθυνη έμεινε ευχαριστημένη, γιατί το κοστολόγιο ήταν χαμηλό. Αυτό που ήθελε ήταν παντελόνι φαρδύ και κοντομάνικη μπλούζα. Αποκλείστηκε το ενδεχόμενο να είναι εφαρμοστό το κοστούμι ή και να φορέσουμε χορευτικό μαύρο κορμάκι. Αφού ολοκληρώθηκε η συζήτηση, η ΜΤ ανέφερε που, τότε και πόσες παραστάσεις θα γίνουν μέχρι τον Οκτώβριο. Η πρώτη θα γίνει στο Φεστιβάλ Αφήγησης Ολύμπου, στην Καλλιπεύκη, στις 29 και 30 Ιουνίου. Υπεύθυνη της διοργάνωσης και των πολιτιστικών εκδηλώσεων είναι η Αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα κ. Τσίλιμνη.

Γενικά, δεν έχουμε προσδιορίσει ακόμα το θέμα, παρά μόνο ότι ο τίτλος της παράστασης στην Καλλιπεύκη θα είναι «Αφηγήσεις του σώματος». [...] Η υπεύθυνη ανέφερε ότι οι κάποιες επιλογές είναι να υπάρχουν αφηγήσεις κατά τη διάρκεια της παράστασης- κείμενα που έχουν γράψει οι φοιτήτριες, συμμετοχή σε ομαδικές δράσεις, σόλο από ορισμένες φοιτήτριες, ενώ μπορεί να συμμετάσχουν και δύο χορευτές από την Αθήνα. Δεν δόθηκαν περαιτέρω διευκρινήσεις για το πώς ακριβώς θα γίνουν όλα αυτά, αλλά και δεν υπήρχε μεγάλη αποφασιστικότητα από μέρος μας να πάρουμε αποφάσεις για τι ακριβώς θέλουμε να κάνουμε. Παρόλα αυτά, κάποια άτομα είπαν ότι δεν θέλουν να κάνουν σόλο, κάποια ότι προτιμούν την αφήγηση και μόνο δύο διάλεξαν το σόλο.

Το μάθημα ξεκίνησε με έμφαση στα άκρα του σώματος, τις παλάμες και τα πέλματα σε θέση εποικοδομητικής χαλάρωσης [...]. Αφού ζεσταθήκαμε, έπρεπε να σταθούμε ακίνητες με τα μάτια κλειστά και να κινηθούμε μόνο όταν νιώσουμε πραγματικά ένα σημείο του σώματος να μας έλκει προς τα κάτω. Στην αρχή οι δράσεις ήταν ομαδικές και έμοιαζε να έχουμε συγκεντρωθεί σε ένα σημείο του χώρου. Σταδιακά, ξεκινήσαμε να μετακινούμαστε από τη θέση μας και να περιφερόμαστε στον χώρο με κλειστά μάτια. [...]

Αφού ολοκληρώθηκε η διαδικασία, δέκα φοιτήτριες παρέμειναν στον χώρο και οι υπόλοιπες κάθισαν στους πάγκους. Όσες μείναμε έξω, διαλέξαμε ένα άτομο που θα παρατηρούσαμε αποκλειστικά. Παρακολουθούσα την Κατιάνα και εκείνη εμένα. Η Κατιάνα ήταν στην πρώτη ομάδα, που λειτούργησε περισσότερο συνεργατικά. Ήταν μαζί με την Φανή, η οποία την καθοδηγούσε. Όσο η Κατιάνα ήταν μόνη της (για δευτερόλεπτα) οι κινήσεις της γίνονταν έντονες και έβγαζε ανασφάλεια σε αντίθεση με τις στιγμές που δούλευε με το ζευγάρι της, που, μάλλον, της δημιουργούσε ασφάλεια και μαλακή ποιότητα στις κινήσεις της.

Στη δική μου παρουσίαση, η Κατιάνα παρατήρησε ότι όσο χόρευα στη σκηνή και είχα τα μάτια μου κλειστά, εστίαζα σε άλλες αισθήσεις, όπως η ακοή. Όπου γινόταν έντονος θόρυβος ακολουθούσα τον ήχο και πολλές φορές τύχαινε να κάνω το περίγραμμα το σώματος με κλειστά μάτια.

Καθίσαμε με το ζευγάρι μας για να συζητήσουμε όσα είχαμε παρατηρήσει. Η δράση επαναλήφθηκε, ενώ εγώ έμεινα έξω να παρακολουθήσω λεπτομέρειες. Όσο παρακολουθεί κανείς απ' έξω τόσο περισσότερο καταλαβαίνει αν πραγματικά η κίνηση που κάνει κάποιο άτομο προέρχεται βαθιά από το σώμα του. Ενώ εξελισσόταν η σκηνή, υπήρξε σύγχυση για το τι βλέπουμε. Με προτροπή της ΜΤ οι φοιτήτριες άνοιξαν στον χώρο. Παρόλα αυτά, εξακολουθούσαν κάποιες να καλύπτονται από άλλες, σαν να έδειχναν ανασφάλεια.

Παρατηρήσεις: Κατά τη διάρκεια του μαθήματος δεν αναφερόταν καμία φοιτήτρια σε άσχετο θέμα ή και στο ότι βαρέθηκε να χορεύει. Πιστεύω, ότι τις περισσότερες φορές η μουσική βοηθάει στην κίνηση, αλλά αυτή τη φορά δεν χρειάστηκε, γιατί επικεντρωθήκαμε στο σώμα. Όσο περισσότερα μαθήματα κάνουμε τόσο πιο εύκολα μπορούμε να πειθαρχήσουμε και να έχουμε αυτοέλεγχο. Μετά το μάθημα χρειάστηκα περίπου μια ώρα για να συνέλθω και να ξεκουραστώ.

15.5.2012

Ξεκινήσαμε το ζέσταμα στις 6:20 μμ. χωρίς συζήτηση. Ήταν η πρώτη φορά που απλωθήκαμε στον χώρο χωρίς παρατήρηση. Το ζέσταμα έγινε σε όρθια στάση με συγκριτικά μικρή διάρκεια. Περιελάμβανε κάμψεις, ισορροπίες, κινήσεις των χεριών για την αντίληψη των διαστάσεων του χώρου (βάθος-ύψος-πλάτος), κ.ά.

Στη συνέχεια ασχοληθήκαμε με την τεχνική του Body Mapping. Αρχικά, πήραμε χαρτί, το κόψαμε και το τοποθετήσαμε κατά μήκος της αίθουσας, ώστε να μπορούν να ζωγραφίσουν οι μισές από το σύνολο των φοιτητριών. Χωριστήκαμε σε δύο ομάδες με τις μισές στη σκιηνή και τις άλλες από τη μια πλευρά του χαρτιού. Επίσης, επιλέξαμε ένα άτομο ως ζευγάρι, του οποίου την κίνηση θα ζωγραφίζαμε στο χαρτί με χρωματιστούς μαρκαδόρους.

Οι φοιτήτριες που ανήκαν στην πρώτη ομάδα, χόρευαν για περίπου 10 λεπτά, ενώ οι άλλες αποτύπωναν με γραμμές, κύκλους και άλλες σημειολογικές επιλογές την κίνηση του ζευγαριού τους στο χαρτί. Οι ρόλοι επαναλήφθηκαν εναλλάξ. Αφού ολοκληρώθηκε η ζωγραφική, τοποθετήθηκε το ζωγραφισμένο χαρτί σε έναν τοίχο της αίθουσας. Στη συνέχεια, περνούσαν τα ζευγάρια από μπροστά και αναπαριστούσαν με κίνηση τη ζωγραφιά, που είχαν μπροστά τους. Η μια φοιτήτρια ήταν μπροστά και ο άλλη πίσω, η σκιά του, κάνοντας ότι και η πρώτη. Αφού πέρασαν όλα τα ζευγάρια, άλλαξαν οι ρόλοι. Σε αυτό το σημείο, φάνηκε κατά πόσο μπορεί να μιμηθεί μια φοιτήτρια τις κινήσεις που γίνονται από το ταίρι της με ακρίβεια, η ελευθερία της έκφρασης, αλλά και η δημιουργικότητα.

Η επόμενη οδηγία ήταν να κόψει κάθε φοιτήτρια ένα κομμάτι χαρτί σύμφωνα με το ύψος της. Το άπλωσε στο πάτωμα και ξάπλωσε πάνω. Αφού αφήσαμε το σώμα μας τελείως χαλαρό, σηκωθήκαμε γυρνώντας πλάγια. Αυτή που σηκώθηκε πρώτη, σχεδίασε το περίγραμμα του σώματος του ζευγαριού της με χρωματιστό μαρκαδόρο.

Όταν ολοκληρώσαμε το περίγραμμα του σώματος, η ΜΤ έλεγε κάποιες προτάσεις και εμείς σημειώναμε αυθόρμητα πάνω στο χαρτί. Έλεγε, για παράδειγμα: «τοποθετήστε στο περίγραμμα του σώματός σας το σημείο που πιστεύετε ότι βρίσκονται τα βουνά, οι κοιλάδες, η φωτιά, ο αέρας, η σχέση σας με την κοινωνία, κάποιο αγαπημένο σας πρόσωπο, τους γονείς σας, η σχέση σας με τον πολιτισμό,

ποιο σημείο του σώματος θα θέλατε να αλλάξετε, ποιο να μην αλλάξετε», κ.ά. Τέλος, όπου υπήρχε ελεύθερος χώρος, γράψαμε αυθόρμητα τις σκέψεις μας. Στη διάρκεια της διαδικασίας, οι φοιτήτριες έκαναν ερωτήσεις για το πώς έπρεπε να ζωγραφίσουν, λόγου χάρη, τη φωτιά, τον αέρα, κτλ., αν έπρεπε να τα ζωγραφίσουν στο περίγραμμα του σώματος ή γύρω από αυτό. Η υπεύθυνη επεσήμανε ότι δεν πρέπει να περιμένουμε πάντα να λύνουν οι άλλοι τις απορίες μας.

Τοποθετήσαμε τα σχέδια στον τοίχο και παρατηρήσαμε αυτά που είχαμε ζωγραφίσει και γράψει. Επικράτησε ησυχία και συγκέντρωση όταν περιφερόμαστε στην αίθουσα για να δούμε τα έργα. Η ησυχία δεν είχε επιβληθεί εξωτερικά, αντίθετα, οι φοιτήτριες απορροφήθηκαν πραγματικά σε αυτό που έκαναν. Η επόμενη φάση ήταν ατομικές παρουσιάσεις (σόλο). Ξεκίνησε πρώτη η Σοφία και ακολούθησε η Αλεξάνδρα. Οι ομάδες περιλάμβαναν μέχρι επτά άτομα. Συγκεκριμένο θέμα δεν υπήρχε, μάλλον, έπρεπε να ανακαλέσουμε στοιχεία από πριν, αλλά και μια γενική και αφηρημένη ιδέα ήταν να χρησιμοποιηθούν παύσεις και ακινησίες.

Παρατηρήσεις: Οι φοιτήτριες αφοσιώνονται όλο και περισσότερο στους στόχους του project. Φυσικά, ξεχωρίζουν για την απόδοσή τους αυτές που έρχονται τακτικά στις συναντήσεις. Όσον αφορά τις φοιτήτριες που έχουν ασχοληθεί με τον χορό, φαίνεται η διαφορά όταν βρίσκονται στη σκηνή, αλλά καμιά δεν ξεχωρίζει αρνητικά μέσα στο σύνολο. Κάθε μια προσφέρει τη δική της μοναδικότητα. Επίσης, παρατήρησα ότι δεν μιλούσαμε καθόλου σε όλη τη διάρκεια του μαθήματος, ενώ από εκείνη τη στιγμή άρχισε να αποτυπώνεται στο πρόσωπο κάθε φοιτήτριας μια μορφή και ευαισθησίας.

16.5.2012

Σήμερα, επισκεφτήκαμε το Αρχαιολογικό Μουσείο. Ανάμεσα σε άλλα, είδαμε ταφικά εκθέματα με σκελετούς σε εμβρυϊκή στάση, μια κίνηση την οποία είχαμε ήδη δουλέψει στην αίθουσα χορού. Παρατηρήσαμε τους χώρους και εστίασαμε την προσοχή μας σε σημεία στα οποία μπορούσαν να γίνουν δράσεις.

Σε αυτή τη φάση της έρευνας η ιδέα ήταν ότι το ερευνητικό πρόγραμμα θα μπορούσε να ολοκληρωθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο. Εκεί θα μπορούσαν οι επισκέπτες να παρακολουθήσουν ζωντανά σώματα σε κίνηση σε αντιδιαστολή με τα αγάλματα, όπως επίσης να γίνουν κινητικά παιχνίδια με παιδιά στους εξωτερικούς χώρους και στους κήπους.

Αφού, περιηγηθήκαμε το Μουσείο, καθίσαμε σε μια αίθουσα. Η πρώτη κινητική απόδοση των θεμάτων σε σόλο είχε θέμα το ανθρώπινο σώμα πεσμένο στο έδαφος χωρίς να μπορεί να σηκωθεί. Έπαιρνε αγαλματένια μορφή και κρατούσε παύσεις και ακινησίες. Πρώτη κινήθηκε η Σοφία στη γκρι αίθουσα. Τριγύρω υπήρχαν ειδώλια προστατευμένα από τζάμι. Ακολούθησε η Ειρήνη, η Κατιάνα, η Κλαίρη, η Γιούλη, η Τζίνα και εγώ. Οι χώροι που χορέψαμε ήταν η γκρι αίθουσα, η μαύρη, ένας ανοιχτός χώρος, τα σκαλιά ενός σημείου, το οποίο σύμφωνα με τους ξεναγούς ήταν μια αναπαράσταση «Μαγειρείου».

Μια ακόμα δράση είχε σχέση με την χρήση των εξωτερικών χώρων, οι οποίοι ήταν διακριτοί από εκείνους που βρίσκονταν εσωτερικά. Συγκεκριμένα, στο Μουσείο υπάρχει ένα ξέφωτο στο κέντρο ακριβώς, το οποίο χωρίζεται από το κτήριο με τζάμια. Στον χώρο κατεβαίνεις με σκάλα από την ταράτσα. Υπάρχει επίσης ένα μπαλκόνι με κάγκελα, όπου μπορούσε εκεί να γίνουν ένα με δύο σόλο. Το ένα σόλο δημιουργούσε μια ψευδαίσθηση μεταξύ κίνησης και ακινησίας, δεν φαινόταν το σώμα καθαρά, αλλά αποσπασματικά κάποια σημεία του, τα χέρια, το κεφάλι, κ.ά. Το ξέφωτο ήταν χορταριασμένο με αγριάδες και δύο δέντρα- το ένα ελιά. Στην αρχή, οι εργαζόμενοι δίστασαν να μας επιτρέψουν να αξιοποιήσουμε τον χώρο, αλλά μετά έγινε πιο δεκτικοί.

Όταν ολοκληρώθηκαν οι δράσεις στο εσωτερικό, βγήκαμε στην αυλή. Στη μία άκρη υπήρχαν αποθήκες με αρχαία ειδώλια κάτω από τεράρια σκεπασμένα με νάιλον και σε πτυσσόμενες πλαστικές αποθήκες. Υπήρχε επίσης ένα παλιό αυτοκίνητο και 2-3 αγγεία υπό συντήρηση. Αφού περιπλανηθήκαμε στον εξωτερικό χώρο, καθίσαμε στη μια πλευρά στο γκαζόν, το οποίο εκλάβαμε ως σκηνή. Την πρώτη φορά μπήκαμε στη σκηνή όλοι μαζί. Ακολούθησε σόλο από την Σοφία, την Κατιάνα, την Κάτια, όπως και το ομαδικό παιχνίδι με το Μαγικό Δράκο.

Στη διάρκεια των δράσεων, παρατηρήσαμε ότι το μαύρο των ρούχων δεν ταίριαζε στο γρασίδι, σε αντίθεση με το γαλάζιο, το κόκκινο και άλλα ανοιχτά χρώματα. [...]. Αφού τελειώσαμε πήγαμε από την πλευρά της εισόδου και καθίσαμε κάτω από ένα δέντρο. Μπροστά ήταν ο διάδρομος που πήγαινε προς το μουσείο, γρασίδι, δέντρα και τριανταφυλλιές. Πρώτη η Κλαίρη ξεκίνησε ένα σόλο ανάμεσα στα φυτά, η Ιωάννα κρεμασμένη στο δέντρο, η Κάτια και η Μαρία στα μάρμαρα της εισόδου.

Η υπεύθυνη ζητούσε από την Μαρία, να κάνει ένα σόλο χρησιμοποιώντας τη νοηματική γλώσσα. Η Μαρία, κάθε φορά, αρνιόταν πεισματικά, υποστηρίζοντας ότι αν βάλουμε τη νοηματική στην παράσταση θα ήταν για τους κωφούς σαν να μιλάει κάποιος γερμανικά σε μας. Σήμερα, όμως, η Μαρία ξεκίνησε να φτιάχνει ένα σόλο, με αφορμή τη νοηματική. Στη συνέχεια, η Ιωάννα ανέβηκε ξανά στο δέντρο και παρατηρήθηκε ότι αυτή η αναποδογυρισμένη κίνηση του σώματος ήταν περισσότερο εντυπωσιακή απ' ό,τι φαινόταν στην αρχή. Οι δίδυμες ανέβηκαν στα μάρμαρα δεξιά και αριστερά απέναντι από τις σκάλες του Μουσείου και έκαναν παρόμοια πράγματα με την Μαρία. Η ΜΤ έκανε ένα μικρό σόλο στο διάδρομο μπροστά στη σκάλα και η Κάτια έκανε το ίδιο.

Στο τέλος, κατευθυνθήκαμε προς ένα μικρό ανοιχτό αμφιθέατρο απέναντι από το Μουσείο, όπου καθίσαμε να συζητήσουμε. [...] Η ΜΤ ανέφερε ότι στο τέλος Ιουνίου, η κ. Τσιλιμένη θα οργανώσει ένα Φεστιβάλ Αφήγησης στην Καλλιπεύκη και πρότείνει να συμμετάσχουμε. Δεχτήκαμε την πρόταση και θίξαμε το θέμα ότι πρέπει να δούμε τι ακριβώς θα κάνουμε.

Παρατηρήσεις: Σήμερα, τόλμησαν να κάνουν σόλο ορισμένες φοιτήτριες, οι οποίες δεν το τολμούν εύκολα στην αίθουσα χορού. Άφησαν τον εαυτό τους ελεύθερο, δεν υπήρξε τίποτα παντομimικό στην κίνησή τους και καμιά δεν παραπονέθηκε. Η μέρα αξιολογήθηκε ως ιδιαίτερα δημιουργική και οι φοιτήτριες, παρόλο που ήταν απαλλαγμένες από μαθήματα και υποχρεώσεις, ήρθαν, σχεδόν, όλες στη συνάντηση. Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο είναι ότι οι εργαζόμενοι στο Μουσείο σχολίασαν θετικά την ποιότητα των κινήσεων, όπως και τη συγκέντρωσή μας.

22.5.2012

Στο Πάρκο του Αγίου Κωνσταντίνου δανειστήκαμε λευκές καρέκλες από το Θερινό Σινεμά και κάναμε το μάθημα με την χρήση τους. Το ζέσταμα διήρκησε λιγότερο, σε σχέση με το ζέσταμα στην αίθουσα χορού. Στη συνέχεια, γίναμε ζευγάρια, δουλεύοντας με μια καρέκλα.

Η πρώτη άσκηση ήταν πτώση από την καρέκλα. Οι καρέκλες τοποθετήθηκαν σε τυχαία σημεία και το ένα μέλος του ζευγαριού, έπαιρνε θέση πάνω στην καρέκλα. Το άλλο κρατούσε το χέρι του για προστασία σε περίπτωση που πέσει άτσαλα ή φοβηθεί. Για να γίνει η πτώση, έπρεπε το ένα πόδι (συνήθως το αριστερό) να είναι σταθερό στο πλαίσιο της καρέκλας, ενώ το άλλο (το δεξί), να ασκεί δύναμη στην πλάτη της για να πέσει στο έδαφος η καρέκλα.

Αφού αποκτούσαμε όλο και περισσότερη άνεση με την πτώση, έπρεπε να κάνουμε την άσκηση χωρίς βοήθεια. Ωστόσο, οι καρέκλες άρχισαν να σπάνε. Κάνοντας επαναλήψεις, οι καρέκλες στήθηκαν σε τρεις σειρές από τρεις καρέκλες η κάθε σειρά. Χωριστήκαμε σε ομάδες τεσσάρων ατόμων και ξεκινήσαμε να κάνουμε πτώσεις η μια μετά την άλλη. Καθώς γυρνούσε αυτός που έκανε την πτώση, τοποθετούσε τις πεσμένες καρέκλες στην αρχική τους θέση.

Η τελευταία άσκηση ήταν να μείνουν δύο ζευγάρια στη σκηνή και οι υπόλοιποι να παρακολουθούν απ' έξω. Η πρόβα με την Κάτια έγινε μηχανιστικά, χωρίς δημιουργικότητα και εκφραστικότητα. Η Κάτια έπεφτε άτσαλα και εγώ σήκωνα αδέξια τις καρέκλες. Όταν η Κάτια ολοκλήρωνε τις πτώσεις, έμπαινα στο σκηνικό χώρο και επανέφερα τις καρέκλες στη θέση τους. Βαθμιαία, ο ρόλος μου γινόταν πιο δημιουργικός και αισθανόμουν όμορφες τις κινήσεις μου.

Είχαμε δύο ελαφρούς τραυματισμούς. Η Κατιάνα χτύπησε στο γόνατο και η Χαρά στον αστράγαλο. Μετά το τέλος των ασκήσεων, συζητήσαμε τη συμμετοχή μας στο Φεστιβάλ Αφήγησης Ολύμπου, στην Καλλιπεύκη. Ωστόσο, δεν δόθηκαν ρόλοι για την παράσταση ούτε συγκεκριμενοποιήθηκε τι ακριβώς θα κάνουμε.

Παρατηρήσεις: Οι περαστικοί σταματούσαν για να παρατηρήσουν τι κάνουμε. Ένας δάσκαλος μας είπε ότι έβρισκε πολύ ενδιαφέρον, πρωτότυπο και δημιουργικό αυτό που κάνουμε. Ένα μικρό κορίτσι (Ρομά) ήθελε να κάνει και αυτό το ίδιο, ενώ ένας φοιτητής της Γεωπονικής, που μας βρήκε τυχαία, σταμάτησε για να κάνει κι αυτός το ίδιο. Το καλύτερο σχόλιο που ακούσαμε ήταν από ένα αγόρι νηπιακής ηλικίας, που έκανε ποδήλατο με τη γιαγιά του, και ζήτησε να πάμε στο σχολείο του για να κάνουμε μαζί τέτοιες ασκήσεις. Βέβαια δεν έλειψαν τα αντρικά βλέμματα από την καφετέρια [...]. Το μάθημα στον εξωτερικό χώρο δεν ήταν ίδιο με το μάθημα στην αίθουσα. Οι φοιτήτριες μιλούσαν και δεν μπορούσαν να προσαρμοστούν στον εξωτερικό χώρο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η αίθουσα χορού αποτελεί φυσικό χώρο των δράσεων μας. Παρόλα αυτά, ο εξωτερικός χώρος, προσφέρει την διάσταση μιας άλλης πραγματικότητα από αυτή που έχουμε μάθει.

29.5.2012

Η δεύτερη επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο είχε στόχο τη φωτογράφιση και βιντεοσκόπηση των δράσεων. Κάναμε ζέσταμα στην αυλή του Μουσείου και υπήρξαν 5 λεπτά που κάθε φοιτήτρια χόρευε αυτοσχεδιαστικά. Έχω την εντύπωση, ότι δεν είχαμε ζεσταθεί αρκετά και η κίνησή μας ήταν σφιγμένη. Οι φωτογραφίες ξεκίνησαν με τις σκηνές πάνω στα δένδρα. Τρία άτομα σκαρφάλωσαν στα δένδρα και η Νατάσσα προσπαθούσε να τις φωτογραφίσει.

Οι άλλες φοιτήτριες χόρευαν στον προθάλαμο του μουσείου αυτοσχεδιαστικά. Μετά από μερικά λεπτά η ΜΤ μας κατεύθυνε σε διαφορετικά σημεία του Μουσείου για να κάνουμε σόλο. Η Νατάσα φωτογράφιζε ή ζητούσε να επαναλάβουμε μια κίνηση, που έβρισκε ενδιαφέρουσα. Αφού έγινε αυτό για αρκετή ώρα, η ΜΤ μας συγκέντρωσε στην Βόρεια πλευρά του μουσείου, στο ξέφωτο.

Από αυτό το σημείο και μετά κάθε άτομο φωτογραφίζεται ατομικά. Σε αρκετά σημεία ο φωτισμός δεν βοηθούσε. Στην πλειοψηφία, κυριαρχούσαν τα πορτρέτα των φοιτητριών και λιγότερο το σώμα. Επιπλέον, κάθε φοιτήτρια έπρεπε να χορεύει αργά και να σωματοποιεί κάθε τι που κάνει. Παρόλα αυτά, πολλές φοιτήτριες είχαν μια τάση να «ποζάρουν» με αποτέλεσμα να μην βγαίνουν φυσικές οι φωτογραφίες.

Ενώ φωτογραφιζόταν ένα άτομο, οι άλλες παρατηρούσαν, ή δίπλα ακριβώς έκαναν σόλο. Η μόνη στιγμή που υπήρξε ντουέτο ήταν με τις δίδυμες και με μια τυχαία ομάδα στην ταράτσα. Οι δίδυμες ήταν δημιουργικές και η κίνησή τους είχε έντονη φυσικότητα. Οι φοιτήτριες στην ταράτσα δεν ήταν ιδιαίτερα δημιουργικές.

Στις 8:00 μμ. καθίσαμε στις σκάλες του Μουσείου για να συζητήσουμε. Καθορίσαμε την ημέρα που θα ξαναβρεθούμε στις 26.6.2012, διότι η επόμενη βδομάδα είναι κενή, λόγω των εξετάσεων.

Παρατηρήσεις: Στο μάθημα ήρθαν σχεδόν όλες οι φοιτήτριες στη σωστή ώρα με τα σωστά ρούχα. Το μάθημα ήταν δημιουργικό ως προς την αντίληψη του χώρου και αυτό γιατί δεν είδαμε μόνο τους χώρους του μουσείου αλλά και χορέψαμε. Προσαρμόσαμε και ελέγξαμε την κίνηση μας σε έναν ιδιαίτερο χώρο με διαφορετικές συνθήκες φωτισμού και πατώματος. Θεωρώ ότι έχουμε αρχίσει να απελευθερωνόμαστε σε μεγάλο βαθμό. Σε αυτό συμβάλλει η καθοδήγηση της υπεύθυνης, αν και δεν έχει πάντα τα ίδια θετικά αποτελέσματα με όλα τα άτομα της ομάδας.

Με την λέξη «θετικά», εννοώ ότι κάθε άτομο χρειάζεται να παίρνει δική του ευθύνη για την κίνηση που θα κάνει και να βρει ένα δικό του θέμα στο οποίο θα βασιστεί για να συνθέσει τις κινήσεις του. Από την άλλη μπορεί να είναι αρνητικό γιατί κάποιες φοιτήτριες δεν μπορούν να διαχειριστούν την ελευθερία που δίνει η ΜΤ. Στην ουσία ο χορός απαιτεί ταυτόχρονα ελευθερία και αυτό-πειθαρχία, που μέσα σε αυτά τα μαθήματα δεν έχουν, ενδεχομένως, καλλιεργηθεί από όλες στον ίδιο βαθμό.

5.6.2012

Η επίσκεψη στην Κίτρινη Αποθήκη βοήθησε να μάθουμε την ιστορία του κτηρίου, ένα από τα ιστορικά της πόλης. Ξεκινήσαμε με ολιγόλεπτο ζέσταμα στο πεζοδρόμιο. Μετά συγκεντρωθήκαμε-με στραμμένη την πλάτη στο κτήριο και φωνάζαμε ονόματα, είτε των συμφοιτητριών μας, ή μελών της οικογένειάς μας. Σε

κάποιες στιγμές, η κατάσταση ήταν χαοτική, γιατί ακούγονταν πολλά ονόματα μαζί, αλλά η διαδικασία επανερχόταν φυσικά σε τάξη.

Σε λίγο, σταθήκαμε μπροστά από ένα παράθυρο ή έναν τοίχο και ξεκινήσαμε να παρατηρούμε με την όραση και την αφή, την υφή, το χρώμα, τα γκράφιτι, τη θερμοκρασία. Ορισμένα άτομα άλλοτε προσπαθούσαν να γκρεμίσουν τον τοίχο, άλλοτε να τον αισθανθούν, άλλοτε να σκαρφαλώσουν, και κάποια απλά παρατηρούσαν. Αυτές που ήταν στο παράθυρο, άγγιζαν τα σκουριασμένα κάγκελα, πιθανόν, σκέπτονταν τι προστατεύουν ή τι κρύβουν, τη λαμαρίνα με την οποία ήταν καλυμμένο το παράθυρο, σκαρφάλωναν στα κάγκελα, κ.ά.

Στάθηκα σε ένα σημείο πίσω από τα κάγκελα, όπου υπήρχε ένα παράθυρο καλυμμένο με λαμαρίνα. Μέσα από ένα άνοιγμα αναδύοταν μια άσχημη μυρωδιά, σαν αναθυμιάσεις. Επίσης, μπορούσα να διακρίνω μια σκάλα, σίδερα, σκονισμένα ξύλα, πεταμένα ακαθόριστα πράγματα και ελάχιστο φως να μπαίνει από τις χαραμάδες και τα σπασμένα παράθυρα. Η εικόνα έδινε το κλίμα που επικρατούσε εκείνη την εποχή και ωθούσε να νιώσεις αυτό που ένιωθαν εκείνοι.

Η υπεύθυνη τοποθετούσε στον τοίχο και πάνω στο σώμα μας ένα κόκκινο νήμα, γεγονός που δημιουργούσε μια έντονη αντίθεση με το μαύρο των ρούχων, τα σκουριασμένα κάγκελα και το γκρι του τοίχου. Πολλά άτομα έπαιζαν με το νήμα, άλλα το άφησαν στην άκρη, σε άλλα έμεινε πάνω τους. Επιπλέον, δόθηκαν μερικά παλιά ρούχα, τα οποία είτε φορέθηκαν ή έμειναν πεσμένα στο δρόμο. Κάποια άτομα είχαν ριγμένα πάνω τους τα ρούχα, άλλα ξάπλωναν σε αυτά, ενώ άλλα έμεναν δίπλα τους.

Καθώς γίνονταν οι δράσεις, κάποια αυτοκίνητα επιβράδυναν για να δουν τι συμβαίνει. Κάτοικοι της απέναντι πολυκατοικίας βγήκαν στο μπαλκόνι, ενώ οι περαστικοί σταματούσαν να μάς μιλήσουν. Ένα ζευγάρι διηγήθηκε την ιστορία του κτηρίου. Σύμφωνα με την μαρτυρία τους, στα υπόγεια γίνονταν ανακρίσεις και βασανισμοί, ενώ μπροστά από το κτήριο γίνονταν μαζικές εκτελέσεις, καθώς ξάπλωναν τους κρατούμενους στο χωματόδρομο και περνούσαν από πάνω τους τανκς.

Παρατηρήσεις: Παρόλη την αρνητική του ενέργεια, το κτήριο μαγνήτιζε τους επισκέπτες. Παρατηρώντας το εσωτερικό του από τα σπασμένα παράθυρα, βλέπει κανείς πεταμένα σκουπίδια, πράγμα το οποίο προκαλεί θλίψη στους γείτονες. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης με τους κατοίκους, ανάμεσα σε άλλα, μας έδειξαν την πινακίδα που γράφει την τότε λειτουργία του κτηρίου η οποία ήταν μαυρισμένη με σπρέι. Έκφρασαν λύπη για το συγκεκριμένο περιστατικό, χωρίς να ρίχνουν ευθύνη σε κάποιους και τόνισαν ότι οι νέοι πολλές φορές ξεχνάνε τις ρίζες του, αλλά ακόμα και ο ίδιος ο λαός ξεχνάει την ιστορία του. Στο τέλος, γράψαμε ένα σύντομο κείμενο για το τι αισθανθήκαμε.

Παλιό Νεκροταφείο

Αφού ολοκληρώθηκαν οι δράσεις στην Κίτρινη Αποθήκη, κάποιες φοιτήτριες συνέχισαν στο παλιό νεκροταφείο του Βόλου. Στους τάφους ήταν καταγεγραμμένο ένα μέρος της ιστορίας της πόλης, με τους δημάρχους, τους επαναστάτες, τους βιομήχανους, τους επιφανείς των οποίων τα ονόματα έχουν δοθεί σε πολλούς δρόμους της πόλης. Επίσης, πολλοί τάφοι είχαν διακοσμηθεί με αγάλματα, τα οποία αποτύπωναν τον πλούτο της εποχής.

Όταν τελείωσε η περιήγηση και η παρατήρηση των μνημείων, η ΜΤ πλησίασε δύο άτομα που φροντίζουν τον χώρο με δική τους πρωτοβουλία και έναν άστεγο, τον Παναγιώτη, που μένει στο οστεοφυλάκιο για να συζητήσει μαζί τους. Ο Παναγιώτης μιλούσε ελάχιστα, αναφερόμενος κυρίως στην καταγωγή και την παιδική του ηλικία, όπου σύμφωνα με όσα είπε ήταν ορφανός. Οι εθελοντές ρώτησαν αν είμαστε από κάποια εφημερίδα και ξαφνιάστηκαν όταν άκουσαν ότι είμαστε από το Πανεπιστήμιο. Μας πληροφόρησαν ότι τα κοιμητήρια ήταν εγκαταλελειμμένα από τους συγγενείς, το κράτος, τη γειτονιά. Προσπάθησαν να ευαισθητοποιήσουν τις αρχές για την προστασία του χώρου, αλλά ήταν όλα άκαρπα.

25.6.2012

Αυτό ήταν το πρώτο μάθημα μετά την εξεταστική του Ιουνίου. Αρχικά, συζητήσαμε για τη συμμετοχή μας στο Φεστιβάλ Αφήγησης Ολύμπου, χωρίς ακριβή στοιχεία για την ώρα αναχώρησης και άφιξης, τον σκηνικό χώρο, κ.ά. Δύο φοιτήτριες δεν θα ακολουθήσουν, ενώ άλλες δύο (η Κλαίρη και η Ρένια) θα βρίσκονται εκεί από την προηγούμενη. Τελικά, οι δυο φοιτήτριες, λόγω του ότι ήταν δύσκολη η μετακίνηση με τα Μαζικά Μέσα Συγκοινωνίας, αποφάσισαν να ταξιδέψουμε μαζί προς τον Όλυμπο.

Μετά τη συζήτηση ξεκινήσαμε ένα χαλαρό, αλλά πολύωρο ζέσταμα. Αφού τελείωσε το ζέσταμα, πιαστήκαμε σε έναν κύκλο στο κέντρο της αίθουσας. Ο ρυθμός της εκάστοτε πρώτης και οι κατευθύνσεις άλλαζαν. Κάποιες περπατούσαν γρήγορα, άλλες αργά, προς τα πίσω, προς τα μπρος, κ.ά. Η πρώτη άλλαζε και πήγαινε στο τέλος για να πάρει η επόμενη τον ρόλο. Αυτή τη φορά στο μάθημα υπήρχε και συνοδεία μουσικής. Αφού αρκετά παιδιά πήραν τον ρόλο του πρώτου, χωριστήκαμε σε δύο ομάδες. Στην πρώτη ομάδα, οι κινήσεις έμοιαζαν μηχανιστικές. Δεν βίωναν τις κινήσεις τους και, πολλές φορές μάλιστα έδειχναν αδυναμία στο να συγκεντρωθούν. Η δεύτερη ομάδα ήταν καλύτερη από την προηγούμενη. Γνώριζαν τι έπρεπε να κάνουν και ήταν πιο συγκεντρωμένες στο στόχο. Επιπλέον, η έκφραση του προσώπου άλλαζε σύμφωνα με το ποιος καθοδηγούσε την ομάδα. Όταν η πρώτη ήταν ευδιάθετη επηρέαζε και τις άλλες, ενώ όταν ήταν αφηρημένη ήταν και οι υπόλοιπες.

Όταν ολοκληρώθηκε η άσκηση με την αλυσίδα, έβγαινε ένα άτομο στη σκηνή και ακολουθούσαν άλλα έξι. Όταν η ομάδα έφτανε τους επτά, η πρώτη έφευγε από τη σκηνή και έπαιρνε τη θέση της η δεύτερη κατά σειρά. Η τελευταία, έκανε σόλο στη σκηνή. Σε αυτό το σημείο, οι φοιτήτριες έκαναν φυσικές και δημιουργικές κινήσεις χωρίς να είναι επιτηδευμένες. Παρόλα αυτά, στην αρχή της άσκησης και ειδικά όταν ήταν πάνω από τέσσερα άτομα στη σκηνή, έχαναν κάπως τα βήματα του πρώτου που ακολουθούσαν. Υπήρχαν άτομα που ξεχώριζαν για το πόσο εύκολα μπορούσαν να μιμηθούν την κίνηση, που είχαν κάποια πρότερη εμπειρία με το χορό, το θέατρο ή και τον αθλητισμό.

Από κάποιο σημείο και μετά, η εικόνα ήταν πολύ καλή. Σε αυτό το μέρος του μαθήματος, μερικά άτομα που μέχρι στιγμής δυσκολεύονταν να βγουν στη σκηνή αυτή τη φορά άργησαν να αποχωρήσουν και το απολάμβαναν κιόλας. Η Σοφία και η Τζίνα έκαναν σόλο για πρώτη φορά. Σύμφωνα με τα σχόλια της ΜΤ, έκαναν μεγάλη πρόοδο η Μάχη, η Κωνσταντίνα, η Σοφία και η Βάγια. Η Αλεξάνδρα έδειχνε ότι όταν είχε παρέα ένιωθε ασφάλεια, η Λάουρα ήταν καλύτερη στο ομαδικό, η Σοφία στο σόλο.

Το τελευταίο κομμάτι ήταν ένα σόλο από την Μαρίσσα, η οποία δημιουργούσε αυτοσχεδιαστικά ηχητικά περιβάλλοντα με ήχους από αντικείμενα που έβρισκε στο χώρο. Η έκφραση του προσώπου της έδειχνε ότι σκεφτόταν ποια θα ήταν η επόμενη της κίνηση. Ενώ η Μαρίσσα ήταν στη σκηνή, υπήρχαν στο πάτωμα τέσσερα κορίτσια σε ακινησία.

Παρατηρήσεις: Οι φοιτήτριες στην αρχή έμοιαζαν άκαμπτες σωματικά. Παρόλα αυτά, όσο ζεσταίνονταν, τόσο καλύτερευε η εικόνα. Η ΜΤ ήταν ενθουσιασμένη για το πόσο καλά μπορέσαμε να βρούμε έναν κώδικα για να επικοινωνήσουμε και είπε ότι η πορεία μας κατά τη διάρκεια του μαθήματος ήταν καλή και γρήγορη. Επιπλέον, είπε ότι σε αυτό το μάθημα φάνηκε όλη η δουλειά που είχε κάνει καθεμία φοιτήτρια σε προηγούμενα μαθήματα.

27.6.2012

Σήμερα επισκεφθήκαμε το Μουσείο Κεραμοποιίας Τσαλαπάτα. Αρχικά ξεναγηθήκαμε στους χώρους. Αργότερα ασχοληθήκαμε με το άγγιγμα και την παρατήρηση εκθεμάτων, όπως τα κεραμίδια ή τα τούβλα, τους τοίχους των φούρνων και το κόκκινο χρώμα στο πάτωμα. Η φωτογράφιση και η βιντεοσκόπηση ξεκίνησαν από αυτό το σημείο, κάτω από την οροφή. Εκεί υπήρχαν οπές καλυμμένες με τσιμεντένια ή γυάλινα καπάκια στοιχισμένες σε σειρά.

Ξεκινήσαμε να περπατάμε, να εξερευνούμε, να ανακαλύπτουμε και να σταματάμε σε σημεία που έλκυαν την προσοχή, όπως τα μεταλλικά σκεπάσματα τροφοδοσίας του φούρνου, το κοκκινόχωμα στο πάτωμα, τα καπάκια, κ.ά. Άλλες φοιτήτριες, δοκίμαζαν να παράγουν ήχους χτυπώντας τα χέρια τους στα αντικείμενα του χώρου.

Σειρά είχαν οι φούρνοι. Σ' αυτό το σημείο χόρεψαν φοιτήτριες που είχαν λίγο περισσότερο θάρρος, δεν είχαν το φόβο του να εκτεθούν αλλά και να λερωθούν. Τρεις φοιτήτριες στάθηκαν μπροστά από τον τοίχο του φούρνου για να κινηθούν αυτοσχεδιαστικά με ένα άτομο ακόμα να κινείται στο πάτωμα. Η ιδέα ήταν της Νατάσσας. Στη συνέχεια κινηθήκαμε στους χώρους που στοίβαζαν τα τούβλα, τους ξηραντήρες. Εκεί, υπήρχαν χώροι δεξιά και αριστερά, πάνω στους οποίους μπορούσαμε να στηριχτούμε και να ισορροπήσουμε για να ανεβούμε όλο και πιο ψηλά. Στο τέλος της επίσκεψης, έγινε συζήτηση στο προαύλιο του Μουσείου με θέμα την οργάνωση των υπόλοιπων συναντήσεων μας και τι ακριβώς θα κάνουμε στην Καλλιπεύκη.

Παρατηρήσεις: Στην σημερινή επίσκεψη διερευνήσαμε κινητικά όλα τα καινούργια στοιχεία που υπήρχαν στον χώρο. Παρόλο που το Μουσείο είναι μακριά από το Πανεπιστήμιο, ωστόσο, ήρθε η πλειοψηφία των φοιτητριών, χωρίς να θέσουν πρόβλημα για την απόσταση. Αυτό έδειξε ότι έχουμε κατανοήσει τους στόχους του project. Επομένως, τα κίνητρα δεν αφορούν μόνο το να χορέψουμε ή να πάρουμε κάποια βεβαίωση, αλλά να συμμετέχουμε ενεργά.

28.6.2012 / 29.6.2012

Τα δύο αυτά μαθήματα έγιναν για να καθοριστούν οι δράσεις στην Καλλιπεύκη, δηλαδή, πως θα στηθεί το σκηνικό, να διευκρινιστούν οι είσοδοι και οι έξοδοι στη σκηνή, να εξασκηθούν στο λόγο η Κάτια και η Γιούλη. Το μάθημα ξεκίνησε από τις 16:00 μμ. και τελείωσε στις 21:00 μμ.

Έγινε ένα πολύωρο, περιεκτικό και απαιτητικό ζέσταμα με κάποια σημεία επίπονα για το σώμα. Δόθηκε έμφαση στην ισορροπία, τις διατάσεις και την αναπνοή. Στην αρχή ξεκινήσαμε πιασμένες σε κύκλο περπατώντας ήρεμα και αναπτύσσοντας την διάταξη του σχήματος σε όλο το χώρο. Σταθήκαμε αμφιθεατρικά στη μια πλευρά της αίθουσας, υποθέτοντας ότι το κοινό βρίσκεται απέναντι. Κάθε φοιτήτρια με έβγαине κοιτώντας απ' ευθείας μπρός. Αυτή η κίνηση έγινε για να συστηθούμε στο κοινό. Στη συνέχεια, με πρώτη τη Γιούλη φεύγαμε πιασμένες σε έναν κύκλο από τα πλάγια της σκηνής. Άλλαξε πολλές φορές η αρχή, δοκιμάστηκαν πολλές εκδοχές με αποτέλεσμα να καταλήξουμε να μπαίνουμε όλες μαζί, ταυτόχρονα [...].

Αποφασίσαμε να διαβάσει η Κάτια το αγγλικό κείμενο. Πίσω χόρευε η Αλεξάνδρα με ενδεχόμενο να τη συνοδεύσει μια ακόμα φοιτήτρια. Ακολούθησε η πρώτη ομάδα η οποία στήθηκε γρήγορα με ομοιόμορφο αποτέλεσμα. Οι φοιτήτριες ήταν στο πνεύμα της μουσικής και οι κινήσεις τους δημιουργικές και απόλυτα συντονισμένες. Σε αυτό το σημείο, όμως, ζητούσαν από την ΜΤ να τους πει συγκεκριμένες θέσεις και κινήσεις, κάτι το οποίο την νευρίασε, λέγοντας ότι δεν έχουν πιάσει το νόημα, γιατί ο χορός στηρίζεται στον αυτοσχεδιασμό. Ακολούθησε η δεύτερη ομάδα η οποία δεν ήταν συντονισμένη όπως η πρώτη.

Η μουσική δεν βοηθούσε να κινηθούμε και δεν άρεσε καθόλου στην ΜΤ. Αυτή η ομάδα βελτιώθηκε και ορίστηκε ακριβώς τι θα κάνει, όταν φτάσαμε στην Καλλιπεύκη.

Αφού διαβάσει η Γιούλη το δεύτερο κείμενο στα ελληνικά, η Σοφία και η Αλεξάνδρα χορεύουν (ντουέτο) και στη συνέχεια μπαίνουν στο χώρο σταδιακά όλες οι φοιτήτριες για να χορέψουν, καταλήγοντας στο έδαφος, σαν αστερίες. Το ηχητικό της Μαρίσσας, στην αρχή στηριζόταν στα αντικείμενα που υπήρχαν στην αίθουσα χορού. Επειδή όμως, κανείς δεν γνώριζε τις χωρικές συνθήκες στην Καλλιπεύκη, προσπάθησε να παράγει ήχους με διάφορα αντικείμενα όπως νερό, κέρματα και χαρτιά. Το τραγούδι που σιγομουρμούριζε ήταν «Το Μαγγανοπήγαδο».

Παρατηρήσεις: Σε αυτά τα μαθήματα έγιναν ακριβώς τα ίδια πράγματα. Η ΜΤ ήταν ιδιαίτερα απαιτητική με όλες, ενώ κάποιες φορές, ίσως, ήταν άδικη γιατί δεν είμαστε χορεύτριες. Οι φοιτήτριες, που είχαν ασχοληθεί στο παρελθόν με κάποια τέχνη ή και

το χορό, μπορούσαν πιο εύκολα να καταλάβουν την πειθαρχία που απαιτούσε η ΜΤ. Υπήρχαν όμως φοιτήτριες οι οποίες είτε ήθελαν πίεση για να πάρουν πρωτοβουλία, ή περισσότερες λεπτομέρειες για να καταλάβουν τι ακριβώς πρέπει να κάνουν.

Η ΜΤ από την άλλη, δεν είχε την υπομονή να εξηγεί με απόλυτη λεπτομέρεια το κάθε τι και δεν μπορούσε- λόγω χρόνου, να αφιερώνει πολλά λεπτά στον καθένα. Η κατάσταση οδήγησε σε διαπληκτισμούς με την ΜΤ να φωνάζει γιατί δεν μπορούσε να συντονίσει αποτελεσματικά όλα τα παιδιά. Παρόλα αυτά όμως, παρά την πίεση, τις φωνές, την ένταση, καμία φοιτήτρια δεν έφυγε από το πρόγραμμα της Καλλιπεύκης, πέρα από τα 4 άτομα στην αρχή μετά την εξεταστική.

Οι φοιτήτριες που γνώριζαν χορό ή και είχαν ασχοληθεί με το θέατρο, φάνηκε ότι μπορούσαν να προσαρμοστούν εύκολα στις όποιες αλλαγές πρότεινε η ΜΤ, σε αντίθεση με εκείνες που δεν είχαν σκηνική εμπειρία. Κατά τη γνώμη μου, ίσως χρειαζόταν να εστιάσει η ΜΤ περισσότερο στη θεωρία του χορού. Φτάνοντας στο τέλος της προετοιμασίας- και ανατρέχοντας στις σημειώσεις μου, παρατηρώ ότι η ομάδα έκανε μεγάλη πρόοδο. Πιθανόν, να μην αρέσει σε όλους να χορεύουν, όλοι όμως προσπάθησαν για ένα όσο το δυνατόν καλύτερο αποτέλεσμα. Αν και ξεκινήσαμε από διαφορετικές αφετηρίες, όλοι, όμως, είχαμε θέληση να υλοποιηθεί η παράσταση, με όσες δυσκολίες και αν προέκυψαν στην πορεία.

29.6.2012

Η συνάντηση επικεντρώθηκε στην πρόβα για την παράσταση στην Καλλιπεύκη. Έγιναν επαναλήψεις και προστέθηκαν νέα στοιχεία. Αφού τελείωσε η πρόβα, η υπεύθυνη μάζεψε τις φοιτήτριες για να συζητήσουμε. Ήταν διαθέσιμη να λύσει όλες τις απορίες και να ακούσει το οτιδήποτε. Μαζί με την Γιούλη πήραμε το θάρρος να της πούμε ότι κάποια παιδιά έχουν περισσότερους και καλύτερους ρόλους συγκριτικά με άλλα. Έγινε αναφορά στην Αλεξάνδρα, την Κάτια και την Σοφία και συμπληρώσαμε ότι αυτά τα άτομα έχουν κυρίαρχο ρόλο, με αποτέλεσμα να μην διακρίνονται άλλα, που δείχνουν εξίσου ενδιαφέρον. Στην αρχή η ΜΤ το αρνήθηκε, αλλά την επόμενη ημέρα το αποδέχθηκε.

Όταν τελείωσε το μάθημα, έμειναν η Χαρά, η Βάγια, η Σοφία και η Αλεξάνδρα. Η ΜΤ ήθελε να εντάξουμε στην παράσταση το κομμάτι με τις καρέκλες. Το μάθημα τελείωσε στις 21:00 μμ. Η ΜΤ αποχώρησε τελευταία από την αίθουσα για μια ακόμη φορά.

30.6.2012

Σήμερα έγινε στην Καλλιπεύκη η παράσταση χορού με τίτλο *Αφηγήσεις του Σώματος*. Φτάσαμε στον χώρο αρκετά νωρίς περίπου στις 11:00 πμ., όπου κάναμε πρόβες, ενώ η παράσταση δόθηκε στις 19:00 το απόγευμα. Η Νατάσσα ήταν από την αρχή μαζί μας τραβώντας συνεχώς φωτογραφίες. Στη διαδρομή έγιναν πρόβες των κειμένων που θα διαβαστούν στην παράσταση.

Στην Καλλιπεύκη είχαμε στη διάθεσή μας έξι ώρες για να δούμε το χώρο, να ορίσουμε τις εισόδους-εξόδους, να βγουν φωτογραφίες, να γίνουν οι πρόβες. Όταν φτάσαμε στη σκηνή ακούστηκαν διάφορες απόψεις, γύρω από τις διαστάσεις της. Σε αρκετά άτομα, η κυκλική επιφάνεια της σκηνής φάνηκε μικρή. Σε όλη την ελεύθερη ώρα, επικρατούσε σύγχυση, με πρωταγωνιστικό θέμα την έλλειψη εμπειρίας έκθεσης στο κοινό.

Οι πρόβες ξεκίνησαν με τα κείμενα για να ελεγχθεί η ακουστική του χώρου. Στη συνέχεια, περπατήσαμε ξυπόλυτες για να πάρουμε ενέργεια από την πέτρινη σκηνή, αισθανθήκαμε την υφή της, ακούσαμε τον αέρα, περιπλανηθήκαμε στο χώρο για να βρούμε πιθανά σημεία που μπορούν να γίνουν δράσεις [...]. Ξεκινήσαμε με τις δύο ομαδικές δράσεις, που μια από αυτές ήταν έτοιμη από την αίθουσα χορού. Όσο για τη δεύτερη, που είχε πρόβλημα μουσικής και κίνησης, το πρόβλημα λύθηκε από την ΜΤ. Αν υπήρχε χρόνος και εμπειρία από τις φοιτήτριες, ίσως, βρίσκαμε λύσεις.

Στην πρόβα δεν έγιναν ριζικές αλλαγές στη δομή της χορογραφίας. Προσδιορίστηκαν οι εισοδοί-εξοδοί, τροποποιήθηκαν κάποια σόλο και προστέθηκε ένα ακόμα. Οι εισοδοί-εξοδοί έγιναν από τα άκρα της σκηνής, όπου ήταν μοιρασμένα τα άτομα που συμμετείχαν στην παράσταση.

Στη διάρκεια της πρόβας της Μαρίσσας, προσπάθησα να ζεσταθώ μακριά από τη σκηνή. Καθώς έκανα ζέσταμα, η ΜΤ βρήκε ενδιαφέρον το σόλο μου. Εντάξαμε το κομμάτι στην αρχή της παράστασης, παράλληλα με το λόγο της Κάτιας και το ντουέτο της Σοφίας με την Αλεξάνδρα. Οι κινήσεις μου ήταν απότομες με μορφή πτώσης, αλλά υπήρχαν και στιγμές που κρυβόταν το σώμα μου πίσω από τα δέντρα. Οι πτώσεις μου ακολουθούσαν το ρυθμό που έδινε η Κάτια στο κείμενο. Σύμφωνα με την Νατάσσα, αν κάποιος ενδιαφερόταν, θα έβλεπε το κομμάτι, γιατί δημιουργούσε έκπληξη η αποκέντρωση από τη σκηνή.

Από τις 13:30-17:00 μμ. δεν έγινε πρόβα, γιατί ο ήλιος ήταν πάνω από τη σκηνή. Σε αυτό το διάστημα συναντήθηκαν οι φοιτητές και συζητούσαν για τις δράσεις που ήδη έγιναν ή θα γίνουν στο φεστιβάλ της Καλλιπεύκης. Ακολούθησε φαγητό από καντίνα του χωριού και στη συνέχεια κατεβήκαμε στην πλατεία του χωριού με το λεωφορείο του Πανεπιστημίου. Ο ιδιοκτήτης της ταβέρνας, κάλεσε δύο κλαρινετίστες, οι οποίοι έδωσαν ζωντάνια σε καθηγητές και φοιτήτριες-φοιτητές.

Γύρω στις 16:20, φοιτήτριες-φοιτητές μαζί με την ομάδα μας, χόρευαν στην πλατεία του χωριού. Δεν χρειάστηκε προτροπή της ΜΤ γιατί όσες γνώριζαν παραδοσιακούς χορούς, σηκώθηκαν να ανοίξουν τον χορό. Με αυτή την ευκαιρία, οι φοιτητές εξοικειώθηκαν σωματικά και ήρθε ο ένας πιο κοντά στον άλλον.

Ωστόσο, πρόεκυψαν δύο προβλήματα. Το πρώτο αφορά τη μουσική, γιατί δεν υπήρχε CD player για την πρόβα. Δεν γνωρίζαμε μέχρι τελευταία στιγμή πως θα είναι οι ηχητικές εγκαταστάσεις, αλλά και αν θα έχουμε μικρόφωνο. Η ΜΤ έχανε την ψυχραιμία της και δεν βασιζόταν σε όσους της έλεγαν ότι θα βρεθεί τρόπος να λυθεί το πρόβλημα. Η ένταση που επικρατούσε, ήταν ευδιάκριτη από τις φοιτήτριες, οι οποίες απαιτούσαν να λυθούν οι απορίες από την ΜΤ, ενώ εκείνη δεν είχε χρόνο, με αποτέλεσμα να απαιτεί να της λένε μόνο τα πιο σημαντικά.

Στη διάρκεια της πρόβας, υπήρχε θόρυβος, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει συνεννόηση ανάμεσα στα μέλη της ομάδας. Η ΜΤ φώναζε σε όποια φοιτήτρια έπαιρνε το λόγο, δεν ήθελε να ακούει σχόλια, όπως έκανε μέχρι τώρα, έπαιρνε αποφάσεις μόνη της και τόνιζε τις αδυναμίες μας, κάτι το οποίο δεν έκανε μέχρι τώρα. Ορισμένα σχόλια αφορούν το ότι δεν έχουμε αίσθηση του χρόνου και μετά τόσες πρόβες δεν μπορούμε να καταλάβουμε πόσο διαρκεί κάθε σόλο και οι ομαδικές δράσεις. Επίσης, ανέφερε ότι έχει σημασία γιατί μπαίνει έτσι στη σκηνή και όχι

αλλιώς κάθε αντικείμενο, πράγμα που έπρεπε να είχαμε καταλάβει, γιατί στο μάθημα χρησιμοποιούμε συνεχώς αντικείμενα.

Χρησιμοποιήθηκαν τρεις καρτέλες για το κουαρτέτο-τοποθετημένες έξω από τη σκηνή, σε μια μικρή φυσική περιοχή που οριοθετούσε κατά κάποιο τρόπο τα όρια του σκηνικού χώρου- καθώς και τα αντικείμενα που χρειαζόταν η Μαρίσσα για τη δημιουργία ηχητικού περιβάλλοντος, τρία γυάλινα ποτήρια με νερό και νομίσματα τα οποία έριχνε ένα-ένα μέσα.

Παρατηρήσεις: Στην παράσταση δεν υπήρχαν συγκεκριμένες φόρμες και για αυτό το λόγο, κάθε φοιτήτρια είχε δική της έκφραση και κίνηση. Ήταν ελάχιστες οι στιγμές που παρενέβη η ΜΤ και αυτό γινόταν μόνο όταν η κίνηση κάποιας φοιτήτριας ξέφευγε από την γενική εικόνα (ήταν πολύ αργή, επιτηδευμένη, κ.ά.). Στη διάρκεια της πρόβας, ο κύριος που παρουσίαζε κουκλοθέατρο σχολίασε ότι αυτό που κάνουμε είναι εντυπωσιακό, δυνατό και περιεκτικό. Ο κ. Μαγουλιώτης είπε ότι κάθε φοιτήτρια έδινε το δικό της στίγμα και προσωπικότητα. Ο κ. Μάγος μας συνεχάρη και το ίδιο έκανε ο ομότιμος καθηγητής κ. Αναγνωστόπουλος. Φυσικά, υπήρχαν εγκωμιαστικά σχόλια από πολλούς θεατές, κατοίκους της περιοχής και καλλιτέχνες που συμμετείχαν στο Φεστιβάλ.

12.9.2012

Σήμερα, επισκεφτήκαμε το κτήριο της Καπνοποιίας Ματσάγγου. Την προηγούμενη εβδομάδα, είχε προηγηθεί επίσκεψη στο κτίριο της Βαμβακουργίας του Βόλου. Συναντηθήκαμε στις 5.30 μμ. στην πλατεία Πανεπιστημίου, όπου διαπιστώσαμε απώλειες. Ορισμένα άτομα δεν ήθελαν να έρθουν, γιατί πίστευαν ότι εκεί θα συναντούσαν ακραίες καταστάσεις, όπως χρήση ναρκωτικών ουσιών, κ.ά. Στο κτίριο, μπήκαμε κατόπιν αδείας που ζητήθηκε από τα μέλη της συνέλευσης της κατάληψης. Περιμένοντας να ανοίξει στο κτίριο, συζητήσαμε τι ακριβώς θα κάνουμε. Στόχος ήταν να βιώσουμε το χώρο μέσα από το σώμα και τις αισθήσεις μας.

Στο κτήριο μας ξενάγησε η Χρύσα, απόφοιτη του Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Πριν την ξενάγηση, συζητήσαμε με μέλη της κατάληψης για το τι ακριβώς ζητάμε, ποιος είναι ο λόγος που πήγαμε, τι θέλουμε να κάνουμε, τι φωτογραφίζουμε, που θα δημοσιευθεί το υλικό.

Η ΜΤ προσπαθούσε να εξηγήσει ήρεμα τι κάνουμε, παρόλο, που ορισμένοι έκαναν λεκτικές επιθέσεις. Ήταν όλοι καχύποπτοι και επιφυλακτικοί. Ξεκαθάρισαν ότι δεν ήθελαν να ενδιαφερθούμε μόνο μια φορά για αυτούς και μετά να τους ξεχάσουμε τελείως. Αντίθετα, θέλουν συνεχόμενη επαφή από τη στιγμή που θα ασχοληθούμε με το κτήριο. Η ΜΤ τόνιζε συνεχώς ότι το project, δεν εστιάζει μόνο στο υπό κατάληψη κτήριο του Ματσάγγου, αλλά σε πολλά ιστορικά μέρη του Βόλου. Εκείνοι, πάλι, τόνιζαν ότι το κτήριο είναι πρωταρχικά πολιτικός χώρος. [...]. Είχαν πολλά προβλήματα με την αστυνομία και τη Χρυσή Αυγή, γι' αυτό έπρεπε αν κάποιος ήταν φασίστας να αποχωρήσει αμέσως.

Ξεκινήσαμε την περιήγηση από το ισόγειο και καταλήξαμε στην ταράτσα. Στο ισόγειο υπήρχε η κουζίνα, με άνετα τραπέζια για φαγητό, τραπέζι μπιλιάρδου, πάγκους με βιβλία προς πώληση και ειδικά διαμορφωμένος χώρος για προβολή ταινιών. Ο χώρος ήταν καθαρός, με τοίχους σε έντονα φρεσκοβαμμένα χρώματα και σε μερικά σημεία γεμάτα τοιχοκολλημένες αφίσες. Τα παράθυρα ήταν τεράστια με το φως να γεμίζει το χώρο. Συνεχίσαμε στο πίσω μέρος, όπου βρισκόταν ο χώρος συναυλιών και μερικά δωμάτια, που δεν μας επέτρεψαν να τα δούμε. Οι τοίχοι ήταν ζωγραφισμένοι με καταπληκτικά graffiti με ρεαλιστικές αναπαραστάσεις, ένα χέρι να γράφει πολιτικά μηνύματα, ή ακαθόριστα σχήματα, αλλά και με ακραίες εικόνες, όπως μια έγκυο στην κρεμάλα. Στο πίσω μέρος ο χώρος έμοιαζε λιγότερο φροντισμένος. Θέλουν να φτιάξουν ένα γυμναστήριο, ένα μεγαλύτερο στούντιο για ηχογράφηση, να βαφτούν όλοι οι χώροι και να αναπαλαιωθούν αντικείμενα, μεγάλα ξύλινα τραπέζια, παράθυρα σπασμένα, σόμπες σκουριασμένες, κ.ά.

Στο δεύτερο όροφο, υπήρχε ένας χώρος για σκυλιά, αυτο-διαχειριζόμενο μπαρ και σάλα για το πάρτι που οργανώνουν κατά καιρούς. Ο τρίτος και τελευταίος όροφος ήταν αφρόντιστος, γιατί ήθελαν να αξιοποιήσουν τον πρώτο και δεύτερο όροφο. Λειτουργούσε ως αποθήκη όπου υπήρχαν πολλά υλικά, τα οποία μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε εργασίες, όπως στο χτίσιμο του γυμναστηρίου, και μεγάλα ξύλινα τραπέζια για αναπαλαίωση, ώστε να τοποθετηθούν στο ισόγειο.

Ανεβήκαμε στην ταράτσα, όπου ξεκινήσαμε να κινούμαστε χαλαρά. Μετά, μία- μία έμπαινε στο κέντρο για ένα μικρό σόλο. Αρχικά, υπήρχε ενδιαυσμός για το ποιες θα ξεκινήσουν πρώτες, αλλά στη συνέχεια μπαίναμε πιο άνετα. Η Χ. σχολίασε ότι όλες οι φοιτήτριες ήταν άνετες στον χορό και ότι έχουμε δουλέψει αρκετά, για να το πετυχαίνουμε, χωρίς πρόβες. Οι εσωτερικές σκάλες, τα κάγκελα στα μπαλκόνια, τα ψηλά παράθυρα και η οροφή έδειχναν ότι ο χώρος ανήκει σε άλλη εποχή. Υπήρχαν αντικείμενα, όπως ένα τεράστιο γαλάζιο έπιπλο που έμοιαζε με ραπτομηχανή, παλιές καρτέκλες και σκουριασμένες σόμπες, που αν αναπαλαιωθούν έχουν ιδιαίτερη αξία. Εκτός αυτού, υπήρχαν κάποιες πόρτες χτισμένες με τούβλα και τσιμέντο.

Η μυρωδιά του κτιρίου δεν ήταν άσχημη. Σε μερικά σημεία γινόταν έντονη, κυρίως σε μικρούς χώρους με παράθυρα κλειστά από λαμαρίνες και χρώματα. Αν κάποιος βίωνε αυτό το κτίριο μόνο με την αίσθηση της όρασης, χωρίς γνώση της ιστορίας του, θα αισθανόταν ότι συνέβη κάποιος διωγμός. Είχε κουτιά από μύτερες, κλειστά παιδικά γιαούρτια, αναποδογυρισμένα παιδικά παιχνίδια σε μια γωνία, παράθυρα που δεν πρόλαβαν να κλείσουν, σκουπίδια που δεν πρόλαβαν να μαζέψουν, σκυλιά που άφησαν πίσω και γαβγίζουν γιατί πεινάνε [...]. Σαν κάποιος να ζούσε εκεί και αναγκάστηκε να φύγει, τον έδιωξαν, πήρε γρήγορα την οικογένεια του και να έφυγε. Ίσως, έμοιαζε με σπίτια μετά τον πόλεμο.

Γύρω στις 8.00 μμ. έγινε συζήτηση με τις φοιτήτριες, την ΜΤ και τους υπεύθυνους. Πρώτο πράγμα που είπε η ΜΤ ήταν ότι όλα αυτά που κάνουμε, θα παρουσιαστούν στις 7 Νοεμβρίου στο Πανεπιστήμιο και αν θέλουν να έρθουν είναι καλεσμένοι. Εκείνοι αρνήθηκαν. Γενικά, δεν ήθελαν να έχουν πολλές επαφές με το Πανεπιστήμιο. [...] Έδιναν την εντύπωση ότι πολεμούν για τα «ιδανικά» του κόσμου χωρίς τον κόσμο. Τους ρωτήσαμε για τους λόγους που κάνουν κατάληψη και δεν ανέφεραν τίποτα, παρά μόνο έκαναν τη ρητορική ερώτηση «γιατί να πάρει το Πανεπιστήμιο αυτό το χώρο από τη στιγμή που έχει άλλα 17 παρατημένα ακίνητα;». Μιλούσαν περί πολιτικής και ιδεολογίας, στρεφόμενοι ενάντια στον καπιταλισμό και τον φασισμό.

Στη συζήτηση, είπαν ότι δεν έχουν πόρους, το ηλεκτρικό ρεύμα και το νερό το χρησιμοποιούν παράνομα, ενώ χρήματα βρίσκουν από πωλήσεις ποτών, βιβλίων και ενοικίαση καταλύματος με μικρό ενοίκιο.

Χρησιμοποιούν τα χρήματα για τη συντήρηση του κτηρίου. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες τους, πριν από τέσσερα χρόνια, ο χώρος ήταν εγκαταλελειμμένος. Παντού υπήρχε χώμα, σπασμένα παράθυρα και τζάμια, σκουπίδια, οσμές, ενώ τα τελευταία χρόνια έχει γίνει ανάπλαση από τους ίδιους και είναι ένας από τους λόγους που δεν θέλουν να το δώσουν πίσω, διότι, πιστεύουν ότι θα ρημάξει.

Η ΜΤ τους ρώτησε αν θεωρούν ότι η τέχνη μπορεί να είναι μέσο αλλαγής και συγκεκριμένα κοινωνικο-πολιτικής αλλαγής. Σε αυτό το σημείο τα μέλη της συνέλευσης της κατάληψης, σάστισαν. Δεν απαντούσαν ξεκάθαρα και κόμπιαζαν. Ρωτούσαν «τι εννοείτε με τη λέξη τέχνη;» Η ΜΤ απαντούσε με την αρχική της ηρεμία. [...]. Από ένα σημείο και μετά είπαν ότι δεν αντιπροσωπεύουν το σύνολο των ανθρώπων που αποτελούν το Ματσάγγο αλλά λένε τις δικές τους απόψεις και ότι μέχρι στιγμής δεν έχουν προβληματιστεί για την τέχνη. Τότε, η ΜΤ είπε ότι περίμενε ότι μέσα σε αυτό το «ζωντανό» κτίριο, θα άκουγε από αυτούς κάτι το διαφορετικό για την τέχνη σε σύγκριση με αυτά που πιστεύει ο περισσότερος κόσμος.

Ένα εντυπωσιακό στοιχείο είναι ότι ανάμεσα σε τόσους νεαρούς άνδρες, η μόνη που έπαιρνε το λόγο ήταν μία γυναίκα. Κατά τη γνώμη μου, τα άτομα που συναντήσαμε ήταν περισσότερο απ' όσο περίμενα φιλικά και πρόθυμα να μιλήσουν. Φανταζόμουν το χώρο αποκρουστικό, ενώ δεν ήταν καθόλου έτσι. Θεωρώ, ότι το ιστορικό αυτό κτήριο έχει ιδιαίτερη αρχιτεκτονική και κοινωνική σημασία. Η επίσκεψη στο Ματσάγγο, ήταν κάτι-που κατά τη γνώμη μου, έπρεπε να γίνει. Αν υπάρχει χρόνος, θα ήταν καλό να κάνουμε μια ακόμη επίσκεψη ή να έρθουν τα μέλη της κατάληψης στο Πανεπιστήμιο, κάτι το οποίο δεν νομίζω ότι θα συμβεί.

18.9.2012

Μαζευτήκαμε εννέα άτομα στην αίθουσα χορού. Συζητήσαμε την ημερομηνία της παράστασης, σταθεροποιήσαμε τις ημέρες που θα γίνονται οι πρόβες το τελευταίο δεκαήμερο πριν την παράσταση. Επίσης, αναφερθήκαμε σε ζητήματα όπως να διαβαστούν κείμενα που γράφτηκαν από τις φοιτήτριες, τι ακριβώς θα κάνουμε στον Θόλο, ποιο συγκρότημα μουσικής θα συνοδεύει την παράσταση, πως θα είναι η αφίσα και η πρόσκληση, στερεοφωνικό για τον ήχο.

Στο μάθημα έγιναν κινήσεις που κάνουμε συνήθως, με τη διαφορά ότι σήμερα ήταν πιο περίπλοκες και απαιτούσαν συγκέντρωση. Δουλέψαμε τις ανάσες, προφέραμε φωνήεντα κ.ά. Το μάθημα είχε στόχο να επανα-συνδεθούμε μετά τις διακοπές και να βιώσουμε ξανά την συγκρότηση της ομάδας. Αυτή τη φορά προσπαθήσαμε να επαναφέρουμε στη μνήμη τους χώρους που είχαμε επισκεφτεί. Πολλές προτίμησαν το Κτίριο του Ματσάγγου, ίσως γιατί ήταν ένα από τα τελευταία που είχαμε επισκεφτεί. Επειδή, ήμαστε μικρή ομάδα, το μάθημα λειτούργησε πιο αισθαντικά. Στο τέλος, ακολούθησε συζήτηση για το πώς μας φάνηκε το μάθημα. Υποστηρίξαμε ότι ο μικρός αριθμός των ατόμων φάνηκε να λειτουργεί καλύτερα στη δημιουργικότητα, στη απελευθέρωση, στη συγκέντρωση.

19.9.2012

Το μάθημα έγινε στον Θόλο για να παρατηρήσουμε λεπτομέρειες του χώρου και να σκεφτούμε τι μπορούμε να κάνουμε στην παράσταση. Η αρχή έγινε με ένα ηχητικό κομμάτι της Μαρίσσας, με εκείνη να δίνει το ρυθμό, τον τόνο και τον ήχο και οι υπόλοιπες να ακολουθούμε. Χρησιμοποιήσαμε μπαταρίες, τις οποίες χτυπούσαμε στα κάγκελα του πρώτου ορόφου και στο γυάλινο Θόλο του κτηρίου. Φοιτητές που περνούσαν, βρήκαν ιδιαίτερα την παρουσία μας και ρωτούσαν ποια ομάδα του Πανεπιστημίου είμαστε, διότι δεν γνώριζαν ότι συμμετείχαμε σε ένα χορευτικό πρόγραμμα.

Απλωθήκαμε στον χώρο και έγιναν ασκήσεις, παρόμοιες με αυτές του προηγούμενου μαθήματος, αν και αυτή τη φορά ήταν έντονες και περισσότερες. Ενώ κάναμε ζέσταμα, μπήκαν 2 αγόρια Ρομά, τα οποία σε δευτερόλεπτα μέσα αντέγραψαν την κίνησή μας. Τη θέση της ΜΤ έπαιρνε διαδοχικά μία- μία φοιτήτρια με ελευθερία επιλογής. Παρόλο που είχαμε πολύ καιρό να βρεθούμε και να πάρουμε πρωτοβουλία για το ποιος θα οδηγήσει την κίνηση, η εναλλαγή κύλησε ομαλότερα απ' ότι στην αρχή του project. Ακόμα και φοιτήτριες που δεν παρακολούθησαν από την αρχή, έπαιρναν με μεγαλύτερη άνεση το ρόλο της ΜΤ, παρόλο που το μάθημα έγινε σε εξωτερικό χώρο με την έκθεση σε άγνωστα άτομα.

Στη συνέχεια, η Σοφία Γ. παρέμεινε στον Θόλο, ενώ οι υπόλοιπες ανεβήκαμε στον πρώτο όροφο. Καθήσαμε στο πάτωμα και κρατώντας από ένα κομμάτι χαρτί, το σκίζαμε και πετούσαμε τα χαρτάκια προς τα κάτω. Άλλοτε έδιναν ρυθμό στη Σοφία, άλλοτε δημιουργούσαν ένα ιδιόμορφο τοπίο, ενώ, κάποιες στιγμές την σύνδεσαν με το πάνω μέρος του θόλου. Η εικόνα επαναλήφτηκε με εμένα να παίρνω τη θέση της Σοφίας. Ανακάλεσα κινήσεις που έγιναν στο Κτίριο Ματσάγγου. Προσπαθούσα να μετρήσω τις διαστάσεις του Θόλου και έλεγα δυνατά έναν αριθμό, που αντιστοιχούσε στην κάθε κίνηση που έκανα.

Μετά δουλέψαμε πτώσεις με τη βοήθεια των αντικειμένων του χώρου, όπως μεγάλα ορθογώνια τραπέζια. Ένα άτομο ανέβαινε στην άκρη του τραπέζιού, ενώ οι άλλοι πίσω του με τεντωμένα χέρια, ήταν έτοιμοι να τον πιάσουμε την ώρα που έπεφτε. Η πτώση γινόταν όπως στις ροκ συναυλίες. Προϋπόθεση ήταν να αφεθούμε τελείως στα χέρια της ομάδας. Να εμπιστευτούμε, δηλαδή, το σώμα μας στα χέρια των ατόμων με τα οποία χορεύουμε μαζί.

Στην αρχή οι φοιτήτριες δίσταζαν να πέσουν. Η δράση απαιτούσε συντονισμό και αντανακλαστικά. Έπρεπε να μετακινούμε τα χέρια μας με ετοιμότητα στα μέρη του σώματος του ατόμου, που επιχειρούσε την πτώση. [...] Αργότερα, δοκιμάσαμε να κινηθούμε πάνω στα τραπέζια. Ανέβηκαν πρώτες φοιτήτριες που δεν φοβόνταν την έκθεση στο κοινό. Σε αυτή τη δράση παρατηρήθηκε ότι αρκετές φοιτήτριες, δίστασαν να κάνουν σόλο στο Θόλο.

Σε αυτό το σημείο, αποχώρησαν όσες είχαν άλλες υποχρεώσεις, γίναμε μικρότερη ομάδα και συνεχίσαμε. Μία μία βγαίναμε στο κέντρο και χορεύαμε.

Ξεκίνησα πρώτη. Περιορίσα την κίνησή μου στο πάτωμα, γιατί όταν ήμουν στο τραπέζι παρατήρησα ότι ένιωθα μεγαλύτερη ασφάλεια στο έδαφος. Ένιωθα την ανάγκη να αγγίξω το πάτωμα, να το αισθανθώ. [...] Καθώς χόρευα, προσπάθησα να αλλάξω νοητικά σχήμα στις γραμμές του δαπέδου, να τις κάνω διακεκομμένες, να γίνω ένα με αυτές σπάζοντας το απόλυτο σχήμα τους, να της τροποποιήσω και μετά να δείξω πόσο ξεκάθαρες παραμένουν. Στη συνέχεια εστίασα στον πυρήνα του κέντρου του κύκλου, που μου φάνηκε σαν το σημείο δημιουργίας του μαρμάρινου πατώματος, η αφετηρία, ότι όλες αυτές οι ακτίνες ενώνονται και περνούν από το ίδιο σημείο σε όσο διαφορετικά σημεία κι αν σταματάνε. Ή αλλιώς, ότι ξεκινάνε όλες από τελείως διαφορετικά σημεία και συγκεντρώνονται σε ένα.

Ακολούθησε η Σοφία Γκ. Εκείνη δεν ασχολήθηκε με το πάτωμα, αντίθετα, ήταν συνέχεια στον αέρα. Ήταν μια από τις ελάχιστες φορές που έκανε σόλο και φάνηκε πόσο δημιουργική είναι. Η Κάτια έκανε πρόβα μπροστά σε κοινό το κομμάτι που θα πει στις εξετάσεις του Κρατικού Θεάτρου και η Αλεξάνδρα είπε ένα θεατρικό μονόλογο.

Παρατηρήσεις: Θεωρώ ότι έχει αρχίσει να φαίνεται η δουλειά που έχουμε κάνει όλο αυτό το καιρό. Δεν ξέρω αν ευθύνεται το γεγονός ότι σήμερα ήταν παρούσες οι πιο τυπικές φοιτήτριες, αλλά φάνηκε καθαρά η πρόοδος της ομάδας. Στο τέλος, διαπιστώσαμε ότι το μάθημα ήταν αποτελεσματικό για να δούμε το χώρο και να πάρουμε αποφάσεις για την παράσταση.

20.9.2012

Σήμερα επισκεφτήκαμε έναν οικισμό Ρομά, για να γνωρίσουμε τους κατοίκους, να δείξουμε δημιουργικά παιχνίδια στα παιδιά και να δοκιμάσουμε δικούς τους χορούς. Την ιδέα πρότεινε η Νατάσσα, η οποία κάνει συχνά φωτογραφίες στο χώρο τους. Η επίσκεψη έγινε νωρίς το απόγευμα (17:00 μμ.), γιατί στον οικισμό δεν υπήρχε ηλεκτρικό ρεύμα.

Αρχικά, περιπλανηθήκαμε στον οικισμό για να δούμε τα σπίτια και τις αυλές. Τα παιδιά μας έδειχναν κομμάτια της καθημερινότητάς τους, πως ταΐζουν τα ελαφάκια μιας διπλανής φάρμας, ή τον χώρο που συνηθίζουν να παίζουν. Τα μεγαλύτερα κορίτσια κρατούσαν από ένα μωρό στην αγκαλιά και ήταν ντυμένες με επίσημα ρούχα. Τα αγόρια ήταν λιγότερα σε σχέση με τα κορίτσια.

Καθώς τριγυρνούσαμε, παρατήρησα ότι τα παιδιά, έπιαναν το κάθε τι με τα χέρια τους. Προφυλακτères αυτοκινήτων, πέτρες, χόρτα, χώματα, σκουπίδια, κορμούς δέντρων. Ρωτήσαμε τα παιδιά ποια πηγαίνουν σχολείο και εκείνα που πηγαίνουν μιλούν καλύτερα την ελληνική γλώσσα. Τα περισσότερα παιδιά που πηγαίνουν σχολείο είναι κορίτσια, ενώ τα αγόρια ασχολούνται με χειρονακτικές εργασίες.

Ένα παιδί περίπου τριών χρονών, η Νίκη, μας ακολουθούσε παντού. Τη στιγμή που πήγαμε να δούμε ένα εγκαταλελειμμένο κτίριο άρχισε να τρέχει προς το βάθος του κτιρίου. Η ΜΤ φοβήθηκε για τα επικίνδυνα αντικείμενα, σπασμένα γυαλιά, βίδες, καρφιά, καδρόνια, και της φώναζε να γυρίσει πίσω. Η Νίκη όχι μόνο δεν γύρισε, αλλά αντίθετα δεν αντέδρασε ακούγοντας να φωνάζουν το όνομά της. Μήπως οι Ρομά μιλούν πολύ δυνατά στα παιδιά τους, με αποτέλεσμα εκείνα να συνηθίζουν αυτόν τον τρόπο επικοινωνίας; Η μήπως είχε προβλήματα ακοής, τα οποία δεν ήταν σε θέση να αναγνωρίσουν οι γονείς της;

Οι Ρομά ήταν φιλόξενοι και μιλούσαν όλοι Ελληνικά. Οι αυλές ήταν πεντακάθαρες και τα σπίτια τους βαμμένα σε έντονα χρώματα. Ο «τοίχος» ενός σπιτιού ήταν καλυμμένος με την αφίσα έλληνα τραγουδιστή, ένα άλλο με ελληνική ομάδα ποδοσφαίρου, οι μικρές βεράντες ήταν γεμάτες λουλούδια, τα τραγούδια τους ήταν στην ελληνική γλώσσα και οι χοροί τους, εκτός από το παραδοσιακό Τσιφτετέλι, περιλάμβαναν τον καλαματιανό, που χορέψαμε όλοι μαζί στο τέλος.

Αφού επιλέξαμε το σημείο δράσης, άρχισαν να έρχονται περισσότερα παιδιά. Την αρχή έκανε η ΜΤ με το παιχνίδι του Μαγικού Δράκου. Καθώς εξηγούσε το παιχνίδι, φάνηκε ότι τα παιδιά αντιλαμβάνονταν γρήγορα τους κανόνες. Στην αρχή γελούσαν γιατί τους φάνηκε περίεργο και ξένο, στη συνέχεια, όμως, έμπαιναν στο ύψος του παιχνιδιού. Μετά από λίγο, κάθε φοιτήτρια γινόταν ζευγάρι με ένα παιδί και έκαναν ασκήσεις που έδειχνε η ΜΤ. Καθώς χορεύαμε, τα παιδιά αντιλαμβάνονταν τα πάντα με το βλέμμα τους. Ήξεραν ποιος κοιτάει και προς ποια κατεύθυνση, αν η μπλούζα κάποιας φοιτήτριας άφηνε ακάλυπτα σημεία του σώματος και δεν δίσταζαν να κάνουν διακριτικές παρατηρήσεις, όταν θεωρούσαν κάτι προκλητικό.

Αφού δείξαμε τους δικούς μας χορούς, ήρθε η στιγμή που θα μας δείξουν εκείνοι τους δικούς τους, που ονόμασαν «γύφτικα τσιφτετέλια». Ξεκίνησε να χορεύει η ΜΤ μέχρι να φύγει η αμηχανία από την ομάδα και στη συνέχεια τα παιδιά. Τα αγόρια, θαύμαζαν τα κορίτσια που χόρευαν τσιφτετέλι και τα κορίτσια γνώριζαν ότι αυτός ο χορός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως φλερτ. Καθώς χορεύαμε, αγόρια ηλικίας περίπου 10 χρονών, έμπαιναν στο ρόλο του ενήλικα. Έδειχναν σοβαροί και έτοιμοι να επέμβουν όπου χρειαστεί βοήθεια.

Εκτός από τα παιδιά, στον οικισμό συναντήσαμε ενήλικες, περίπου 40 έως 60 χρονών. Οι φιγούρες τους έμοιαζαν βαριές, και κουρασμένες. Το σώμα τους έδειχνε

ότι δεν είχε ενέργεια, ενώ στο δυτικό πολιτισμό ακόμη και οι άνθρωποι μέσης ηλικίας έχουν ενέργεια και θέληση να χορέψουν. Μου φάνηκε ότι πολλές φορές οι άνθρωποι δείχνουν πιο νέοι, γιατί νιώθουν νέοι, ενώ οι Ρομά αντιλαμβάνονται διαφορετικά την ηλικία τους. Μήπως σε αυτό παίζουν ρόλο οι δύσκολες συνθήκες που μεγαλώνουν και ότι πρέπει από πολύ μικροί να αναλάβουν ρόλους ενηλίκων δημιουργώντας οικογένεια;

Συχνές προτάσεις που έλεγαν τα κορίτσια ήταν: «Βρήκες κανένα αγόρι να χορέψεις για αυτόν». «Να το ξανακάνουμε, να ξανάρθετε, σας θέλουμε πολύ». «Μην ντρέπεσαι, σαν το σπίτι σου». «Εμείς, τα κορίτσια, πηγαίνουμε σχολείο, τα αγόρια όχι και τόσο». «Χόρευε να σε δουν να σε θαυμάσουν!». Τα επαγγέλματα που θα ήθελαν να ακολουθήσουν, σύμφωνα με όσα είπαν, είναι: νοσοκόμες, αστυνομικοί, δασκάλες, ενώ ένα κορίτσι είπε ότι θέλει να γίνει φωτομοντέλο.

26 και 27.9.2012

Αυτήν την εβδομάδα πήραμε αποφάσεις για την εκδήλωση στο καλωσόρισμα των πρωτοετών. Συγκεντρωθήκαμε στην αίθουσα χορού και ακολούθησαν δράσεις στο Θόλο, ηχητικές και κινητικές. Το ηχητικό κομμάτι, που πρόεκυψε από το χτύπημα παλιών μπαταριών στο τζάμι και στα μεταλλικά κιγκλιδώματα ανέλαβε η Μαρίσσα, ενώ το κινητικό η Σοφία Γ.

Στη διάρκεια του ηχητικού μέρους, μια σφιχτά στοιχισμένη ομάδα χόρευε σύμφωνα με το ρυθμό στο κέντρο του Θόλου. Ανά τακτά χρονικά διαστήματα, υπήρχαν στιγμές ακινησίας, όπου η ομάδα έπαιρνε διαφορετική στάση. Όταν ολοκληρώθηκε το ηχητικό, η ομάδα από τον πρώτο όροφο κατέβηκε στον Θόλο και ενσωματώθηκε στην κινητική ομάδα. Στρίβαμε συντονισμένα επιτόπου, κοιτώντας κάθε φορά διαφορετικό σημείο του Θόλου, και δίνοντας τη ψευδαίσθηση του πλανητικού συστήματος.

Από τα κάγκελα του πρώτου ορόφου υπάρχουν δεμένα κομμάτια κόκκινης κλωστής, που έφταναν μέχρι το δάπεδο. Όταν τέλειωσε το ομαδικό κινητικό μέρος, κάθε φοιτήτρια έπιασε την άκρη μίας κλωστή και άρχισε να κινείται με αυτήν. Οι

κινήσεις με την κλωστή δημιουργούσαν σχήματα. Το πιο διακριτό ήταν ένα αστέρι, το οποίο, αν κάποιος τραβήξει μία κλωστή του από το σημείο που είναι δεμένη, αποκτά κίνηση, μοιάζει σαν να αιωρείται και μεταφέρεται σε διάφορα σημεία του Θόλου.

Παρατηρήσεις: Αυτές τις ημέρες υπήρχε μία σύγχυση ανάμεσα στα μέλη της ομάδας. Τα μαθήματα ξεκίνησαν τις πρώτες μέρες του Σεπτεμβρίου με παρουσία συγκεκριμένων παιδιών. Όμως, αυτή την εβδομάδα εμφανίστηκαν φοιτήτριες, που είχαν να δουλέψουν με την ομάδα από τον Ιούνιο. Με την προσέλευσή τους, η ομάδα άρχισε να αποπροσανατολίζεται. Για παράδειγμα, στο ηχητικό μέρος, δεν μπορούσαν να συντονιστούν με άτομα που ήταν παρόντα σε όλες τις συναντήσεις. Όχι τόσο στη δημιουργία ήχου όσο στη συγκέντρωση της προσοχής. Όσες παρακολουθούσαμε από την αρχή του Σεπτεμβρίου, είμαστε ανοιχτές να εντάξουμε τις καινούργιες στο πνεύμα, αλλά και εκείνες μας κρατούσαν πίσω. [...].

Η υπεύθυνη ήταν αρκετά συγκαταβατική και δεχόταν τις όποιες αιτιολογίες για την απουσία τους. Σε αυτά τα μαθήματα, είχα την αίσθηση ότι οι φοιτήτριες ήταν πιο απαιτητικές από ότι η ΜΤ. Επίσης, πιστεύω ότι το καλωσόρισμα των πρωτοετών μπορούσε να πραγματοποιηθεί με τη συμμετοχή 7 φοιτητριών, αλλά παρόλα αυτά, τα πολλά άτομα, ίσως, έδιναν καλύτερα την αίσθηση της ομάδας. Μέχρι αυτήν την περίοδο, δεν έχει παρθεί τελική απόφαση για την παράσταση του Νοεμβρίου. Συζητάμε και προβληματιζόμαστε συνεχώς για διάφορα ενδεχόμενα, χωρίς να καταλήγουμε σε αποφάσεις.

2.10.2012

Έγινε η τελευταία πρόβα στον Θόλο για το καλωσόρισμα των πρωτοετών φοιτητών και φοιτητριών. Ξεκινήσαμε στις 10:00 το πρωί. Η προσέλευση της ομάδας έγινε με καθυστέρηση, ενώ παρουσιάστηκαν άτομα που δεν είχαν παρευρεθεί στις πρόβες από τον Σεπτέμβριο. Η Φανή, οι δίδυμες και η Ερατώ και ο Αλέξανδρος που φοιτά στο πρώτο έτος χορού και ασχολείται με τον αυτοσχεδιασμό και το break dance.

Στην πρόβα, ορισμένα άτομα έδειχναν χαλαρότητα ως προς την εσωτερική τους πειθαρχία, ειδικά αυτά που ήρθαν πρώτη φορά μετά από διάστημα τριών μηνών. Έτσι, σχηματίστηκαν ομάδες με κριτήριο τη συχνότητα παρουσίας τους στο μάθημα. Δηλαδή, οι φοιτήτριες που ήταν επιμελείς σε κάθε μάθημα έφτιαχναν μια ομάδα με δικούς τους κώδικες επικοινωνίας. Σε γενικές γραμμές, η παρουσία των φοιτητριών στις πρόβες επηρεάζει τις σχέσεις που δημιουργούνται. Αυτές που έχουν συχνή παρουσία, επικοινωνούν χωρίς να μιλούν, ενώ για αυτές που απουσιάζουν συχνά, ισχύει το αντίθετο. Ακόμα, αυτήν την εβδομάδα, ξεκινήσαμε να συζητάμε για τις αποφάσεις που πρέπει να πάρουμε για την τελική παράσταση στις 7.11.2012. Διαβάστηκαν κείμενα από διάφορα βιβλία, χωρίς απαραίτητα να ταιριάζει το θέμα τους με το χορό ή το χώρο.

4.10.2012

Κάναμε για πρώτη φορά πρόβα μετά την παράσταση. Η προσέλευση των φοιτητριών έγινε έγκαιρα και με σχετικά μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων, σύνολο 17 άτομα. Επιστρέψαμε στην αίθουσα χορού μετά από δύο βδομάδες και προσπαθήσαμε να μπούμε σε ρυθμούς πρόβας. Μέχρι στιγμής οι πρόβες αφορούσαν δοκιμές για το τι ακριβώς θα παρουσιάσουμε στο χορευτικό δρώμενο «λεπτή κόκκινη γραμμή 2».

Το μάθημα περιλάμβανε τεχνικές ασκήσεις του χορού (όπως κυλίσματα και γλιστρήματα στο πάτωμα, ατομικές και ομαδικές ισορροπίες, κ.ά). Οι πρώτες ασκήσεις έγιναν στο πάτωμα, με τις μισές φοιτήτριες να παρακολουθούν και οι άλλες μισές να την εκτελούν. Οι ασκήσεις ισορροπίας, έγιναν ανά δύο άτομα, όπως οι flying angles. Στο τέλος του μαθήματος, η MT ρώτησε ποια από τις δύο ασκήσεις μας άρεσε περισσότερο και απαντήσαμε οι δεύτερες.

Τις ασκήσεις flying angels και τις πτώσεις από την καρέκλα, δοκίμασα με φίλες μου που δεν έχουν σχέση με το χορό και ενθουσιάστηκαν. Αυτές τις δύο ασκήσεις, έδειξαν και σε άλλες φίλες τους, χωρίς τη δική μου παρουσία.

3.10.2012

Το ύφος της παράστασης στην υποδοχή των πρωτοετών φοιτητών αρχικά καθορίστηκε από την κόκκινη κλωστή. Κρεμάστηκαν από τα κάγκελα του Θόλου κόκκινες κλωστές, τόσες όσες τα μέλη της ομάδας. Κάθε κλωστή αντιστοιχούσε σε ένα άτομο, που στα πρώτα λεπτά έπαιζε με την κλωστή. Τον ρυθμό έδινε η Μαρίνα, με 7 επαναλήψεις κίνησης μεταξύ του χεριού και της κλωστής. Η ιδέα ήταν να την αντιγράψουμε, αλλά βάζοντας τη δική μας ταυτότητα στην κίνηση. Κάποιες φοιτήτριες κινούνταν γρήγορα, άλλες αργά, άλλες μπερδεύονταν με την κλωστή, άλλες κρατούσαν περισσότερο τις ακινησίας.

Μετά, περπατήσαμε προς το κέντρο του Θόλου κρατώντας την κόκκινη κλωστή στο δεξί χέρι. Μείναμε εκεί μέχρι να μας δώσει σύνθημα η Μαρίνα για να φύγουμε. Στόχος ήταν να φτάσουν οι κλωστές στο αντίθετο σημείο από εκεί που ξεκίνησαν. Μία-μία έφευγε από το κέντρο, μόλις ένιωθε ότι δεν υπήρχε κάτι που να εμποδίζει την κίνηση της ή την κίνηση της κλωστής. Δηλαδή, λειτουργούσαμε περισσότερο διαισθητικά και λιγότερο με κανόνες και χρονικά όρια.

Όταν επανα-διαμορφώσαμε τον κύκλο κρατώντας τις κλωστές, σχηματίστηκε ένα αστέρι. Αφήσαμε τις τεντωμένες κλωστές, με διαφορετικό τρόπο και έπεσαν όλες μαζί στο δάπεδο. Αυτή τη στιγμή τα μέλη που συμμετέχουν στο ηχητικό, έφυγαν με γρήγορα για τις θέσεις τους, ενώ οι υπόλοιπες μείναμε για να χορέψουμε, σύνολο οκτώ άτομα. Στην ομάδα συμμετείχε και ο Αλέξανδρος.

Στα τέσσερα άκρα της ομάδας τοποθετήθηκαν άτομα που γνώριζαν, τι ακριβώς κάνουμε, ενώ στη μέση μπήκαν αυτοί που προστέθηκαν προς τις τελευταίες πρόβες. Το περιεχόμενο των κινήσεων ήταν συνεχόμενα bounces με ολιγόλεπτες στάσεις ακινησίας. Ακολούθησε αυτοσχεδιαστικός χορός.

Όσον αφορά το ηχητικό κομμάτι, τα μέλη της ομάδας κρατούσαν στα χέρια τους μπαταρίες, που χτυπούσαν στα τζάμια κάνοντας έναν οξύ ήχο. Τα μοτίβα ήταν τέσσερα σε ρυθμό 4/4. Ένα με συνεχόμενους χτύπους, ένα με παύσεις ανά χρόνο, ένα σε όγδοα και ένα ελεύθερο. Τη στιγμή που τελείωσε το ηχητικό, τα κορίτσια που συμμετείχαν, εκτός από τρία, επέστρεψαν στη χορευτική ομάδα πριν ακόμη ξεκινήσει ο καθένας να χορεύει αυτοσχεδιαστικά.

Ξεκίνησαν να χορεύουν, όπως οι προηγούμενοι. Αυτό έγινε για μερικά λεπτά, ενώ στη συνέχεια διασπάστηκε η ομάδα και χόρεψε ο καθένας αυτοσχεδιαστικά. Προσπαθήσαμε να προσεγγίσουμε άτομα από το πρώτο έτος να χορέψουν μαζί μας, αλλά ήταν διστακτικά ακόμη και να κατεβούν από την αίθουσα.

Στη συνέχεια κάναμε έναν κύκλο στο οποίο χόρεψε ο Αλέξανδρος break dance. Τον ακολουθήσαμε σύντομα. Αυτή τη στιγμή είχαμε το περισσότερο κοινό και ένας λόγος ήταν ότι η μουσική ήταν δυνατή με αποτέλεσμα να μη μπορούν να γίνουν μαθήματα.

Ακόμα, μας παρακολουθούσαν δύο break dancers, οι οποίοι μπήκαν και χόρεψαν στον κύκλο. Τη στιγμή που τελείωσαν, εισέπραξαν το μεγαλύτερο χειροκρότημα και αυτή ήταν μια από τις πιο επιτυχημένες στιγμές της παράστασης. Οι δύο χορευτές βρέθηκαν εκεί με δική μου προτροπή. Μπήκαν στην ομάδα, εκφράζοντας επιθυμία να μας γνωρίσουν καλύτερα ή και να συνεργαστούμε μαζί τους στο μέλλον.

Πολλά άτομα μας συνεχάρησαν και αρκετοί ενδιαφέρθηκαν να μάθουν ποια ομάδα ήμαστε. Εμείς πήραμε ενέργεια από τους θεατές αλλά και από τον αριθμό τους. Το απόγευμα δεν έγινε η προγραμματισμένη πρόβα, καθώς η υπεύθυνη μάς έδωσε ελεύθερο χρόνο για να ξεκουραστούμε.

10.10.2012

Στη διάρκεια του σημερινού μαθήματος, μας επισκέφτηκε στην αίθουσα χορού ένα νηπιαγωγείο. Εφτά νήπια με δύο νηπιαγωγούς που ασχολούνται με ένα παρόμοιο πρόγραμμα με το δικό μας. Επισκέπτονται διάφορους χώρους της πόλης και έπειτα συζητούν γι' αυτούς. Η μία νηπιαγωγός είναι απόφοιτη από το Τμήμα Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, ενώ η άλλη ασχολείται με το θέατρο.

Αρχικά επικράτησε αταξία, γιατί τα παιδιά άρχισαν να τρέχουν και να σκαρφαλώνουν στα μονόζυγα. Με προτροπή της ΜΤ έγινε ένα συλλογικό μάθημα. Ανάμεσα σε άλλα, κάναμε ασκήσεις όπως το πέταγμα των πουλιών, επιτόπου στροφές, μασάζ στα δάχτυλα ποδιών και στις φτέρνες. Επίσης, χρησιμοποιήσαμε τα στρώματα, για να πηδάμε από το ένα στο άλλο, για κάνουμε τούμπες και άλλες ακροβατικές κινήσεις. Στη συνέχεια γίναμε ζευγάρια, όπου επαναλάβαμε τους flying angels με τα παιδιά. Η ΜΤ πρότεινε να συμμετάσχουν τα παιδιά στην τελική παράσταση.

Παρατηρήσεις: Τα παιδιά ήξεραν πολύ καλά τι κάνουν με το σώμα τους, γεγονός που έδειχνε ότι έχουν ασχοληθεί με την κίνηση. Επίσης, σε κάθε κατά λάθος πτώση δεν διαμαρτύρονταν ότι κάποιο σημείο του σώματός τους πόνεσε ή τραυματίστηκε. Επιπλέον, όταν δουλεύαμε σε ζευγάρια, ένιωθες το σώμα των παιδιών να αφήνεται. Αντιλαμβάνονταν γρήγορα αυτό που θέλαμε να τους μεταδώσουμε. Τη στιγμή που έπρεπε να είναι ήρεμα ηρεμούσαν, τη στιγμή που έπρεπε να βγάλουν ένταση έτρεχαν στο χώρο, όταν τους μιλούσαμε ρωτούσαν λεπτομέρειες. Γενικά, έδειξαν ότι μπορούν να προσαρμοστούν σε διαφορετικές συνθήκες. Αυτό λειτούργησε θετικά από την άποψη ότι όλα αυτά που διερευνούσαμε στο project δεν περιορίζονται μόνο στο δικό μας πλαίσιο. Κάνουμε διάφορες προσεγγίσεις και ασκήσεις, τις οποίες αργότερα μπορούμε να εφαρμόσουμε στα νήπια.

16-17- 8.10.2012

Αυτήν την εβδομάδα έγιναν πρόβες για την τελική παράσταση στην αίθουσα χορού. Έγινε αρκετές φορές η εικόνα της Σπείρας, όπου μια ιδέα είναι ότι παράλληλα με τη σπείρα θα γίνονται τρία διαδοχικά σόλο. Το σόλο της Σοφίας θα περιέχει στοιχεία tae kwon do σε συνδυασμό με χορευτικές κινήσεις. Το δικό μου θα γίνει, ενδεχομένως, σε στην άμμο. Εκκρεμούν το σόλο Ειρήνης, της Χαράς και της Βάγιας, της Ιωάννας [...].

Μια δυσκολία είναι ότι υπάρχουν απουσίες, αφού η Φανή ήρθε μια φορά μετά το καλωσόρισμα των πρωτοετών, ενώ η Γιούλη, η Ρένια και η Κλαίρη δύο. Η Σοφία Μ., η Αλεξάνδρα Π. και η Αλεξάνδρα Γκ. καμία. Η Μαρίνα και η Μαρία, ενώ μπήκαν σχετικά πρόσφατα στο project, έδειξαν ενδιαφέρον. Διαλέξαμε μαζί κείμενα, έρχονται σε κάθε πρόβα και βοηθούν τις φοιτήτριες να μάθουν τη χορευτική πρόταση της εβδομάδας. Τέλος, αυτήν την εβδομάδα ηχογραφήθηκαν κείμενα για να χρησιμοποιηθούν ως ηχητικό μέρος στο Video της παράστασης.

23.10.2012

Σήμερα, συναντηθήκαμε με το μουσικό σχήμα κρουστών *Caracatu*, για να συζητήσουμε το ενδεχόμενο συμμετοχής τους στην παράσταση. Διαπιστώσαμε ότι ήταν πιο απαιτητικοί από ότι περιμέναμε. Είχαν συγκεκριμένη ενδυμασία στις παραστάσεις τους, που απαίτησαν να την φορούν και ζήτησαν να είναι παρόντες από την αρχή της παράστασης για να μπουν στο ίδιο κλίμα με τις φοιτήτριες. Επιπλέον, τα ρούχα τους είναι σε αποχρώσεις του κίτρινου και μπλε ενώ τα δικά μας είναι σε σκούρα χρώματα. Στην αρχή, φάνηκε ότι ίσως ήταν αρνητικοί να συμμετάσχουν, γιατί δεν θεωρούσαν ότι μια παράσταση από φοιτήτριες είχε σχέση με τη δική τους αισθητική.

Καθώς, όμως, περνούσε η ώρα, η στάση τους έγινε πιο φιλική. Ήταν πιο συζητήσιμοι για τα ρούχα, σκέφτηκαν δυσκολίες που πιθανόν να αντιμετωπίσουμε με την ποιότητα του ήχου και συμφώνησαν να μη είναι πάνω από 7 άτομα στην παράσταση, γιατί αλλιώς το κτίριο θα τρίζει. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τους *Caracatu*, ο χώρος που συμβαίνει ένα δράμα, δεν παίζει κανένα ρόλο στο πως θα είναι το αποτέλεσμα του. Μεγαλύτερη αξία έχει να εκπέμπει ενέργεια.

Μια ακόμα σκέψη αφορά το γεγονός ότι το δικό μας project περιστρέφεται γύρω από τη μελαγχολία, τη θλίψη, την απογοήτευση, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τη φιλοσοφία των *Caracatu*, αφού παίζουν μουσική για τη χαρά. Επίσης, μέχρι τώρα, η μουσική που επιλέγαμε ήταν ήρεμη με κάποια σημεία κορύφωσης [...].

24.10.2012

Σήμερα, επαναλήφθηκε η πρόβα με τα παιδιά του Νηπιαγωγείου. Οι ασκήσεις περιλάμβαναν τους flying angels, όπου τα παιδιά αιωρούνταν πάνω στα πέλματά μας, ή και ξάπλωναν στα χέρια μας, τα μεταφέραμε από την μία αγκαλιά μιας φοιτήτριας σε άλλη, κάναμε στροφές και άλλες κινήσεις που μας έδειχναν τα παιδιά, τούμπες, τρέξιμο, κουτσό, κ.ά. Αργότερα, καθίσαμε στα στρώματα, που ήταν τοποθετημένα στο κέντρο της αίθουσας. Ανά τρία άτομα, βγαίναμε στο κέντρο και χορεύαμε με μίμηση. Αυτό διαρκούσε περίπου 2 λεπτά.

Η επόμενη άσκηση είναι να βγουν τα νήπια στο κέντρο και να κινηθούν μόνα τους. Μετά, κάθε νήπιο διάλεγε μια φοιτήτρια για να χορέψουν μαζί. Τα άτομα που διάλεγαν τα παιδιά είχαν έντονη κίνηση ή κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Η δυνατή φωνή της Γιούλης, τα κόκκινα μαλλιά της Μαρίας, η ομοιότητα των διδύμων, ίσως, τους τραβούσαν την προσοχή.

Σύμφωνα με την ΜΤ, το συγκεκριμένο μάθημα ήταν χαοτικό. [...] Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι οι φοιτήτριες ήταν πολλές και τα παιδιά λιγότερα. Το πρόβλημα λύθηκε, με την απόφαση να συμμετέχουν στις δράσεις με τα παιδιά μόνο ορισμένες φοιτήτριες. Ανανεώθηκε η συνάντηση για την Δευτέρα, δηλαδή μια ημέρα πριν από την παράσταση.

Η τελική παράσταση

7.11. 2012

Την ημέρα της παράστασης, συγκεντρωθήκαμε στην αίθουσα χορού από τις 4:00 μμ. Από την προηγούμενα ημέρα, υπήρχαν διαφωνίες για την ώρα προσέλευσης, αλλά και για το αν ήταν απαραίτητη η πρόβα και το ζέσταμα πριν την παράσταση. Οι καθημερινές συναντήσεις είχαν κουράσει πολλές φοιτήτριες, οι οποίες αν και ένοιωθαν έντονη ανάγκη για μια καλή παράσταση, ωστόσο το άγχος είχε προκαλέσει αναστάτωση και ένταση. Οι συνθήκες δημιουργούσαν ανησυχία για τη μορφή που θα

έπαιρνε η αυτοσχεδιαστική μας παράσταση. Ωστόσο, ορισμένες φοιτήτριες δεν επηρεάστηκαν και ήταν ήρεμες και επικεντρωμένες στον εαυτό τους.

Αφήνοντας, όμως, κατά μέρος αυτό το ζήτημα, πριν από την παράσταση φάνηκαν οι ουσιαστικές σχέσεις, που είχαν αναπτυχθεί ανάμεσα στα μέλη της ομάδας. Οι φοιτήτριες αγκάλιαζαν η μια την άλλη, χωρίς να είναι μέρος κάποιας άσκησης και όλες δέχονταν το άγγιγμα σαν κάτι απόλυτα φυσικό και αναμενόμενο. Τα σώματα συνυπήρχαν σαν μια ολότητα. Επίσης, αν για κάποιο λόγο έλειπε κάποια για λίγο, οι άλλες το αντιλαμβάνονταν και την αναζητούσαν.

Ακόμα, αν και κάθε ενότητα της παράστασης με τίτλο «Βιώνοντας το χώρο I, II, III», ήταν διαφορετική, ωστόσο, όλες μαζί έδωσαν μια ενοποιημένη αίσθηση, γεγονός που οφείλεται στην καθοδήγηση της υπεύθυνης. Στην παράσταση συμμετείχα ως ερμηνεύτρια, και άρα δεν ήταν δυνατόν να αντιληφθώ λεπτομέρειες, ως εξωτερική παρατηρήτρια.

Το παραστασιακό δρώμενο εξελίχθηκε όπως, ακριβώς, δοκιμαζόταν στις πρόβες. Έγιναν όλες οι δράσεις με ακρίβεια, χόρεψαν σόλο, σχεδόν, όλες οι φοιτήτριες, τα ομαδικά κομμάτια ήταν συντονισμένα. Πολλές φοιτήτριες, μάλιστα, έκαναν υπέρβαση του εαυτού τους. Ένα γεγονός που έγινε έντονα αισθητό, ήταν ότι κατά τη διάρκεια της παράστασης, όταν η μουσική από το συγκρότημα κρουστών Caracatu, που μας συνόδευε, ήταν έντονη και γρήγορη, κάποια σκυλιά, που συνήθως παραμένουν στο χώρο μας επιτέθηκαν. Ίσως, ήθελαν να παίξουν, ή η έντονη μουσική και κίνηση, τους δημιούργησε υπερδιέγερση. Ωστόσο, αυτό που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι ότι καμία φοιτήτρια δεν έχασε την ψυχραιμία της. Ήμαστε όλες τόσο συγκεντρωμένες στην παράσταση, ώστε αυτο το απρόσμενο γεγονός, ενσωματώθηκε στις κινητικές δράσεις και τις εικόνες του έργου.

Μετά την παράσταση, ακολούθησε το δεύτερο μέρος της ημερίδας στο αμφιθέατρο «Γιάννης Κορδάτος», όπου, καθώς, το κοινό εισερχόταν στο χώρο, υπήρχαν δύο σόλο από την Τζίνα και την Μαρία, ως συνέχεια ή φινάλε της παράστασης. Οι θεατές, αντιλαμβανόμενοι τα σώματα να κινούνται, σταματούσαν να μιλάνε. Για λίγα λεπτά δεν ακουγόταν ούτε ψίθυρος.

Ακολούθησαν χαιρετισμοί από τον Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου κ. Ζουμπουλάκη, την Αναπληρώτρια Πρόεδρο του Τμήματος κ. Λεονταρή και την Νατάσσα Καρακατσάνη. Η Μαρία Τσουβαλά μίλησε στους παρευρισκόμενους για την εννοιολογική σύλληψη και την πορεία του ερευνητικού προγράμματος. Στη συνέχεια, ορισμένες φοιτήτριες, σύνολο 14, διάβασαν κείμενά τους, τα οποία περιέγραφαν την πορεία του προγράμματος, αλλά και τα συναισθήματα που βίωσαν κατά τη διάρκεια των επισκέψεων στους χώρους της πόλης.

Η ολοκλήρωση της ημερίδας έγινε με προβολή του φωτογραφικού και βιντεοσκοπημένου υλικού στο Αμφιθέατρο «Γιάννης Κορδάτος». Το ντοκιμαντέρ ήταν εικαστικό, καθώς απομόνωνε τα πορτρέτα των φοιτητριών, ενίοτε λεπτομέρειες από τις κινήσεις του σώματος, αλλά και απόψεις από τα κτήρια, τα οποία στην πλειονότητα αντικατόπτριζαν την εγκατάλειψη από το κράτος. Το ντοκιμαντέρ ήταν μια ακόμα πρωτότυπη αφήγηση, εκτός από αυτήν της παράστασης. Η μουσική υπόκρουση ήταν γνωστή, γιατί τη χρησιμοποιούσαμε στις πρόβες.

Μετά το τέλος της Ημερίδας, οι θεατές συγκεντρώθηκαν στο Θόλο, που υπήρχε μπουφές. Σχηματίστηκαν ομάδες, που σχολίαζαν το παραστασιακό δρώμενο. Όσον αφορά το χορευτικό μέρος, οι καθηγητές των Τμημάτων και οι θεατές, έμειναν άφωνοι από το θέαμα. Οι πρώτοι υποστήριζαν ότι είδαν μια άγνωστη πλευρά μας, που έμοιαζε σαν μικρή αποκάλυψη. Αρκετοί καθηγητές υποστήριζαν ότι η παρουσία των φοιτητριών στη χορευτική παράσταση είχε ιδιαίτερα υψηλή αισθητική. Εξέφρασαν την άποψη ότι η παρουσία μας ξεπέρασε κάθε άλλο κομμάτι τέχνης που παρουσιάστηκε στην εκδήλωση. Κάποιοι άλλοι είπαν ότι δεν μπορούσαν να φανταστούν τι μπορεί να ακολουθήσει μετά από μια τέτοια παράσταση. Ρωτούσαν, συνεχώς, πόσους μήνες ασχολούμαστε με το πρόγραμμα και αν οι πρόβες ήταν επίπονες και συχνές.

Τα σχόλια για το ντοκιμαντέρ ποικίλουν και έρχονται σε αντιδιαστολή. Αυτοί που το βρήκαν καλαίσθητο και ενδιαφέρον σχολίασαν, επίσης, ότι ήταν μια από τις ελάχιστες ημερίδες που δεν βρήκαν ανιαρή. Ισχυρίστηκαν ότι τους κρατούσε σε εγρήγορση. Οι φωτογραφίες, άρεσαν σε όλους. Σε αντίθεση, υπήρχαν άλλοι που δεν τους άρεσε το ντοκιμαντέρ. Ένιωσαν θλίψη. Έβλεπαν τα κτήρια της περιοχής και ένιωθαν ότι δεν υπάρχει ελπίδα να επιστρέψουμε σε εκείνη την εποχή της ανάπτυξης και της ελπίδας, οι εικόνες ήταν σαν να τους προκαλούσαν να φύγουν από τον τόπο

τους, να μεταναστεύσουν. Άλλοι, υποστήριξαν ότι η οπτική έχει σχέση και με την ηλικία κάποιου. Το να δείχνεις σε έναν μεσήλικα τη ματαιότητα και τη θλίψη είναι και αποδεκτό, αλλά σε έναν νέο που έχει όλη του τη ζωή μπροστά, οφείλεις να δείξεις αισιοδοξία και να του μεταφέρεις την ελπίδα.

Ίσως, τα παραπάνω σχόλια δείχνουν ότι κάποιιοι έχουν μια εικόνα για την τέχνη, η οποία σχετίζεται μόνο με την ψυχαγωγία. Μήπως, η όμως η αισιοδοξία και η 'διασκέδαση' είναι ένας τρόπος να αποφύγουμε την αλήθεια αυτού που βιώνουμε τον τελευταίο καιρό στην χώρα μας; Επιπλέον, ακούστηκε ότι οι στιγμές στο νεκροταφείο άγγιζαν τα όρια της ιεροσυλίας. Ο νεκρός δεν έχει μνήμη [...] και πως μπορεί ένας άνθρωπος να βιώνει το χώρο με αυτόν τον τρόπο;

Τέλος, αρκετοί υποστήριξαν ότι αισθάνθηκαν παράξενα με τα φωνητικά της Μαρίας Θωίδου. Τους φάνηκε σαν να μην ήταν μέλος της ομάδας και ότι η φοιτήτρια που έκανε σόλο σαν να μην έπαιρνε ενέργεια από τη φωνή της. Και αυτό το ζήτημα έχει σχέση με τις εμπειρίες του κοινού. Η μελωδία είναι εύληπτη, αλλά, η μουσική έχει και άλλες προσεγγίσεις. Για παράδειγμα, η ατονικότητα και τα φωνητικά έχουν καθιερωθεί στη σύγχρονη μουσική.

Όλα τα παραπάνω σχόλια είναι σημαντικά, τόσο για τη δική μας εξέλιξη, όσο για την αξιολόγηση του προγράμματος. Κάθε δράση έχει και αντίδραση, που είναι αυτή που δίνει μια διαφορετική οπτική. Όπως εμείς, που είμαστε μια ομάδα με 25 άτομα, τα οποία έχουν διαφορετικές απόψεις, εμπειρίες και γνώσεις, έτσι και κάθε θεατής μπορεί να έχει τη δική του άποψη, κρίση και βιώματα. Η διαφορετικότητα εμπλουτίζει τη ζωή.

Αποτελέσματα της Έρευνας

Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, συγκεντρωθήκαμε στην αίθουσα χορού για να συζητήσουμε τις εμπειρίες μας ως προς την επίδραση των μαθημάτων, των επισκέψεων στην πόλη και των παραστάσεων στην ανάπτυξη των γνώσεων μας για τον χορό και τις αντιλήψεις μας γενικότερα.

Με βάση τις παρατηρήσεις μου, όσα είπαν οι φοιτήτριες στην τελευταία συνάντηση, τις απόψεις που έκφρασαν στα κείμενα τους και τα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία ήταν (1) ποιός είναι ο ρόλος της κίνησης του σώματος στη μάθηση, (2) την επαφή με τους άλλους (3) την κατανόηση της έννοιας του χώρου και (4) την έκφραση ιδεών-συναισθημάτων, θα καταγράψω τα αποτελέσματα της έρευνας.

Ο ρόλος της κίνησης του σώματος στη μάθηση

Στη διάρκεια της συζήτησης, διατυπώθηκαν απόψεις που αντανακλούν την προσωπική γνώμη κάθε φοιτήτριας σχετικά με τις διαδικασίες που ακολουθηθήκαν στην πορεία του προγράμματος. Φοιτήτριες από διαφορετικά έτη, με διαφορετικές εμπειρίες, αφετηρίες και στόχους ανακάλεσαν τις μνήμες και τις εντυπώσεις τους με στόχο την τελική αξιολόγηση των εμπειριών μας και της σημασίας της συμμετοχής μας στο πρόγραμμα.

Σύμφωνα με όσα είπαν οι φοιτήτριες, αρχικά, δήλωσαν συμμετοχή στο project για να διευρύνουν τις γνώσεις τους στον χώρο. Παρόλα αυτά, στην πορεία βρήκαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις σχέσεις που διαμορφώθηκαν στο πλαίσιο της ομάδας, στις επισκέψεις στην πόλη, την αλληλεπίδραση με τους κατοίκους σε οργανωμένες ή και τυχαίες συναντήσεις, τις φωτογραφίσεις και τις βιντεοσκοπήσεις, αλλά και στην προφορική ή και γραπτή έκφραση των ιδεών και των συναισθημάτων τους.

Ίσως, είναι ενδιαφέρον ότι οι απόψεις ή και οι ερμηνείες που έδιναν οι φοιτήτριες στα γεγονότα, οι λόγοι που τις ωθούσαν σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, τα συμπεράσματα για τις συμπεριφορές των άλλων αποτελούσαν μέτρο για την εκ νέου διαμόρφωση της έρευνας.

Επίσης, είναι εξ ίσου ενδιαφέρον ότι συχνά υπήρχε συζήτηση με άτομα από διαφορετικές κοινότητες της πόλης μέσα από τυχαίες ή και οργανωμένες συναντήσεις, όπως για παράδειγμα τους εργαζόμενους στο Αρχαιολογικό Μουσείο, τα μέλη της κατάληψης Ματσάγγου, τους περαστικούς κατοίκους έξω από την Κίτρινη Αποθήκη και το πάρκο του Αγίου Κωνσταντίνου, τους Ρομά, κ. ά.

Στα μαθήματα χορού οι βασικές πρακτικές με τις οποίες διερευνήσαμε την κίνηση ήταν ο αυτοσχεδιασμός, ο αυτοσχεδιασμός με επαφή και η χαρτογράφηση του σώματος (body mapping). Αν και αρκετές φοιτήτριες ήταν εξοικειωμένες με τις παραπάνω πρακτικές, από προηγούμενα μαθήματα που είχαν παρακολουθήσει στο Τμήμα, ωστόσο, υπήρχαν ορισμένες που φάνηκε ότι αντιμετώπισαν ορισμένες δυσκολίες κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Ενδεικτική είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης στη διαδικασία του αυτοσχεδιασμού για τη διαμόρφωση της τελικής παράστασης. Μια φοιτήτρια ανέφερε ότι αισθάνθηκε ενδοιασμούς ως προς την ικανότητα χρήσης του αυτοσχεδιασμού στη σκηνική παρουσίαση του χορού, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Σκεφτόμουν συνεχώς ότι αργούμε να οργανώσουμε το δρώμενο, παρόλο που δεν θέλαμε μια παράσταση αυστηρά δομημένη. Φοβόμουν ότι αυτό που θέλουμε να κάνουμε, δεν θα βγει μέχρι την ημέρα της παράστασης [...]».

Το παραπάνω σχόλιο, οφείλεται, μάλλον, στο γεγονός ότι οι περισσότερες φοιτήτριες δεν είχαν προηγούμενες εμπειρίες με τον αυτοσχεδιασμό σε συνθήκες παράστασης. Επίσης, δείχνει ότι οι περιορισμένες εμπειρίες δημιούργησαν φοβίες και αμηχανία ως προς την έκθεση στο κοινό. Παρόλα αυτά, η εμπιστοσύνη σε προετοιμασμένες κινήσεις δεν θα επέτρεπε τη δυνατότητα δημιουργίας και ανακάλυψης σε μια τελική διαδικασία, η οποία ήταν φυσική συνέχεια των δράσεων στην αίθουσα χορού και των επισκέψεων στους χώρους της πόλης.

Ανατρέχοντας στις σημειώσεις μου από το ημερολόγιο, διαπιστώνω ότι, συχνά, βρέθηκα αντιμετώπι με ορισμένους φόβους. Παρά το γεγονός από μικρή ηλικία και έχω συμμετάσχει σε παραστάσεις χορού και μουσικής, μέχρι τη συμμετοχή μου στην ομάδα, φοβόμουν να αγγίξω το δικό μου σώμα και των άλλων. Πίστευα ότι αν κάποιος με αγγίξει, πιθανόν, θέλει να με βλάψει και για αυτό το λόγο διατηρούσα απόσταση από τους ανθρώπους. Ωστόσο, η άποψη αυτή άλλαξε μέσα από τα μαθήματα χορού. Στην αρχή, ίσως, αναγκάστηκα να αγγίξω τον «άλλον», δηλαδή τις συμμαθήτριες μου ή και τους φοιτητές που συμμετείχαν στα πρώτα μαθήματα. Στην πορεία, όμως, νοιώθοντας εμπιστοσύνη και ασφάλεια, άρχισα να αισθάνομαι και να κατανοώ το σώμα μου, αλλά και να αγγίζω τον διπλανό μου, να αισθάνομαι το δικό του σώμα και σε μεγάλο βαθμό να κατανοώ τις προθέσεις ή και τις δικές του ανασφάλειες.

Οι εσωτερικές συγκρούσεις που δημιούργησε αρχικά η συμμετοχή στο πρόγραμμα του χορού φαίνονται στα παρακάτω λόγια μιας φοιτήτριας, η οποία είπε: «Με όλα αυτά που διαπραγματευτήκαμε, ένιωσα να συγκρούομαι με τον εαυτό μου, με τον εαυτό μου και το χώρο, με τον εαυτό μου και τις απόψεις των άλλων».

Ένα άλλο χαρακτηριστικό αν και διαφορετικό παράδειγμα αντίληψης του σώματος και του εαυτού αποτελεί το παρακάτω κείμενο, το οποίο έγραψε μια φοιτήτρια σε ένα μάθημα αυτοσχεδιασμού με επαφή:

«Μου ζήτησαν σήμερα να γίνω Flying Angel. Μου ζήτησαν και να αφεθώ, να εμπιστευθώ την παρτενέρ μου, να με σηκώσει, να με στηρίζει. Μου ζήτησαν να μη σκέφτομαι τις κινήσεις μου, να μην υπάρχει επιτηδευμένο, τίποτα θεατρικό πάνω μου. Τίποτα επεξεργασμένο στο βλέμμα. Κανένα συναίσθημα πίσω από μάσκα.[...] Το παραδέχομαι λοιπόν, δεν ξέρω πώς να ξεκλειδώσω τα χέρια και τα πόδια μου, δεν τολμάω ούτε να φωνάξω ούτε να εμπιστευθώ».

Στα μαθήματα χορού, όσο κυλούσε ο χρόνος, ένιωθα το δικό μου σώμα, όπως και το σώμα των άλλων να αλλάζει. Για παράδειγμα, το χέρι, που είναι μέρος του σώματος και χρησιμοποιούμε καθημερινά με πολλούς λειτουργικούς τρόπους, έγινε μέσον για να αγγίξουμε, να δημιουργήσουμε, να επικοινωνήσουμε, να μεταφέρουμε τις ιδέες μας στο κοινό.

Οι αλλαγές μπορούν να διαπιστωθούν και στα δύο παρακάτω αποσπάσματα από κείμενα των φοιτητριών: «Το πιο δύσκολο πράγμα είναι να μάθει κανείς να προσδιορίζει τον εαυτό του, να τοποθετεί τον εαυτό του στην κοινωνία, στον κόσμο, να επιλέγει και να αποφασίζει αυτοβούλως. Το πιο δύσκολο πράγμα σε αυτή τη ζωή είναι να είναι κανείς ελεύθερος. Γιατί είναι δύσκολο να το ανακαλύψει κανείς από μόνος του όταν οι περισσότεροι γύρω του απορρίπτουν κάθε τι διαφορετικό».

Με τον ίδιο τρόπο περιγράφει μια ακόμα φοιτήτρια την εμπειρία της, η οποία έγραψε χαρακτηριστικά: «Θα νόμιζε κανείς, ότι μετά από 21 χρόνια θα είχε μάθει να ισορροπεί μέσα σε σύνορα που του έχουν βάλει [...]. Αλλά, να που αυτός ο κάποιος, ο κάποιος άλλος και κανείς, είχε συγκεντρωθεί τόσο στο πώς να ξεφύγει από τα όρια που του είχαν βάλει, που ξεχνούσε να γυρέψει τον εαυτό του εκεί». Αν και το κείμενο έχει γραφεί σε τρίτο πρόσωπο στο κείμενο, ωστόσο, μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι πρόκειται για αυτό-αναφορά.

Ο ρόλος της κίνησης του σώματος στην επαφή με τους άλλους

Από τις απόψεις που διατύπωσαν ορισμένες φοιτήτριες, φαίνεται ότι άλλαξαν οι αντιλήψεις τους από τα μαθήματα χορού και τις επισκέψεις στα κτήρια της πόλης. Μια φοιτήτρια παραδέχθηκε ότι ενώ προετοιμαζόμαστε για την επίσκεψη στην κατάληψη Ματσάγγου, πίστευε ότι εκεί θα συναντούσε ακραίες συνθήκες. Παρόλα αυτά, οι εικόνες που είδε ήταν διαφορετικές από τις αναμενόμενες και οι αντιλήψεις της άλλαξαν.

Μετά την επίσκεψη στον κινηματογράφο Lido, μια φοιτήτρια παρατήρησε ότι: «Η κίνηση του σώματος δεν είναι ανεξάρτητη από τον χώρο μέσα στον οποίο εκδηλώνεται κάθε φορά. Επηρεάζεται από αυτόν και αλληλεπιδρά. Μετασχηματίζει και μετουσιώνει [...]».

Αν και πολλές δράσεις επικεντρώθηκαν στην ανάπτυξη συνεργατικών σχέσεων ανάμεσα στις φοιτήτριες, ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν καθοριστική η συμβολή των «άλλων» στις δράσεις της ομάδας και την αλλαγή των απόψεων μας με κατοίκους της πόλης που δεν είχαμε επαφή και επικοινωνία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η επίσκεψη στον οικισμό Ρομά, η οποία μας έδωσε τη δυνατότητα να αντιληφθούμε τις δύσκολες συνθήκες επιβίωσης αυτής της ιδιαίτερης πολιτισμικά κοινωνίας και να πλησιάσουμε παιδιά που μάς ήταν άγνωστα, να τα διδάξουμε χορό και να διδαχθούμε από αυτά.

Μια φοιτήτρια περιέγραψε την εμπειρία της με τα εξής λόγια: «Καθαρός χώρος, καθαρό βλέμμα, καθαρό χαμόγελο. Οικογένειες που δεν θα βλέπαμε ή δεν βλέπαμε. Παιδιά που δεν αγγίζαμε και δεν παίζαμε. Ένας μαγικός δράκος μας έφερε πιο κοντά-αλήθεια! Κάτω απ' τα ασημένια φτερά του χώρεσαν παιδιά και γέλια, νέοι και πολιτισμοί».

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν και η επαφή με τα παιδιά από το νηπιαγωγείο Baby Land. Παρατηρήσαμε τα παιδιά και κινηθήκαμε πολλή ώρα μαζί τους. Εκείνα μπήκαν στην αίθουσα με ελευθερία. Κατέκτησαν γρήγορα τον χώρο και παρά το γεγονός ότι δεν μας γνώριζαν, έδειξαν εμπιστοσύνη και ικανότητα προσαρμογής στο δικό μας τρόπο κίνησης. Εμείς με τη σειρά μας προσαρμοστήκαμε στον δικό τους τρόπο

κίνησης. Το σώμα των παιδιών ήταν εύπλαστο και για αυτό το λόγο μέσα από ελάχιστες πρόβες εντάξαμε τις δράσεις με τα παιδιά στην τελική παράσταση.

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι μπορούσαμε να διατυπώσουμε προσωπικές απόψεις χωρίς επιπτώσεις και περιορισμούς. Άλλωστε, κατά τη διάρκεια του προγράμματος, τα μέλη της ομάδας είχαν ισότιμα ευθύνες και δικαιώματα. Ήταν αρκετές οι φορές που έπρεπε να αποφασίσουμε για την πορεία των δράσεων μας. Μας δόθηκε το δικαίωμα να σχεδιάσουμε πολλά κομμάτια της έρευνας στην πρόβα, σε επισκέψεις στους χώρους της πόλης, και στις παραστάσεις. Ο ρόλος μας ήταν ενεργός στην διαμόρφωση και παρουσίαση των θεματικών κάθε παράστασης.

Κατανόηση του χώρου / Έκφραση ιδεών και συναισθημάτων μέσα από τον χορό

Όλες οι παραστάσεις επηρεάστηκαν από την έννοια του χώρου. Η λέξη «χώρος» άλλαζε κάθε φορά σύμφωνα με το μέρος στο οποίο βρισκόμαστε. Ωστόσο, η τελική παράσταση δείχνει και την επιρροή της έννοιας του χρόνου σε ορισμένες σκηνές, οι οποίες αντανακλούσαν όσα βιώνουμε από την πολιτική κατάσταση της χώρας. Για παράδειγμα, οι συνεχείς πτώσεις του σώματος στο πάτωμα, όπως και η εικόνα της πτώσης πουκάμισων από τον Θόλο συμβόλιζαν εσωτερικές διαθέσεις. Επίσης, ο εγκλεισμός ανάμεσα στις γυάλινες πόρτες του Θόλου αντανακλούσε συναισθήματα που βιώνουμε από τις πρόσφατες κοινωνικο-πολιτικές εξελίξεις στη χώρα μας, αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο.

Κάθε παράσταση βασιζόταν σε μια αυτοσχεδιαστική διαδικασία η οποία είχε ως αποτέλεσμα να αφήσουμε τον εαυτό μας ελεύθερο για να βιώσουμε αληθινά κάθε στιγμή. Επιπλέον, οι μικρές αυτοσχεδιαστικές παραστάσεις στους χώρους της πόλης, βοήθησαν να λειτουργούμε απαλλαγμένα από προκαθορισμένες χορευτικές κινήσεις, αλλά και να μη γνωρίζουμε εκ των προτέρων προς τα πού θα εξελιχθεί η αυτοσχεδιαστική χορογραφία. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι η στιγμή που τα σκυλιά μπήκαν στη σκηνή, όπου όλα τα μέλη της ομάδας παρέμειναν ανεπηρέαστα με αποτέλεσμα να ενταχθεί η σκηνή στην παράσταση. Ενώ, λοιπόν, σε αρκετά μαθήματα υπήρχε φόβος ή και άγχος για το άγνωστο, τη στιγμή που παρουσιάστηκε το απρόβλεπτο, σταθήκαμε ικανές να το αντιμετωπίσουμε.

Η έκφραση ιδεών- συναισθημάτων φαίνεται και στην πρόθεση σύνδεσης της κίνησης του σώματος με το λόγο, μια προσέγγιση που αποτελούσε ουσιαστικό μέρος των μαθημάτων χορού, όπως και των δράσεων στους χώρους της πόλης. Το στοιχείο αυτό ήταν σημαντικό στην τελική παράσταση, καθώς ψιθυρίσαμε λέξεις, διαβάσαμε κείμενα που είχαν επιλεγεί από βιβλία, καθώς και κείμενα, τα οποία είχαμε γράψει στη διάρκεια του προγράμματος.

Σε προσωπικό επίπεδο, παρατήρησα ότι όσο χόρευα τόσο βελτιωνόταν ο προφορικός λόγος και η δόμηση της σκέψης μου. Στην ίδια οπτική αναφέρθηκε και μια άλλη φοιτήτρια, η οποία τόνισε ότι μέσω του προγράμματος άλλαξαν οι ιδέες της «για τη μουσική, για τα βιβλία [...] για πράγματα που δεν είχαν απόλυτη σχέση με το χορό, αλλά τον περιτριγύριζαν».

Καθώς χορεύαμε, προσπαθούσαμε να εξωτερικεύσουμε ό,τι αισθανόμαστε μέσα από την ελευθερία που μας έδινε ο χορός. Άλλωστε, όπως είπε μια φοιτήτρια: «Για να κατανοήσουμε το σώμα μας, χρειάζεται να απελευθερωθούμε [...]. Ένα σώμα πρέπει να εκπέμπει ελευθερία. Αυτή για την οποία φτιάχτηκε. [...] Θέλω το σώμα μου να είναι χαλαρό και ήρεμο».

Η αποτύπωση του συναισθήματος στην κίνηση, φαίνεται και στο επόμενο κείμενο: «Το σώμα κάποιες φορές γίνεται υλικό, άλλες άυλο, γίνεται χώρος αλλά και χρόνος. Υπάρχω, όταν υπάρχει και υπάρχει μόνο όταν νιώθω. Τα συναισθήματά μου γίνονται κι αυτά υλικά για να χτίσω. Κάθε μέρα χτίζω και γκρεμίζω, χτίζω και γκρεμίζω ό,τι με ενοχλεί».

Τέλος, πολλές φορές αναζητούσαμε μια εσωτερική ικανοποίηση, να νιώσουμε ότι αυτό που κάνουμε εκτιμάται από τα μέλη της ομάδας, από την υπεύθυνη του προγράμματος, αλλά και από όλα τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα.

Ένα ακόμα σημαντικό ζήτημα είναι ότι θέλαμε να διορθώνουμε τα «λάθη» μας, για παράδειγμα στην κίνηση του σώματός μας. Αλλά ακόμα και αν δεν υπήρχαν λάθη, θέλαμε να γίνουμε πιο δοτικές και αληθινές σε αυτό που κάναμε. Τα όποια «λάθη» μας ήταν μέσον αντίληψης προηγούμενων απόψεων και συμπεριφορών, αλλά και ένα μήνυμα επερχόμενων αλλαγών.

Συμπεράσματα της Έρευνας

Τα παραπάνω αποτελέσματα θα συνοψίσω σε αυτήν την τελευταία νεότητα, η οποία αναφέρεται στα συμπεράσματα της έρευνας.

-Η συμμετοχή στο πρόγραμμα μάς έδωσε τη δυνατότητα να εμβαθύνουμε στον χορό και να κατανοήσουμε ένα γνωστικό αντικείμενο, στο οποίο δεν είχαμε εκτενείς γνώσεις και εμπειρίες.

-Οι δράσεις στα μαθήματα και στους χώρους της πόλης ήταν το μέσον για να ανακαλύψουμε ότι η εκφραστική δύναμη της κίνησης του σώματος μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα μάθησης, δημιουργίας και επικοινωνίας.

-Επίσης, κατανοήσαμε ότι η διδασκαλία και μάθηση μέσα από τον χορό αποτελεί μια σειρά από δημιουργικές ενέργειες, που μπορεί να έχουν εφαρμογή σε ποικίλα διαφορετικά πλαίσια.

-Μέσα από τη βιωματική πρακτική αποκτήσαμε μια λιγότερο αναγνωρίσιμη και περισσότερο ολιστική κατανόηση της έννοιας του χώρου, ενώ ταυτόχρονα ευαισθητοποιηθήκαμε σχετικά με τον ιστορικό και κοινωνικο-πολιτισμικό ρόλο που διαδραματίζει ο χώρος στην τέχνη, στη ζωή και στη μάθηση.

-Στο πλαίσιο της κατανόησης του χώρου, αρχίσαμε να αναγνωρίζουμε αφηρημένες ιδέες και, συνεπώς, να παρατηρούμε και ανακαλύπτουμε τρόπους, ώστε να αποδώσουμε την ουσία τους μέσω της κίνησης του σώματος.

-Το βιωματικό εργαστήριο συγκέντρωσε πολλά άτομα που αν και φοιτούμε στο ίδιο Τμήμα, ωστόσο δεν γνωριζόμαστε μεταξύ μας. Εργαστήκαμε από κοινού για την υλοποίηση των στόχων του προγράμματος και ως εκ τούτου συνεργαστήκαμε με άτομα με διαφορετικές γνώσεις, αντιλήψεις, εμπειρίες και δεξιότητες. Αυτό βοήθησε να αποκτήσουμε εμπιστοσύνη στην επικοινωνία με διαφορετικούς τύπους ανθρώπων και να προσαρμόζουμε τις προσεγγίσεις αναλόγως.

-Ο συλλογικός χαρακτήρας του προγράμματος επέτρεψε να συνδεθούμε ως ομάδα, να βελτιώσουμε τις συνεργατικές μας ικανότητες, να αποκτήσουμε εμπιστοσύνη στις ικανότητες του άλλου και να σεβαστούμε τη συνεισφορά κάθε ατόμου στην ομάδα.

-Είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε τις προσωπικές μας αντιλήψεις, όπως και τις αντιλήψεις άλλων φοιτητριών, γεγονός που ενθάρρυνε τον αυτο-αναστοχασμό και την εποικοδομητική κριτική.

-Μέσα από τον χορό καταφέραμε να αποστασιοποιηθούμε από καθημερινά θέματα που μας πίεζαν και να επιστρέψουμε σε αυτά, ενδεχομένως, πιο ανοικτές για να τα αντιμετωπίσουμε.

-Κατορθώσαμε να επικοινωνήσαμε, να καταρρίψαμε τα όριά μας, να δοκιμάσουμε νέες εμπειρίες και να δοκιμαστούμε. Πειραματιστήκαμε και γίναμε πιο δεκτικές σε νέα ερεθίσματα.

-Τέλος, ενθαρρυνθήκαμε να αναλάβουμε πρωτοβουλίες, και κατ' αυτόν τον τρόπο να αποκτήσουμε εμπιστοσύνη στις ικανότητές μας, αλλά και να αμφισβητήσουμε προηγούμενες απόψεις που αποτελούσαν εμπόδια στην προσωπική και επαγγελματική μας ανάπτυξη.

Τελευταίες αναστοχαστικές σκέψεις

Ο χρόνος που αφιερώσαμε στο ερευνητικό πρόγραμμα ήταν επαρκής για να βιώσουμε ποικίλα συναισθήματα. Εννέα μήνες προσπαθειών και δημιουργίας. Το πρώτο πράγμα που ξεχωρίζω από την όλη πορεία είναι ότι χορεύοντας, γνώρισα το σώμα μου και τον εαυτό μου –που, ίσως, είναι μια διαδικασία αμφίδρομη. Σαν να συστήθηκα πάλι από την αρχή, να με όρισα και να όρισα το χώρο γύρω μου. Με τοποθέτησα ξανά στον κόσμο και είδα ότι η αφετηρία δημιουργίας είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο εαυτός και οι σκέψεις του. Παρατήρησα πώς σωματοποιούνται οι σκέψεις μου, πώς μπορώ να εκφράσω όλα αυτά που υπάρχουν στο μυαλό μου που πολλές φορές αδυνατώ να διατυπώσω λεκτικά.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας, οι φόβοι και οι αμφιβολίες μου ήταν πολλές τόσο για τον εαυτό μου όσο και για την ομάδα. Άλλοτε αφορούσαν την επαφή, άλλοτε την κατάργηση των ορίων, άλλοτε τους δισταγμούς και τους ηθικούς περιορισμούς που επισκίαζαν την επιθυμία για πειραματισμούς και δημιουργία. Οι

φόβοι και οι αμφιβολίες μου με την πάροδο του χρόνου άρχισαν να μειώνονται αισθητά.

Σε όλη τη διάρκεια της έρευνας, υπήρχαν στιγμές που ένιωθα να επιστρέφω στην παιδική μου ηλικία, μια έντονη εσωτερική επιθυμία να μάθω το σώμα μου, να δω τι μπορώ να περάσω στον θεατή που έχω απέναντι, να αλλάξω τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που έχει διαμορφώσει η κοινωνία ή να δημιουργήσω καινούργιες ιδέες.

Συμμετέχοντας σε όλη αυτή τη διαδικασία, βίωσα την απόλυτη αίσθηση της ελευθερίας. Σταμάτησαν οι αναστολές να διακόπτουν την επιθυμία να δοκιμάζω καινούργια πράγματα και είμαι διατεθειμένη πλέον να πειραματιστώ με οποιοδήποτε θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα. Για την ακρίβεια, μέσα από χορό έμαθα να αντιλαμβάνομαι τα λάθη μου, να τα αποδέχομαι, να τα αλλάζω.

Από την πλευρά του ρόλου της ερευνήτριας αυτό που είναι αισθητό στις σημειώσεις μου, ήταν η προσωπική εξέλιξη της κάθε φοιτήτριας και το σταδιακό δέσιμο της με την ομάδα. Η κάθε φοιτήτρια συμμετείχε στο πρόγραμμα για τις δικές της αιτίες, είχε τους προσωπικούς της στόχους και επιδιώξεις, όπως και τις ατομικές απόψεις. Η διαφορετικότητα των μελών αποτυπωνόταν στην κίνηση του σώματός τους, χωρίς να απουσιάζουν οι στιγμές που φοιτήτριες αλληλοεπηρεάζονταν

Όταν αποσυρόμουν από το χορό και παρατηρούσα, ή ακόμα και όταν παρατηρούσα τους άλλους χορεύοντας, έβλεπα να ξεχωρίζει η προσωπική ταυτότητα κάθε φοιτήτριας. Έβλεπα την αλλαγή της διάθεσης από το πώς ερχόταν στο μάθημα μέχρι να αποχωρήσει. Ένοιωθα ότι είχαμε καταφέρει να φτιάξουμε ένα κλίμα εμπιστοσύνης, με βασική μέθοδο επικοινωνίας τον (αυτοσχεδιαστικό) χορό.

Στις πρώτες συναντήσεις παρατηρούσα ότι τα σώματα κρατούσαν απόσταση μεταξύ τους. Αναρωτιόμουν συχνά αν θα αποκτήσουν την απαραίτητη οικειότητα, ή την ανάγκη για επαφή. Όσο περνούσε ο καιρός, συνειδητοποιούσα ότι για να επιτευχθεί αυτή η οικειότητα χρειαζόταν η συνάρτηση τουλάχιστον δύο παραγόντων. Αφενός, τα κίνητρα και η επιθυμία των φοιτητριών να είναι αρκετά ισχυρά ώστε να μην επηρεαστούν από την παρατήρηση ή και την επιτήρηση και αφετέρου, η δική μου παρουσία στο χώρο να είναι τέτοια ώστε να μην διακόπτει τη λειτουργία της ομάδας ή να την αναστέλλει λόγω της δημιουργίας αρνητικού περιβάλλοντος.

Αυτός ο διττός ρόλος, με έμαθε με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και βιωματικό τρόπο, πώς μπορώ να αναλάβω ευθύνες. Η συμμετοχή μου στο ερευνητικό πρόγραμμα ως «χορεύτρια» επιζητούσε την ενεργή παρουσία μου στην εξέλιξη και πραγματοποίησή του. Οι πρόβες, οι συναντήσεις, τα δρώμενα και η τελική παράσταση, μου έδειξαν καινούργια μονοπάτια δημιουργίας και αναζήτησης νέων στόχων. Η συμμετοχή μου ως ερευνήτρια, μου έδειξε πώς υλοποιείται μια έρευνα, τις απαιτήσεις, αλλά και την προσπάθεια και τον χρόνο που χρειάζεται για να ολοκληρωθεί.

Παρακολουθώντας τους ανθρώπους, είδα πόσο επηρεαζόμαστε και αλλάζουμε από τα γεγονότα που συμβαίνουν γύρω μας, πόσο μεταβαλλόμαστε από την κοινωνία ή και πόσο την μεταβάλλουμε. Σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα, το σώμα και η κίνηση αποτέλεσαν έναν ασφαλή τόπο για να δημιουργήσουμε άφοβα.

Αν και η έρευνα έχει ολοκληρωθεί από τον Νοέμβριο του 2012, ωστόσο, συχνά ξαναδιαβάζω το προσωπικό μου ημερολόγιο. Παρατηρώ ότι ακολουθώ το πρόγραμμα που είχαμε στην έρευνα και στην προσωπική μου ζωή. Όπως στο μάθημα έτσι και στην καθημερινότητα, αρχικά, ορίζω το πλαίσιο στο οποίο θέλω να κινηθώ. Από εκεί και πέρα αυτοσχεδιάζω και πειραματίζομαι σύμφωνα με τις δυνατότητές μου, κρατάω τα αποτελέσματα που είναι πιο δημιουργικά και ανάμεσα σε εκείνα που χαρακτηρίζω «αρνητικά» προσπαθώ να βρω αυτό που θα με οδηγήσει σε καινούργιες ιδέες ή δράσεις. Στο τέλος κάθε δράσης σκέπτομαι κατά πόσο αξιοποίησα τα δεδομένα, αν πέτυχα αυτό που ήθελα ή και αν βρήκα νέους τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων.

...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Bell, J. (1997) *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας. Οδηγός για Φοιτητές και Υποψήφιους Διδάκτορες*. Μετάφραση: Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα. Αθήνα: Gutenberg.
- Gough, M. (2008) *Γνωριμία με τον χορό. Οδηγός δημιουργικής διδασκαλίας για τον έντεχνο χορό*. Μετάφραση: Κάτια Σαβράμη. Αθήνα: DIAN.
- Κυριαζή, Ν. (2005) *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μακρυνιώτη Δ. (2004) (Επιμ.) *Τα όρια του σώματος. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις νήσος.
- Μπαρμπούση, Β. (2004) *Ο χορός στον 20^ο αιώνα. Σταθμοί και πρόσωπα*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Μπαρμπούση, Β. (2007) «Ο Χορός στο Πανεπιστήμιο». Αθήνα, Περιοδικό Χορός plus, 2007, σελ 7-9.
- Peterson Royce, A. ([1980] 2005) *Η ανθρωπολογία του χορού*. Μετάφραση: Μάγδα Ζωγράφου. Αθήνα: νήσος.
- Robson, C. (2010) *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σαβράμη, Κ (2011) «Ο Χορός στην Εκπαίδευση. Η Ελληνική πραγματικότητα». ΑΩ, Τεύχος 52, σελ. 36-41. http://www.onassis.gr/enim_deltio/52_11/article.php
- Σαβράμη, Κ. (1990). *Κινησιογραφικά*. Αθήνα : Εκδόσεις Σάλτο.
- Τσουβαλά, Μ. (20008) «Η 'τέχνη του χορού' στην Εκπαίδευση: Το ενδιάμεσο μοντέλο διδασκαλίας και η συμβολή του στην εκπαιδευτική πράξη». *Επιστήμη του Χορού (www.elepex.gr)*, σελ. 58- 69.

Ξενόγλωσση

-Bogdan, P. & Taylor, S.J., (1975) *Introduction to Qualitative Research Methods: A Phenomenological Approach to the Social Sciences*. New York: Willey.

-Preston-Dunlop, V. ([1963]1980) *A Handbook for Modern Educational Dance*. Great Britain: MacDonald & Evans.

-Schneer, G. (1994) *Movement Improvisation. In the Words of a Teacher and Her Students*. New York: Human Kinetics.

-Smith-Autard, (1994) “Expression and Form in the Art of Dance in Education”
<http://www.dance-interactive.com/pubstore/199401.pdf>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Πρόγραμμα των μαθημάτων χορού και των επισκέψεων στην πόλη

6.3.2012: Capoeira / Σύγχρονος Χορός

13.3.2012: Capoeira / Σύγχρονος Χορός

20.3.2012: Capoeira

27.3.2012: Σύγχρονος Χορός

3.4.2012: Σύγχρονος Χορός

24.4.2012: Σύγχρονος Χορός

1.5.2012: Παραλία Αναύρου, άτυπο μάθημα λόγω Πρωτομαγιάς

8.5.2012: Σύγχρονος Χορός

15. 5. 2012: Αθανασάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο

22. 5. 2012: Πάρκο του Αγίου Κωνσταντίνου

29.5. 2012: Αθανασάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο

5. 6. 2012: Κίτρινη Αποθήκη / Παλιό Νεκροταφείο Βόλου

20.6.2012: Πρόβα για τη συμμετοχή στο Φεστιβάλ Αφήγησης Ολύμπου

26.6.2012: Σύγχρονος Χορός

27.6.2012: Μουσείο Κεραμοποιίας Τσαλαπάτα

28 & 29.6.2012: Προετοιμασία για το Φεστιβάλ Αφήγησης Ολύμπου

30.6.2012: Παράσταση στο Φεστιβάλ Αφήγησης Ολύμπου

4.9.2012: Σύγχρονος Χορός

5.9.2012: Εργοστάσιο Βαμβακουργίας

12.9. 2012: Καπνοποιία Ματσάγγου

13.9.2012: Κινηματογράφος Lido

20.9.2012: Οικισμός Ρομά, Νεάπολη Βόλου

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ

Εισαγωγικό Κείμενο στην Παράσταση

Η μνήμη της εμπειρίας της πόλης ίσως να δημιουργείται με την συνεχή ανάκλησή της μέσα από την επαφή με τους τόπους. Βλέποντας ή περιδιαβαίνοντας τόπους παρόμοιους, αναγνωρίζοντας τις πρακτικές που τους συνοδεύουν, δημιουργούμε μία συνεχώς εξελισσόμενη βιογραφία της πόλης η οποία δεν μπορεί να είναι απαγκιστρωμένη από τα δομικά της στοιχεία. Ο τόπος, μέσα από τις μνήμες που φέρει ως βιωμένος χώρος γίνεται φορέας μιας εμπειρίας, επανασημασιοδοτείται.

Για την ανάκληση όμως της μνήμης απαιτείται η χρονική διάρκεια. Ο χρόνος δηλαδή που επιτρέπει στον άνθρωπο να βιώσει το χώρο, να τον περιδιαβεί, να δράσει. Αν τα καλλιτεχνικά δρώμενα, μπορούν να δώσουν τη διάσταση του χρόνου, ταυτόχρονα αποκαλύπτουν τη συμβολή της τέχνης στη δημιουργία του μνημείου της εμπειρίας της πόλης. Η τέχνη, δεν αναπαριστά το υπαρκτό αλλά κάνει το υπαρκτό ορατό.

Κίτρινη Αποθήκη

Το κτήριο είναι παλιό, άλλης εποχής. Βλέποντάς το, νιώθεις την ιστορία που κουβαλάει. Τώρα είναι έρημο, αλλά κάποτε φιλοξενούσε τον πόνο και τη φρίκη του πολέμου. Στον ίδιο χώρο που εμείς βιώνουμε την ελευθερία της έκφρασης αγγίζοντας τους τοίχους του, άνθρωποι βασανισμένοι άφηναν την τελευταία τους πνοή. Φυλακίζονταν και πέθαιναν στο εσωτερικό του κτίσματος, που προσπαθούμε να δούμε από τα σπασμένα πατζούρια πίσω από τα κάγκελα. Αισθάνομαι πως γυρίζω στο παρελθόν. Φαντάζομαι καταστάσεις που δεν έζησα. Συγκινούμαι όταν ξαπλωμένες στο πεζοδρόμιο μπροστά του ζωντανεύουμε μια εικόνα θλίψης και φρίκης, τότε που οι άνθρωποι δεν ξάπλωναν με τη θέλησή τους όπως εμείς, αλλά κείτονταν νεκροί.

Η Κίτρινη Αποθήκη του Βόλου είναι ένα κτίριο ιστορικής σημασίας. Παλαιότερα εκεί στεγάζονταν αποθήκες καπνού, ενώ στη διάρκεια της κατοχής αποτέλεσε χώρο βασανιστηρίων και φυλάκισης αγωνιστών της εθνικής αντίστασης. Έξω από το εγκαταλελειμμένο αρχιτεκτονικό κτίσμα ξεκινήσαμε να ψιθυρίζουμε το όνομά μας[...]. Η διαδικασία αυτή μας έφερε στη μνήμη ανθρώπους που απουσιάζουν. Αγγίξαμε τις επιφάνειες του κτιρίου, ξεφτισμένους τοίχους και σκουριασμένα κάγκελα, νιώσαμε την αίσθηση της υφής και της θερμοκρασίας τους στις παλάμες και άλλα μέρη του σώματος, παρατηρήσαμε λεπτομέρειες στους εσωτερικούς χώρους, ακούσαμε ήχους, είδαμε τα παιχνίδια από την αντανάκλαση του φωτός στα σπασμένα τζάμια.

Το μνημείο μας έκανε να στοχαστούμε το παρελθόν ως έναν τόπο συλλογικής μνήμης, ο οποίος σημασιοδοτεί τα κοινωνικο-πολιτικά γεγονότα της περιόδου και μας κάνει να αναλογιστούμε τη συνέχειά τους ή όχι στον παρόντα χρόνο.

Κινηματογράφος Lido

[...] Η κίνηση εμπεριέχει σύμβολα και μεταφορές, που μπορεί να αναγνωρίσει κανείς όχι μόνο με τα μάτια και προσδιορίζουν μια άλλη μορφή αφήγησης. Την αφήγηση του σώματος. Δημιουργείται έτσι μια ιστορία σαν και αυτές που προβάλλονται στους κινηματογράφους. Η ιστορία αυτή μπορεί να περιέχει μόνο με κίνηση, μπορεί να συνδυάζεται και με λόγια. Μπορεί να είναι έγχρωμη αλλά και ασπρόμαυρη, παίζοντας με το μαύρο χρώμα των σκιών και το άσπρο του φωτός. Η κάθε κίνηση έχει μια δικιά της ξεχωριστή γεύση [...]. Ο θεατής καταφέρνει να γίνει αναγνώστης αυτού του μαγικού θεάματος. Μπορεί και διαβάξει λόγια που δεν γράφτηκαν.

Εργοστάσιο Βαμβακουργίας

[...]Το κτηριακό συγκρότημα της Βαμβακουργίας σιγά σιγά γυμνώνεται από δομικά υλικά. Έτσι γυμνώνονται και τα σώματά μας. Από ρούχα, από ντροπή, από την πιεστική ασφάλεια. Αντιθέσεις ολόγυρά μου. Ζωντανά κινούμενα κορμιά και σαπισμένα στατικά κτήρια. Φως και σκοτάδι. Φύση και τσιμέντο. Τρέξιμο προς τα μπρος και βήματα διστακτικά προς τα πίσω. Οι αντιθέσεις ενώνουν παρελθόν, παρόν και μέλλον. Ο χρόνος υψώνεται μπροστά μου κι αναρωτιέμαι. Κινείται γραμμικά ή σε σπείρα;

III. Ενδεικτικό φωτογραφικό υλικό

Σύγχρονος χορός

Εικόνα 1: body mapping

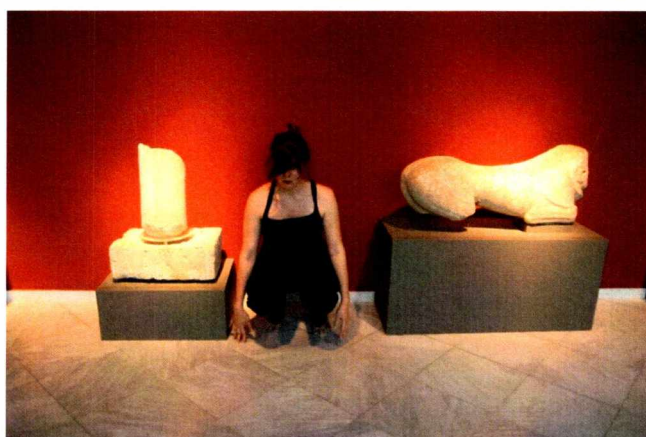

Εικόνα 2: πτώσεις από αντικείμενα

Εικόνα 3: χορεύοντας σε ζευγάρια, καθρέφτισμα της κίνησης

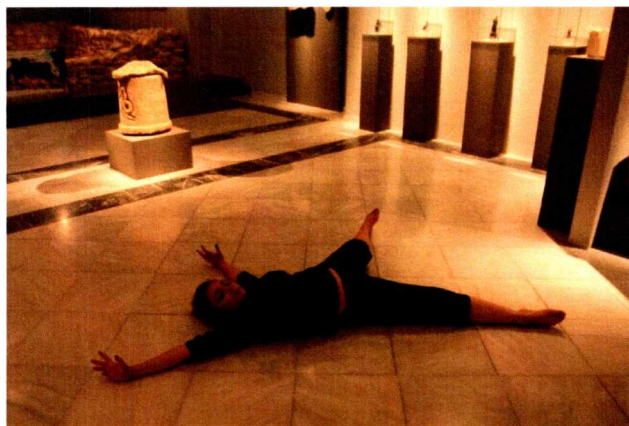
Αθανασάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο

Εικόνα 4: στιγμή ακινησίας(1)

Εικόνα 5: στιγμή ακινησίας(2)

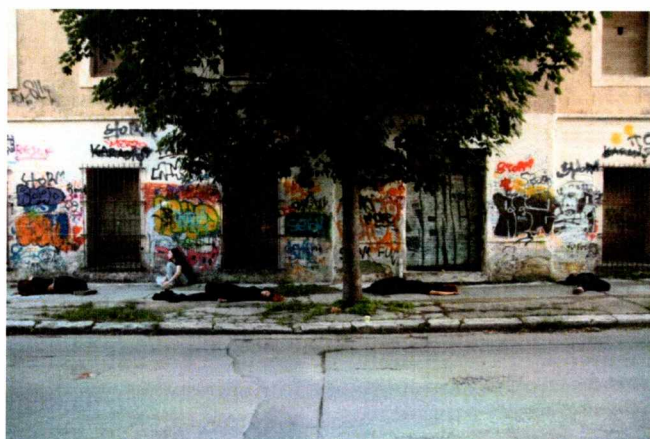

Εικόνα 6: στιγμή ακινησίας(3)

Κίτρινη Αποθήκη/Παλιό Νεκροταφείο Βόλου

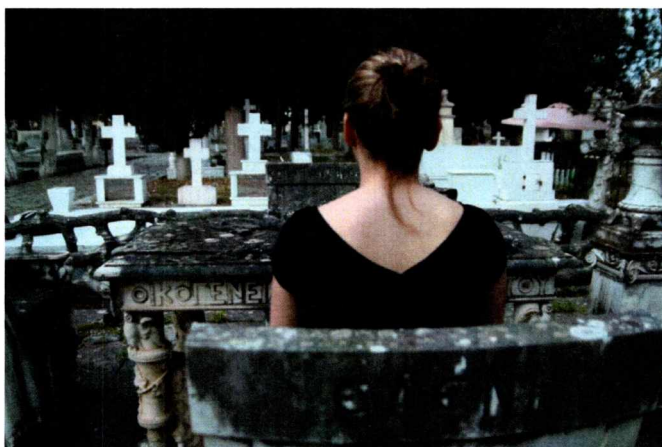
Εικόνα 7: προθέρμανση έξω από το κτήριο

Εικόνα 8: αναπαράσταση αιχμαλώτων εμφύλιου πολέμου

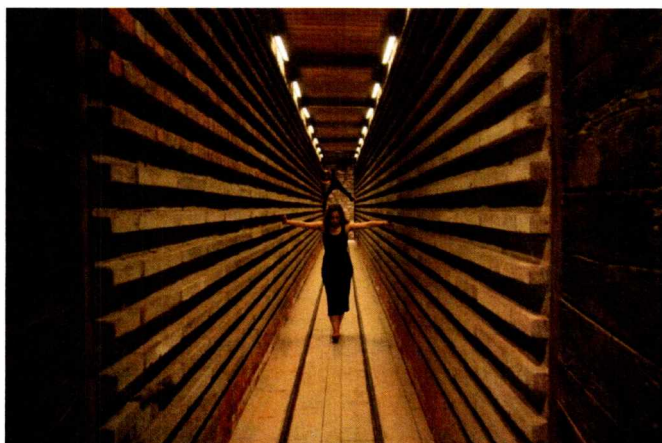

Εικόνα 9: βιώνοντας την υφή του τοίχου

Εικόνα 10: Παλιό νεκροταφείο Βόλου

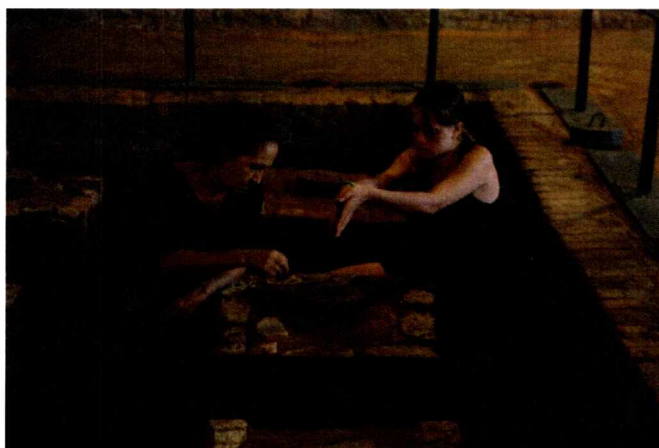
Μουσείο Κεραμοποιίας Τσαλαπάτα

Εικόνα 11: περπάτημα στους ξηραντήρες κεραμικών

Εικόνα 12: κίνηση υπο το φως της στοάς, φούρνος κεραμικών

Εικόνα 13: αγγίζοντας και σχεδιάζοντας στην άμμο με διαφορετικά μέλη του σώματος

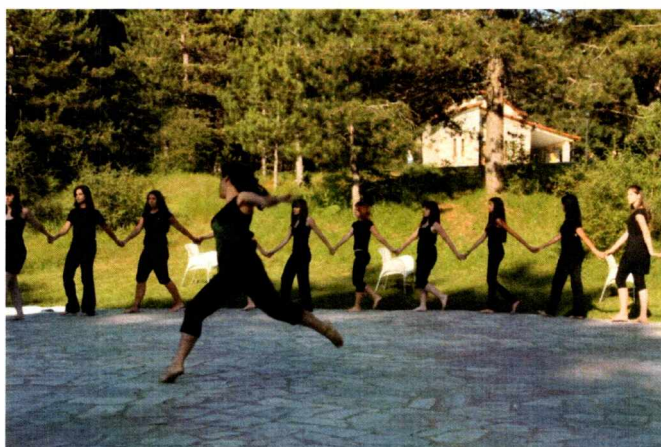
Παράσταση στο Φεστιβάλ Αφήγησης Ολύμπου

Εικόνα 14: μελετώντας το χώρο του παραστασιακού δρώμενου

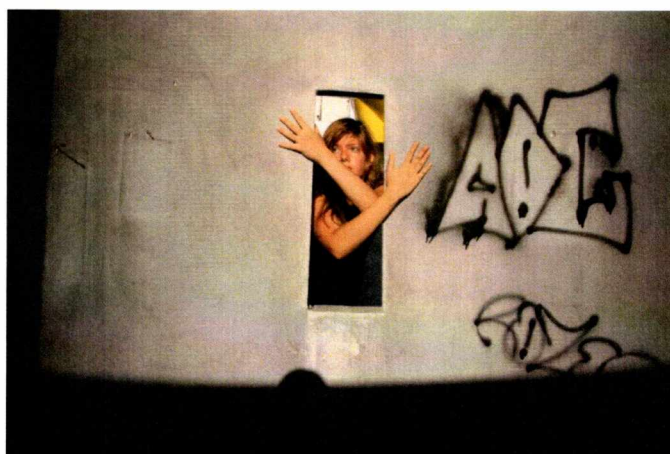

Εικόνα 15: στιγμότυπο τελευταίας πρόβας (1)

Εικόνα 16: στιγμότυπο τελευταίας πρόβας (2)

Εργοστάσιο Βαμβακουργίας

Εικόνα 17: δημιουργώντας ψευδαισθητικές μορφές του σώματος

Εικόνα 18: περπάτημα σε εγκαταλελειμμένο χώρο

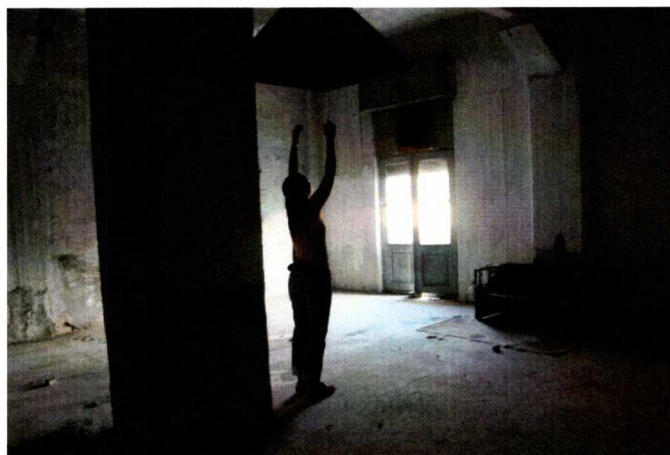

Εικόνα 19: στιγμή ακινησίας

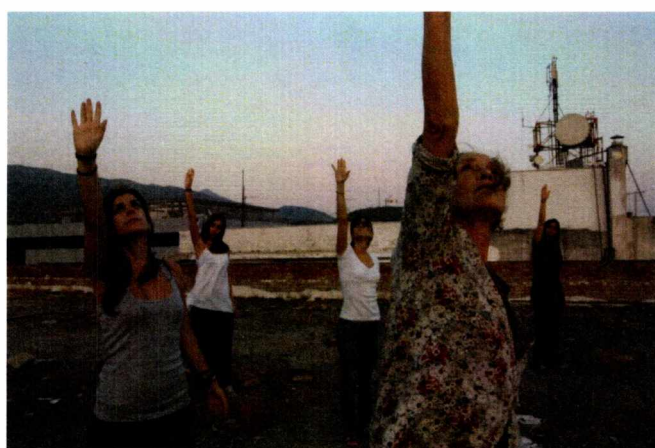
Καπνοποιία Ματσάγγου

Εικόνα 20: βιώνοντας με τα χέρια την έκταση του χώρου

Εικόνα 21: μετρώντας αποστάσεις με διαφορετικά μέλη του σώματος

Εικόνα 22: κινητική δράση στην ταράτσα του κτηρίου

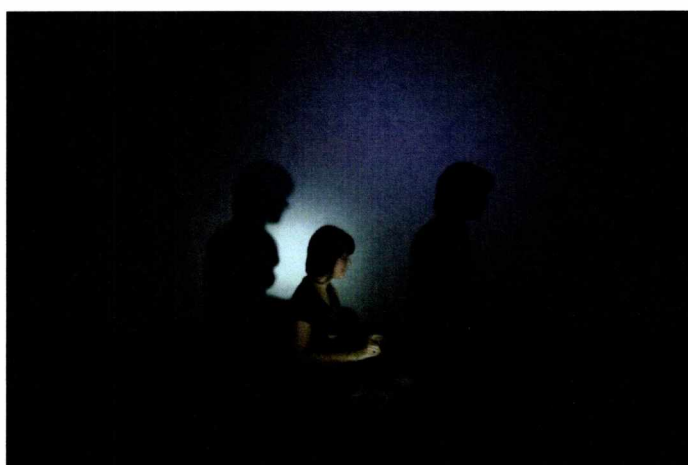
Κινηματογράφος LIDO

Εικόνα 23: χορεύοντας με τις σκιές (1)

Εικόνα 24: χορεύοντας με τις σκιές (2)

Εικόνα 25: χορεύοντας με τις σκιές (3)

Οικισμός Ρομά, Νεάπολη Βόλου

Εικόνα 26: γνωριμία με τους Ρομά

Εικόνα 27: παράγοντας ήχους με τα δάχτυλα και τις παλάμες

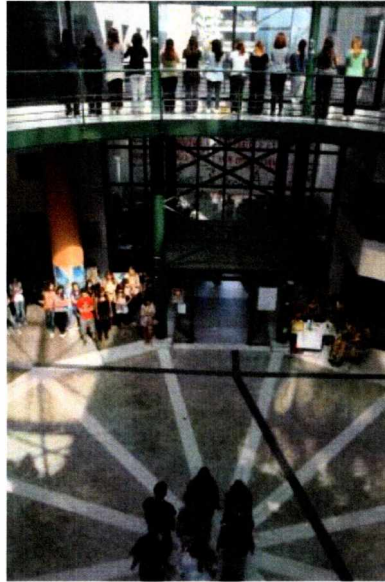

Εικόνα 28: χορεύοντας τους παραδοσιακούς χορούς τους

Καλωσόρισμα Πρωτοετών

Εικόνα 29: χορεύοντας αυτοσχεδιαστικά στην τελευταία πρόβα

Εικόνα 30: παραγωγή ήχου στα τζάμια του Θόλου και χορευτική σκηνή στο ισόγειο του κτηρίου

Εικόνα 31: πτώση μικρών λευκών χαρτιών από το διάζωμα του θόλου στο χορευτικό σόλο του πατώματος

Τελική Παράσταση

Εικόνα 32: αρχή της παράστασης με χορευτικό ντουέτο

Εικόνα 33: ακινησία ομάδας και χορευτικό σόλο

Εικόνα 34: η ομάδα χορού με το μουσικό συγκρότημα Caracatu

ΤΕΛΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000119003